

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan (zjutraj) razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inserate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Somrak brezbožja

Osnovna ugotovitev prve poslanice sedanjega papeža Pija XII. na ves omikani svet je, kakor smo že pokazali, ta, da je dandanašnji globoko razmajana skupnost človeštva, ker so krivi nauki načeli in v teku časa močno izpodkopali navedeno podlago te vzajemnosti.

Sodobno poganstvo, ki je izmislilo neko plemensko navedeno, v družbi z naukom, ki pozna golo razredno »moralo«, to vzajemnost sploh v korenini onemogoča, ker taji bistveno povezanost velike družine narodov. Eni povzdigujejo svoj narod nad vse druge kot edino ali najbolj vreden, kakor da nima nobenih dolžnosti napram svojim sosedom, ampak samo pravico, da si jih podvrže in rabi kot sredstvo za svoje samopasne cilje, drugi pa hočejo vse člane človeške družine padjarmiti diktaturi, ki vse osebnosti, družinske in državljanske pravice izbriše v vseumogotnem kolektivu brezpravnosti. Tako človeštvo ni več skupnost svobodnih in enakopravnih narodov, ki po spoštovanju navedenih postav, veljavnih tudi v mednarodnih odnosih, složno streme in med seboj sodelujejo v skupni blagor človeške družbe, ampak stopa na mesto neprekršljivo svetega zakona Stvarnika samega neomejena samovolja v malika povzdignjene države, čije oblasti je dejansko v rokah enega samega vodje. Kakor ta moloh požira posameznika in njegove osebnosti pravice, tako požira male narode, ki jih ne varuje več za vse enako veljavna vesoljna navedena postava, ampak so docela odvisni od najmočnejšega, ki z golo silo narekuje svojo voljo v imenu enega edine vrednega naroda ali kolektiva. Če bi to načelo vsepovsod in v vsakem pogledu zmagalo, bi kmalu sploh prenehalo to, kar imenujemo kulturo, do katere so se pod roko vodstvom krščanstva in njega vesoljne Cerkve povzpeli narodi vsega sveta, in bi človeška družba nujno propadla v medsebojno iztrebljanju, uničevanju gospodarskih dobrin in razveljavljanju vseh skupnih moralnih vezi ter nepriznavanju duhovnih vrednot, ki jih niso dozdaj priznavali v medsebojni tekmi in izmenjavi samo v krščanstvu vzgojeni narodi, ampak tudi napredujoči poganski narodi v prijateljskem kulturnem občevarju z Evropo. Z eno besedo, zavladal bi svetu zopet zakon pragozda.

Potem ki je najvišji pastir katoliške Cerkve to ugotovil, opozarja na sodobno zmedo in metež, ki se je izdijal v krvavo vojno, kateri so bili uvod in jo spremljajo kršitve mednarodnih pogodb, preziranje naravnih pravic in upravičenih življenjskih potreb posameznih narodov in kruto žaljenje prav vseh postav in pravil omikane družbe, človeškega dostojanstva in najosnovnejšega poštenja v osebnem in javnem pogledu. Papež navezuje na to važno poglavje o družini ter poudarja, kako ima sodobno javno to svoje korenine v rušenju pravega krščanskega družinskega življenja, ker nauki sodobnih belih poganov rušijo predvsem družino, kateri odrekajo pravice, ki jih ima od same prirode in njenega Stvarnika. Če se skuša starišem iztrgati pravica, da vzgajajo svoje otroke v krščanski veri in prepričanju, v narodnem navedenem izporočilu in po zveličavnem nauku Kristusove Cerkve, potem je postala svoboda vesti, svetost prepričanja in najosnovnejša funkcija, ki jo ima že po naravi družina, prazna beseda in se razruši prva in jedrna celica družbe sama ter tako izpodkopljejo tla državi in vsaki omikani družbi na svetu sploh; poganejo bi bilo vsako samostojno, človeka vredno kulturno življenje sploh.

Pijeva okrožnica prehaja sedaj na tisti poglavitni vzrok propadanja sodobne družbe, ki ga najdemo, če sledimo novopoganskim naukom do njihovega dna, to je: razboženje vsega javnega življenja, ki se je, kakor papež izjavlja, začelo že takrat, ko se je del Evrope odcepil od vesoljne Cerkve, od njenega od božjega Sinu postavljenega poglavarja in od osrednje resnice polnega krščanskega razodetja, to je od resnice Kristusovega božanstva. Papež pravi v vekovnih besedah: »Prvi in najgloblji vzrok vsega gorja, ki stiska današnjo družbo, je v tem, da se tako v zasebnem kot javnem življenju in v mednarodnih odnosih zametuje obče pravilo poštenosti, da se zameta navedeni zakon, ki ves temelji v Bogu, vrhovnem postavodavcu in sodniku, kateremu je in bo treba, kar vedo celo poganski narodi, dajati za vsako dejanje odgovor.« Ker pa je Kristus polno razodetje božje, edino življenje duha, pot in resnica, sam božji Sin izveličar, zato vzklika Pij pretresujoče: »Z vero v Kristusa je padla tudi vera v Boga.« Logika človeškega življenja in ravnanja je potem, da taka nevera dovede posameznika in družbo do tega, da se, kakor pravi papež, navedene vrednote, po katerih se je prej sodilo javno in zasebno življenje, opuste in da danes zagrinja mrak tudi take dežele in narode, kjer je prej jasno svetila luč krščanstva in iz katerih se je širil blagoslov krščanske kulture in civilizacije v najoddaljenejše kraje sveta. Brezbožna filozofija se je širila z mamljivim geslom, da se bo človek osvobodil vezi na nek nadprirodni umišljeni svet in tako postal resnično svoboden, toda že kmalu se je pokazalo, da je človek po brezbožstvu izgubil svobodo, kakor jo terja njegovo pravno dostojanstvo, ter postal suženj svojega egoizma, tujega pohlepa in lastnih trnogradov. Mar se to dejstvo ne piše danes v sodobno zgodovino s krvavimi črkami?

In prav pripominja Pij: »Res je, da so tudi v krščanskih časih bili neredi, prevrati in vojne, toda takrat je še vedno bila živa zavest, kaj je prav in kaj ni prav, kaj je dovoljeno in kaj ne, tako da so se strasti držale v nekih mejah, da so bili mogoči častni in kolikor toliko pravični sporazumi. Današnji razdor pa ne izvira samo le iz neukročenih strasti, marveč iz globoke duhovne krize, ki je izprevrnila vsa zdrava zasebna in javna moralna načela.«

S tem je okrožnica »Summi pontificatus« psihološko zadela bolečino našega časa, ki je obup ali vsaj popolna negotovost in zdvajanje,

* Glej »Slovenec« št. 275 (30. nov.), št. 279 (6. dec.) in št. 282 (10. dec. t. l.)

Zveza narodov je izgnala Sovjetsko Rusijo iz svoje srede

Sovjetija grozi, da bo prekinila diplomatske odnose z Anglijo in Francijo

Ženeva, 13. dec. c. Odbor trinajstoričice je zaključil nocoj svoje posvete in sprejel resolucijo, v kateri izjavlja na najslovesnejši način, da obsoja sovjetski napad na Finsko,

ugotavlja, da je Sovjetska Rusija prekršila pakt Zveze narodov in da se je Sovjetska Rusija na ta način sama izključila iz okvira pakta Zveze narodov.

Sklep poziva nadalje vse v ZD včlanjene države, naj vsaka po svoji preudarnosti in po svojih močeh nudi pomoč napadeni Finski, ter se vzdrži od vsakega dejanja, ki bi moglo oslabilo odpor Finske.

Odbor trinajstoričice poziva skupščino Zveze narodov, da naj sklepa v smislu teh zaključkov odnosa.

Cinični Molotovjev odgovor Ženevi

Ženeva, 13. dec. AA. Havas. Sovjetska vlada je poslala predsedniku odbora, ki ga je skupščina Zveze narodov izvolila za proučevanje finsko-sovjetskega spora, kratko brzojavko, v kateri se mu zahvaljuje za ljubeznivo povabilo, naj se Sovjetska Rusija udeleži zasedanja Zveze narodov. Sovjetska vlada ne more sprejeti povabila iz razlogov, ki jih je navedel komisar za zunanje zadeve Molotov v brzojavki, ki jo je poslal glavnemu tajniku Zveze narodov Avenolu.

Odgovor Sovjetske Rusije ni povzročil v diplomatičnih krogih nobenega presenečenja. Razlogi, na katere se sklicuje Molotov, so, 1. da Sovjetska Rusija prizna samo eno vlado, in to vlado, ki je bila pod imenom »ljudske vlade« imenovana drugi dan po sovjetskem vdoru na Finsko v finski vasi Terioki, in 2. da je Poljska še vedno zastopana v svetu Zveze narodov. Molotov smatra prav tako za izzivanje, da je tajništvo Zveze narodov sploh vzelo v razpravo apel finskega delegata dr. Rudolfa Holstija.

Argentinski zastopnik zahteva, da se Sovjetija izžene iz ZN — ali pa jo bodo zapustile države Južne Amerike

Ženeva, 13. dec. AA. Havas. Zasedanje skupščine sveta ZN se je začelo pod predsedstvom norveškega delegata Hambroa. Takoj je dobil besedo predstavnik Argentine Trajer. Med svojim govorom je argentinski predstavnik dejal:

Povzdigniti svoj glas pomeni danes postaviti se v bran propadanju, v katerega so padle moralne vrednote, volja za obrambo pravic ter duha pred surovo silo. Nahajamo se pred dejstvom, ki ki se ne da na različne načine tolmачiti. Država, članica sveta ZN, je prekršila pakt, ki preveča delo te ustanove, kakor tudi pakt o nenapadanju, s katerim je bila vezana z drugo državo-članico, ter jo nenadno napadla, vdrla v njeno zemljo, kamor je zanesla smrt in pustošenje. To je dvakratno kršenje, katero po svoji sili, svojem značaju in s poljanskim vred, katero je dala Sovjetska Rusija, predstavlja pravo kljubovanje svetu Zveze narodov in žalitev vseh vlad, ki so v njej zastopane. Vprašanje, ki se zdaj postavlja, je v tem, če bomo še naprej trpeli podobne napade. Argentinska vlada

da smatra, da je to nemogoče. Ni se dogodilo prvič, da je članica sveta Zveze narodov bila brez razloga žrtev napada. Toda v tem primeru obstoje okoliščine, ki neizbežno navajajo mojo vlado h koraku, da ta napad najostreje obsodi. Napad je tokrat prišel od države, članice sveta ZN. Država, žrtev tega napada, se je pritožila na svet ZN, toda v dneh, ki so potekali od začetka napada na njeno zemljišče, je ta država pokazala junaško voljo, da se bori in da živi. Napadalec je šel v svojem zločinu tako daleč, da je zaničeval vojno stanje in se pozival na normalne odnose, ki jih ima z njo neka vlada, ki je bila vsekakor sestavljena tik pred samim napadom na njegovem lastnem ozemlju. Sovjetska Rusija se je samo sebe na ta način postavila izven splošnega pakta. Kakšna je dolžnost, ki je iz tega stališča, gospodje, pade na nas?

Nato je argentinski zastopnik govoril o hirafoči vlogi ZN ob priliki izbruha vojne na Daljnem vzhodu, v Abesiniji, v Španiji, ob zlomu Češkoslo-

vaške in od napadu na Poljsko. Svoj govor je zaključil z besedami:

»Sedaj je mera polna. Zveza narodov mora storiti svojo dolžnost, ali pa naj izgine. Najmanj pa, kar more storiti, je, da se iz svoje srede iznebi najbolj brutalnega člana, ki je na najbolj surovi način kršil ustavo, na katero je prisegel in ki se sedaj cinično roga članom Zveze narodov, ki ga kličejo na odgovor. Argentinska vlada predlaga, da se Sovjetska Rusija izbriše iz liste članov Zveze narodov.«

O govoru argentinskega delegata je predsednik plenarne skupščine s pristankom skupščine poslal predlog Argentine posebnemu odboru štirinajstoričice. Nato je plenarna seja izvolila tri nestalne člane sveta DN. Glasovanja se nista udeležila zastopnika Afganistana in Irana, ki se sej ne udeležujeta od vsega začetka. Glasovalcev je bilo 38. Južna Afrika je dobila 36, Bolivija 36, Finska pa 34 glasov.

Moskva grozi zahodu

»Times« poročajo o sovjetskih namelih, da prelomijo z Anglijo in Francijo ter stopijo odkrito na stran Nemčije

London, 13. dec. t. Reuter: Londonske »Times« objavljajo razgovor svojega dopisnika v Moskvi z višjimi sovjetskimi diplomatičnimi uradniki. Casnikar je postavil vprašanje, kaj namerava storiti sovjetska vlada sedaj, ko je odklonila poziv Zveze narodov za mirno ureditev spora s Finsko.

Sovjetski veljak je odgovoril, da sovjetska vlada razmišlja o nadaljnjih korakih. Ker Zveza narodov stvarno ni nič drugega, kakor pa združena moč Anglije in Francije, Sovjetski Rusiji spriči takšnega postopanja Zveze narodov ne bo preostajalo nič drugega, kakor da prekine diplomatične odnose z Anglijo in Francijo ter odpokliče svoje poslanike iz Londona in Pariza. Sovjetska Rusija iz Zveze narodov ne bo izstopala. Ona

bo tudi brezbrizna napram vsem sklepom, ki bi jih v Ženevi sprejeli proti Sovjetski Rusiji.

»Times« pristavljajo, da Stalinu, ki sedaj vodi sovjetsko zunanjo politiko, ne preostaja noben drugi izhod. Tudi nemška diplomacija pritiska v tem smislu. Morda pa so sovjetski diplomati to izjavo dali tudi z namenom, da bi vplivali na odločitev v Ženevi, kajti Sovjetski Rusiji bi ne bilo ljubo, da bi povsem prelomila s zahodnimi veleilama ter se dokončno postavila ob stran Nemčije.

»Timesov« dopisnik je nadalje izvedel, da so se »pogajanja« sovjetske vlade z estonskim generalom Laidonerjem končala uspešno. V Moskvi že namigavajo, da ni povsem izključeno, da se ne bi nekega dne estonske čete pojavile pred Helsinkijem ali pa v Kotki.

Nervoznost na Švedskem

Nova vlada — uspeh nemškega stališča — Švedska se skrbno ogiblje, da bi Finski poslala vojaško pomoč

Stockholm, 13. dec. t. Reuter: Snoči pozno zvečer je bila sestavljena nova švedska vlada, ki je tudi takoj prisegla na ustavo. Vlado je sestavil Hansson. Najbolj izrazita in tudi najbolj značilna sprememba se je zgodila v zunanjem ministstvu, kjer je bil dosedanj zunanji minister Sandler odstranjen, in je prišel na njegovo mesto prejšnji švedski poslanik v Oslu Günther. Sandler je moral izpasti zaradi tega, ker je bil zadnje čase predmet neprestanih ostrih napadov od strani nemškega tiska, in se je Švedska bala, da ne bi Nemčija izvajala na Švedsko kakšen hujši pritisk, ako bi ta mož še dalje vodil zunanjo politiko. Iz istih razlogov je v prejšnji vladi nastalo tudi nesoglasje glede finske politike. Sandler je zagovarjal takojšnjo vojaško pomoč Finski, češ kakor hitro bi bila premagana Finska, potem pride na vrsto Švedska, in je bolj pametno nastopiti takoj, kakor počakati, da nasprotnik skandinavske države podere drugo za drugo. Drugi del

vlade pa je iz obzirov do Nemčije stal na stališču, da Nemčije zaradi Finske ni treba dražiti. Ostali ministri pripadajo vsem strankam, tako da se vlada lahko imenuje vlada narodnega edinstva.

Danes se je nova vlada predstavila parlamentu. V svoji izjavi pravi, da je bila potrebna sprememba z ozirom na mednarodni položaj, ki zahteva popolno složnost prav vseh strank, da bo domovina v stanju storiti vse potrebno za obrambo svoje neodvisnosti. Vlada si bo tudi prizadevala, da čim prej pripomore do mirovnih pogajanj, ki naj zaključijo sedanjo vojno. Glede Finske izjavlja vlada, da ji bo nudila moralno pomoč in da bo ves njen trud veljal prizadevanjem, da se ta borba konča brez škode za finsko neodvisnost. Vlada bo tudi sodelovala z vsemi nevtralnimi državami.

Treba je podčrtati, da nobeden od švedskih listov sedanje vlade ne pozdravlja z navdušenjem, ker imajo vsi vtis, da je bila narekovana od zunaj.

Nizozemska najela 8 milijardno posojilo za narodno obrambo

Amsterdam, 13. dec. Reuter: Nizozemska vlada je danes razpisala veliko vojno posojilo 300 milijonov forintov (okrog 8 milijard din), ki da so neobhodno potrebni za državno obrambo.

Veselje v Nemčiji radi vrnitve »Bremena«

Berlin, 13. dec. t. Vsi nemški časopisi imajo na prvih straneh dolga poročila o povratku nemškega veleparnika »Bremen« nazaj v nemško luko. »Bremence« zalotila vojna, ko je zapuščal Newyork na poti nazaj v Nemčijo. Da bi se izognil zaplembi, je »Bremenc« zavil proti severu in se zatekel v sovjetsko pristanišče Murmansk, kjer je do zadnjega počival. Izbruh vojne s Finsko pa je spet ogrožal sovjetsko pristanišče Murmansk, ki so ga že nekajkrat napadla finska letala. Kapitan »Bremen« je dogovorno z nemškimi oblastmi sklenil, da se vrne domov. Cisto na severu so ga sprejele nemške pomorske ladje in nemška letala, ki so to veleladjo ves čas spremljale do domačega pristanišča. Neka angleška podmornica ga je baje videla, toda z ozirom na spremstvo vojnih ladij in na dejstvo, da so podmornice počasne, je opustila misel na torpediranje, ker bi bila verjetno takoj napadena in izgubljena. Nemški tisk pravi, da ta dogodek, ki da dokazuje, da nemške vojne sile popolnoma obvladajo Severno morje, kamor da se ne upajo angleške vojne sile. »Bremenc« so v domačem pristanišču priredili veličasten sprejem. Poveljstvo ladje bo sprejeto od državnega kanclerja Hitlerja in odlikovano.

Zagrebska vremenska napoved: Hladno in jasno vreme.

Zemunska vremenska napoved: Ohladilo se bo in nekoliko razvedrilo, zlasti na severni polovici. Košava v Podonavju, lahna burja v Primorju.

Zanimiv glas iz Sofije

V Bolgariji pričakujejo vedno hujših zapletljajev na Balkanu zaradi rivalitete med Italijo in Sovjetijo

Sofija, 13. dec. TJ. (Posebno poročilo.) V tukajšnjih mednarodnih krogih z največjo pozornostjo sledijo italijanski politiki na Balkanu. Vedno bolj jasno se prikazujejo znaki za to, da na Balkanu nastaja rivaliteta med Italijo in Sovjetsko Rusijo, medtem ko se na Balkanu občuti od nemške strani samo še gospodarski pritisk. Političnega ni več.

Visoka inozemska politična osebnost se je izrazila,

da bo Balkan postal tisto polje, kjer se bo preiskovala trdnost nemško-italijanskega in nemško-sovjetskega sodelovanja. Na vprašanje kako si to preizkušnjo predstavlja, je ta osebnost odgovorila, da mora vsakomur biti jasno, da je sodelovanje vse trojice, to je Nemčije, Italije in Sovjetske Rusije nemogoče in da se bo treba

pač ločiti. Ako podpira Nemčija težnje boljševizma na Balkanu, potem bo izgubila Italijo, ako podpre Nemčija z vsem poudarkom italijanske težnje, potem izgubi Sovjetsko Rusijo. Samo v primeru, da bi se Sovjetska Rusija na severu zapletla v resno vojno velikega obsega, bi se mogla odločilna preizkušnja tega trikotnega sodelovanja še odložiti, kajti Sovjetija bi morala vojni na severu žrtvovati svoje načrte na južnovzhodnem delu Evrope. Toda malo je verjetno, da bi Sovjetija na severu šla do skrajnosti, ker pričakuje od ravnanja na Balkanu mnogo večje koristi za svoje revolucionarne cilje.

Nemčija hoče od Turčije čim več kroma

Carigrad, 13. decembra. AA. Stefani: O gospodarskih pogajanjih med Turčijo in Nemčijo gre zlasti za rešitev vprašanja turške dobave kovine kroma Nemčiji. Turčija proda 50.000 ton kroma Združenim državam, Franciji pa 30.000 ton. Velika Britanija se je obvezala, da bo kupila 20.000 ton. Nemški veleposlanik bo jutri prišel v Ankaro, ter bo s pogajanjmi nadaljeval. V turških službenih krogih ne prikrivajo dejstva, da so se pojavile precejšnje težave.

Politični zapiski

Liberalci ne odobravajo bola proti komunizmu

Kakor znano, izdajajo znani gospodje v znani ljubljanski tiskarni politični vestnik, v katerem liberalci odlagajo one sestavke, ki bi jih kako odgovorno uredništvo ne moglo zagovarjati ne pred zakonom in ne pred javnostjo. Tudi ne pred tistimi zakoni, ki jih je JNS sama uzakonila glede tiskovne odgovornosti. Ti sestavki v glasniku so namreč polni besnega srda in grenkega žolča na vlado in klerikalce, na slovenski narod in vse, ki odklanjajo jenesarski unitarizem in centralizem, ki ga glasnik vneto brani in zagovarja. »Informacije« tega glasnika so kopičenje laži na laž, ker pisci pač s tem računajo, da za svoje klevete nikomur ne odgovarjajo in da za njih lažnjive trditve in izmišljotine ne bo treba doprinositi dokazov.

Jenesarski glasnik pa proti svoji volji vendarle odkriva tudi skrb, ki jih ima vodstvo te diktatorske politične skupine zaradi bolj in bolj naraščajočega razkroja v njenih strankarskih vrstah. V glasniku brezimen pisec tolaži svoje preostale, da se pripravljajo »skupna fronta JNS, radikalov in demokratov«, ker je seveda trapasta izmišljotina, ki naj vplije poguma obupanem jenesarskim preostankom. Diktatorske JNS se namreč prav vse otepa zlasti pa vse demokratične stranke in ne radikali ne demokrati nočejo o njej nič slišati, vsaj ne o g. Živkoviču in njegovem tajniku g. Kramercu. Potem pove glasnik, da je Kazina v odličnih odnosih z marksisti oz. socialisti, kar seveda ni kogar ne preseneča; pač pa je g. Ribnikar, ki je razkal jenesarijo, deležen očitka, da je »nesposoben« in špekulant, ki ga je treba odstraniti iz političnega življenja. Ta glasnik, ki agitira za JNS, tudi hudo zameri, ker je nekaterim katoliškim listom bila priložena brošura proti komunizmu. Kramercu je borba proti komunizmu ne odobravajo. Pri zadnjih volitvah je bila JNS, oz. g. Kramercu vdano povezana s komunisti v skupnem volivnem nastopu. Kakor je videti, je to prijateljstvo trajnejše in trdnjše, kakor pa samo za enkratni volivni nastop. Levičarska smer, ki je očitna v takozvanih »nacionalnih in naprednih« revijah in ki se kaže zlasti med »nacionalno« mladino tudi kramercu previdno veleva, da je z naraščajočim levičarstvom v lastnih vrstah treba računati in torej ne kaže napadati komunizma.

Glasnik pošilja pristaji JNS v zaprtih kuvertah. Tako za tisk kakor za razpošiljanje imajo še vedno na razpolago velike vsote denarja. Bilo bi zanimivo poizvedeti, odkod priteka denar za drage jenesarske pamflete...

O ustavi in hrvatskem saboru

V belgradski »Politiki« je napisal prof. Gjorgje Tasić članek, kjer govori o ustavnih spremembah pri nas z ozirom na reševanje notranjih zadev. Pravi, da je prvi ustavni činilec spremenil nekatera določila ustave, ker je bil za to opravičen po § 116 ustave. Te spremembe pa bo morala prihodnja skupščina odobriti. Nobenega dvoma ni, da jih bo odobrila. Zdej pa gre za vprašanje, katere odredbe ustave še veljajo z ozirom na Hrvatsko in katere ne. V tem oziru bi utegnili priti do ustavnih sporov, vendar bi se to moglo preprečiti z ustavnim sodiščem. Za banovino Hrvatsko veljajo ustavni predpisi, v kolikor niso odpravljeni z novimi določili. Nekatere točke so v tem pogledu nejasne ter se dajo rešiti po ustavnem sodišču. Nato pa profesor dr. Tasić razlaga: »Med drugim je zastavljeno tudi vprašanje, kdaj bo banovina Hrvatska izdala svojo ustavo. Mislimo, da ni nobenega vzroka, da bi jo izdala poprej, preden bi bila izdana državna ustava, ki končno rešuje vsa vprašanja ter potrjuje okvire, ki se bo v njih gibala tudi ustava banovine. In ni nobenega pomena, da bi se ustava banovine izdala poprej, preden ni izrečeno soglasje narodnega predstavništva. Poprej tudi ni vzroka sklicevati niti hrvatski sabor, ker bi sklicevanje hrvatskega sabora pomenilo, da se je stanje normaliziralo in utrdilo, kar pa bo le takrat, ko bo izrečeno soglasje narodnega predstavništva. Vprašanje, kdaj naj se izda ustava banovine, je mogoče reševati čisto politično, mogoče pa ga je urediti tudi s posebno pravno uredbo.«

Komunistična propaganda med dalmatinskimi kmeti

»Hrvatska Straža« prinaša pismo nekega frančiškanskega patra iz okolice Sinja v Dalmaciji, ki opisuje, kako skrivaj se tamkaj med kmeti razširja komunistična propaganda. Tamkaj razširjajo nekako brošuro »Umovanje zdravega razuma ili što veli arhimandrit, profesor i direktor jedne bogoslovije o vjeri i njenim dogmama«. Pisec naglašuje, da se ta brošura zlasti razširja med kmečko mladino ter se mora človek kar čuditi, kako so se ljudje vrgli na to brošuro. Pisec naglašuje, da se je zoper to propagando kaj težko boriti, ker brošuro na svo moč skrivajo. Agitatorji, ki brošuro razširjajo med ljudmi, se na svo moč ogibljujejo, da ne bi kje prišli skupaj s kakim duhovnikom, ki bi jih lahko razkrinkal. Poskušali so to brošuro zatreti že z organizacijami, pa se jim ni posrežilo, ker se pač te vrste blago na Hrvatskem svobodno razširja ter tako ljudstvo s temi boljševiskimi brezbožnimi spisi versko in moralno zastuplja. Dalje toži pisec, da se javnost mnogo premalo briga za brezštevilne komunistične letake, ki kar poplavlja kmečke hiše v Dalmaciji. Ti sadovi tujega sveta prihajajo kakor kuga v hrvatska naselja. To se že dolgo dogaja. Pod zemljo vse vre in nevarnost je vedno večja. Dasi je imenovana brošura bila tiskana v Zagrebu, vendar so jo v te kraje poslali iz Belgrada. Poleg te brošure pa je dosti še drugih brošur. V Zagrebu pa tiste brošure ni mogoče dobiti. — Jasno je, da se komunistična propaganda poslužuje teh skrivnih sredstev, da trapi nam poučene ljudi. Ko bi bila brošura splošno dostopna, bi bilo mogoče razkrinkati njene laži. Tako pa laž lahko na tihem deluje, da potem resnica ne more med uboge ljudi.

Zagrebski pomožni škof

Zagreb, 13. dec. b. Iz Vatikana prihajajo poročila, da je imenovan za titularnega škofa Do. done, a kot pomožni škof zagrebskega nadškofa dr. Alojzija Stepinca, univ. docent v Zagrebu dr. Josip Lah, ki se je rodil v Varaždinu 1869. On je znan po številnih znanstvenih razpravah.

Odbor za evharistične kongrese v Zagrebu

Zagreb, 13. dec. b. Snoči je prispel v Zagreb nadškof dr. Srebrnič na zasedanje stalnega odbora za evharistične kongrese, ki bo v nadškofovem dvorcu jutri ob 10 dopoldne. Prav tako je prispel v Zagreb tudi konzultor iz Belgrada o. Vasič.

Belgrad, 13. dec. m. Poročali smo že, da je za novi volivni zakon izdelal načrt tudi pravosodni minister dr. Lazar Marković. Pri sestavi novega volivnega zakona, ki ga bo odbor ministrov predložil v razpravo in odobritev ministrskemu svetu, služi poleg načrta ministra dr. Konstantinovića za podlogo tudi Markovićev osnutek. Tako se politična javnost tudi zanima za glavne osnove dr. Markovičevega načrta.

V pojasnilo svojih načrtov dr. Marković za podlogo volivnega sistema omenja dva osnovna sistema. Prvi je angleški, ki določa volitev po okrajih za določenega kandidata. Po tem sistemu je vsak okraj samostojna volivna enota. Za poslanca je izvoljen kandidat, ki dobi vsaj relativno večino. Drugi sistem je proporcionalni ali sistem sorazmernega predstavništva. Po tem sistemu so volivne enote posebne okrožja, ki skupno volijo večje število poslancev. V določenih volivnih okrožjih postavi vsaka politična skupina listo svojih kandidatov. Volitve se vrše na ta način, da se poslanci porazdelijo med posamezne politične skupine po skupnem številu glasov, ki jih je dobila katere politična stranka v dotičnem volivnem okrožju. Glasuje se za listo in ne za posameznika, za stranko, ali za kak politični program in ne za osebnosti bodočih poslancev. Po tem sistemu dobi vsaka politična skupina po svoji številni moči toliko mandatov, kolikor jih odpade najo po sorazmerni razdelitvi. Ta sistem ščiti tudi male stranke, seveda samo tedaj, če so toliko močne, da lahko sodelujejo pri delitvi mandatov. V Jugoslaviji je bil ta sistem pred 6. januarjem 1929. Zdej je tudi že nameravan v volivnem zakonu za hrvatski sabor.

Slaba stran tega sistema je v tem, da pri urejenih strankarskih odnosih redkokdaj privede do večjih sprememb in se zato lahko zgodi, da parlament ne more dati solidne večine, sposobne za izvedbo kakšnega važnejšega političnega programa. Dr. Marković misli, da bi se ta sistem za naše razmere lahko sprejel, pripominja pa takoj, da ima ta sistem še drugo slabo stran, ki je ta, da ne upošteva okrajev in ne okrajnih kandidatov. Prav tako slaba stran je tudi ta, da se liste težko postavljajo, ker ima vsaka stranka vedne težave s kandidati, ki se hočejo vsi spraviti na prva varna mesta.

Tako se strankarski boj pronaša na osebni teren. Upoštevati je treba tudi okolnosti, da so se ljudje pri nas v zadnjih desetih letih že močno navadili voliti poslanca po okrajih in z državno listo. Poseben volivni sistem je pri nas bil po izvedbi šestojanuarskega režima s tako zvano državno listo za vsa kraljevina. Dr. Marković poudarja, da ima ta sistem kljub kritiki nekaterih njegovih odredb, posebno glede izvajanja tega sistema in izvajanja volitev, tudi mnogo dobrih strani. Dr. Marković med drugim ne odobrava v prejšnjem volivnem zakonu določila, ki je dajalo stranki z največjim številom glasov dve tretjini ali tri petine vseh mandatov in je potem še dovoljevalo taki stranki, da je lahko sodelovala pri delitvi še preostale en tretjine ali dveh petin. To določilo je vsakakor preveč privilegiralo velike skupine. Dr. Marković poudarja, da neodvisno od te omenjene odredbe kakor tudi neodvisno od postavljanja list, kar je treba olajšati, drži dejstvo, da ima postavitve državne liste tudi dobre strani, ki jih je treba izkoristiti posebno sedaj, ko prehajamo v demokratični režim vladavine in hočemo v večjem obsegu doprinesiti k narodnem sodelovanju v vladi in omogočiti vpliv naroda na državne in narodne posle. Po dr. Markovičevem mnenju je treba ta prehod izvesti tako, da bodo dobile vpliv posamezne stranke, da se bo vedelo tudi, kakšnim programom se izroča vodstvo državnih poslov.

Poleg tega čisto državnega razloga ali razloga državne politike je po mnenju pravosodnega ministra še poseben razlog s stališča narodnih potreb, da se politične struje in pokreti kanalizirajo tako, da bodo zbrani okrog močne politične stranke, ki bi odgovarjala za delovanje teh skupin. Iz vseh teh izvajanj je razvidno, da se pravosodni minister ogreva za to, da se iz obstoječega volivnega sistema povzamejo tiste odredbe, ki so dobre. Po dr. Markovičevem mnenju je treba do sedanjih volivni sistem spojiti s listami po sorazmernem predstavništvu. To načelo naj predstavlja glavno osnovo za novi volivni zakon. Kakor rečeno, dr. Marković hoče osnovni sistem združiti in ga vezati na kandidiranje poslancev po okrajih. Najprej je treba kombinacije, da se bo volilo po listah, toda kandidati bi morali biti postavljeni po okrajih ter se po okrajih tudi razporejati. Da se pa ta sistem ne bo sprevrgel v čisto osebni sistem, pri katerem bi vsak lahko postavil kandidature po okrajih, mora imeti volivni zakon določilo, da se postavi volivna lista in da kandidat v okraju ne more postaviti svoje kandidature, če istofasno ni na volivni listi za celo volivno okrožje.

Druga važna stvar, ki jo pravosodni minister predlaga za prevzem iz obstoječega volivnega zakona, je vprašanje državne liste za vsa kraljevina. Predlaga, da bi se posamezne volivne liste za posamezna volivna okrožja morale opirati na določeno politično stranko, ki bo imela pravico do take liste in do spremembe, če ne odgovarja njena sestava načelom dotične stranke ali če so se na listo vrinili kandidati, s katerimi stranka ne bi bila zadovoljna. Na ta način misli dr. Marković vodstvu posamezne politične stranke zagotoviti nadzorstvo nad postavljenimi kandidaturami. Glede nosilcev list dr. Marković predlaga, da mora nosilec predstavljati politični program in da mora politično delovati v vseh okrajih in z vsemi okrajnimi kandidati, zase pa ne sme zahtevati nagrade v tej obliki, da bi bil prvi izvoljen. Nosilec liste je po dr. Markovičevi zamisli lahko istočasno tudi okrajni kandidat, ki bo izvoljen za poslanca kot okrajni kandidat in ne kot nosilec liste.

Za nosilec list in sploh za prvake posameznih strank dr. Marković predlaga, da se mora zanje ustvariti možnost, da bodo prav tako lahko izvoljeni v osrednji državni parlament, toda ne posredno kot okrajni kandidati na listah v kakšnem okraju, temveč na posebni državni strankini listi, na kateri bi bilo 38 kandidatov. Tako listo naj bi postavila vsaka stranka po svojem vodstvu. Nasproti skupnemu številu glasov, ki jih bo kak stranka dobila po vsej državi, se bo izvršila sorazmerna razdelitev kandidatov, odnosno posebnih kandidatov s te liste, na vsako stranko napram njeni številni moči v državi. Na ta način bodo po mnenju dr. Markovića prišli lahko v parlament zaslužni in ugledni politiki, od katerih nekateri nimajo okrajev. Zanje se ne bo glasovalo ločeno, temveč bi se za njihovo razporedbo in izvolitev porabili glasovi, ki so bili odobreni za posamezne liste, ki so se vezale na dotično stranko. Po stvarni

moči te stranke bi se odmerjalo število kandidatov, ki ji pripadajo z državne liste.

Ta predlog ima po mnenju dr. Markovića samo to slabo stran, da bi bilo preveliko število poslancev, kar je slučaj že zdaj. To hibo misli dr. Marković odstraniti tako, da bi se pri razporeditvi poslancev na posamezna volivna okrožja po načelu sorazmernega predstavništva ne razporedilo skupno število poslancev, ki jih voli dotično volivno okrožje, temveč bi se po en poslanski kandidat odbijal od vsakega volivnega okrožja. V volivnem okrožju, ki ima na primer 10 okrajev, bi se razdelili mandati na 9 okrajev, 10. mandat za 10. okraj pa bi ostal nerazporejen ter bi se vračunal državni strankini listi. Na ta način bi državna strankina lista vzela iz vsakega volivnega okrožja en mandat, in to v tistem okraju, v katerem se nobena od strank ni dovolj močno volitev udeležila ter so moči vseh strank tako razbite, da ta okraj ne bi dobil svojega kandidata.

Glede same volivne tehnike oziroma volivnih pravic, je dr. Marković za to, da imajo volivno pravico vsi polnoletni državljani, ženskam pa daje volivno pravico samo tistim, ki imajo fakultetno izobrazbo, nadalje kako strokovno znanje in opravljajo samostojno službo in vodijo samostojno obrt, za katero plačujejo tudi davek.

Volitvi se tajne s krogičami in z vsemi potrebnimi zagotovitvami za volivno svobodo in njeno tajnost. Glede volivnih kmetij ali volivnih odborov dr. Marković predlaga decentralizacijo in ukinitve prejšnjega sistema, da bi državni odbor še nadalje postavljali predsednike volivnih odborov za vsa država. Ta naloga naj se prenese na okrožna sodišča za vsako volivno okrožje, kakor je to predložila tudi banovinska oblast iz Zagreba v svojem volivnem zakonu za hrvatski sabor. Za pravilno izvedbo volitev dr. Marković predlaga, naj bi se volivni zapisnik napravil v toliko izvodih, kolikor je strank, ki so se volitev udeležile. Vsak predstavnik politične stranke mora dobiti en izvod volivnega zapisnika, predvsem pa zapisnik o končnem volivnem rezultatu. Volivni odbor naj bi se prav tako sestel na dan volitev in ne dan prej. Tako določilo ima tudi načrt volivnega zakona za hrvatski sabor.

Osnove dr. Markovičevega načrta za nov volivni zakon so te-le: Volitev se vrši s posebnimi volivnimi listami za posamezna volivna okrožja. Vsa država je razdeljena na 38 volivnih okrožij. Okrožja so označena z rednimi številkami in vezana na eno okrožno sodišče v dotičnem okraju. Vsaka volivna lista mora imeti kandidate za vse administrativne okraje, ki so naštet v dotičnem volivnem okraju, kakor tudi nosilca liste. Po njegovem imenu se lista tudi naziva. Vsaka lista mora imeti tudi izjavo predlagatelja, da pripada eni od pravno obstoječih političnih strank, kakor tudi, da se veže na državno listo dotične stranke. Lista se lahko veže tudi za blok ali koalicijo obstoječih političnih strank. Poleg izjave o vezanju liste na kakšno politično stranko, odnosno za blok stranke, odnosno koalicije, je treba predložiti tudi izjavo vodstva dotične stranke ali bloka ali koalicije, da jo priznava za svojo. Na volivni listi za posamezne okraje sta lahko določena največ dva kandidata. Kaka oseba je lahko nosilec liste največ v treh volivnih okrožjih. Nosilec liste je lahko tudi okrajni kandidat na listi, ki nosi njegovo ime. Vsak okrajni kandidat še posebej lahko kandidira v dveh okrajih enega in istega volivnega

okrožja, toda okraj se ne moreje združevati in se za vsak okraj ločeno obračunava volivni rezultat.

Volivne liste lahko postavijo v vseh volivnih enotah vse pravno obstoječe stranke. Vsaka taka stranka lahko poleg svoje volive liste postavi tudi državno strankino listo z 38 kandidati. Med te kandidate se morejo uvrstiti tudi nosilci s tistih list v posameznih volivnih okrožjih, ki so označeni, da pripadajo dotični stranki. Po končanih volitvah se bo najprej ugotovilo, koliko glasov je dobil vsak kandidat na posameznih volivnih in koliko glasov vsaka lista. Za tem se bodo razglasili izvoljeni poslanci in razporedili posebni kandidati za posamezne politične skupine po načelu sorazmernosti nasproti številu glasov, ki jih je vsaka lista dobila v posameznem volivnem okrožju, oziroma nasproti skupnemu številu glasov, ki jih je dotična politična stranka dobila v vsej državi. Za vsako volivno okrožje bo okrožno sodišče v senatu petih članov sodnikov sešelo volivne rezultate z vseh volišč ter jih uredilo po okrožjih. Nato bo izračunal skupno število glasov, ki so bili oddani za vsako stranko v dotičnem okrožju.

Na podlagi tega skupnega rezultata bo okrožno sodišče po d'Hontovem sistemu razdelilo poslanca na posamezne stranke, toda ne skupnega števila poslancev, ki jih voli dotično okrožje, temveč zmanjšano za enega. Mandati se bodo razdelili na vse okraje, razen za enega, ki bo preostal. Ta iz vsakega okrožja zadržani mandat se bo z drugimi tako zadržanimi mandati — vseh bo 38 — razdelil spet po d'Hontovem sistemu na posamezne državne strankarske liste, in to na podlagi števila glasov dotičnih strank. Državna strankina lista, ki bo lahko sodelovala pri delitvi teh 38 mandatov, bo morala dobiti vsaj 3% od skupnega števila glasov, ki so bili oddani v vsej državi. V nasprotnem primeru stranka ne more računati na te mandate.

Razpored poslancev za posamezne okraje se vrši na ta način, da se najprej dodeli mandati tisti stranki, ki je dobila največ poslancev, zatem pa po vrsti slabšejšim strankam. Če je na te stranke pripadlo enako število glasov, se dodeli poslanci najprej tisti stranki, ki je v dotični volivni enoti dobila več glasov, če pa sta dobili obe stranki enako število glasov, bo kocka odločila, kateri stranki se bodo najprej dodelili poslanci. Določitev poslancev se bo vršila tako, da bo okrožno sodišče proglasilo, kateri okraj v dotičnem volivnem okrožju bo pripadel posamezni stranki, oziroma kateri kandidat za listo te stranke, če sta v dotičnem okraju dva kandidata.

Okrožno sodišče bo po vrsti odbralo po številu poslancev, ki jih je dobila dotična stranka, tisti okraj v volivnem okrožju, v katerih ima stranka bodisi absolutno ali relativno večino nasproti drugim strankam. Če je več okrajev s tako večino, se bodo poslanci po vrsti jemali za okraje z največjo večino, nato pa po vrsti tisti, v katerih je večina slabjša. Če se mandati dodelijo stranki, ki je v okraju imela dva kandidata, je poslanec tisti kandidat, ki je dobil več glasov.

Volitev poslancev v mestih, ki volijo več kakor enega poslanca, se vrši po d'Hontovem sistemu. V mestih, ki volijo samo enega poslanca, je izvoljen tisti kandidat, ki je dobil največ glasov.

Stalinovi agenti v Jugoslaviji

Po nalogu največjega zatiralca svobode malih narodov, tovariša Stalina, so njegovi podrepaniki v Jugoslaviji, podpisani kot centralni odbor komunistične stranke Jugoslavije, te dni po Gorenjskem raztrosili letak, namenjen delavcem in kmetom, v resnici pa bedakom, kakršnih med slovenskimi delavci in kmeti hvalabogu ni veliko. Letak začenja z veličanjem Stalina, ki ga imenuje »genijalnega voditelja vsega naprednega človeštva«, ki da se je ves čas trudil za mir v Evropi, dočim so vsi drugi delali za vojsko! Z brezprimerno nesramnostjo trdijo avtorji tega letaka, da sta se samo Sovjetska unija in Kominterni odločno zoperstavili zoper zaslužnje malih narodov in do kraja pomagali Abesiniji, Španiji, Avstriji, Kitajski in Češkoslovaški. Zgodovina pa nam jasno pravi, da je »genijalni voditelj vsega naprednega človeštva« Stalin spor zaradi Abesinije uporabljal le, da je razdelil zapadne velesile, da Avstriji in Češkoslovaški ni pomagal niti z mezinem, ampak škodoželjno gledal in si mel roke v upanju, da bo zaradi tega kmalu izbruhnila najbolj krvava vojna, ki jo pozna človeška zgodovina, in da je v Španiji zanetil državljansko vojno samo zato, da bi za ceno španske ljudske krvi zažgal Evropo, ker se mu to ni posrečilo drugod. Pa tudi Kitajska je bore malo imela od Stalinove pomoči, ki je šla za vse drugačnimi cilji, nego za tem, da bi kitajski narod bil svobodno.

Čisto v smislu Ljeningove, Trockijeve in Stalinove morale, ki laž in prevvaro za svoje namene smatra za najboljšo orožje, pa je poziv letaka balkanskim narodom, da naj se naslonijo na sovjetsko zvezo, »ki je danes edini zaščitnik miru in neodvisnosti malih narodov«! To so zapisali reči junaki v času, ko Stalin pošilja milijone miroljubnih in pravicoljubnih, pa žal njemu zaslužjenih ruskih delavcev in kmetov s tanki, bombami in strupenimi plini nad finski narod, da ga podjarmi. In ko je njegova rdeča zveza poteptala svobodo in neodvisnost Latvijev, Estoncev in Litovcev ter se pripravila na napad na švedski in norveški narod, ki sta vsemu svetu vzor svobodoljubne in miroljubne demokracije in kjer delovno ljudstvo živi v blagostanju in uživa največjo politično svobodo, dočim v Rusiji za sramotno nizko mezdo gara 180 milijonov ljudi kakor črna živina pod bičem komisarjev, v strahu pred ječo, razstrelom in izgnanstvom in ne uživa niti svobode prepričanja in političnega udejstvovanja po ljudski volji. Kaj naj pravimo potem o pozivu centralnega odbora, ki ga vzdržuje moskovska vlada, da naj se združijo vsi delavci in kmetje v boj za narodno neodvisnost in bratstvo med balkanskimi narodi, ko pa je sovjetska zveza pravkar na delu, da zaneti krvavo vojno tudi na Balkanu, da bi se balkanski narodi začeli med seboj klati v čast in slavo »genijalnega voditelja vsega naprednega človeštva« Stalina, ki bi rad v svojem brezmejnem svobodoljubju pobasal še balkanske narode ob Donavi, da bi se jim ne bilo več treba samim brgati za svojo nacionalno in državno neodvisnost...

In nadalje kvazi ta letak o »imperialističnih grupah« o angleških in francoskih imperialistih in o imperialističnih interesih, za katere da se bojuje Anglija in Francija, dočim popolnoma molči o imperialistični politiki tovariša Stalina, ki si je postavil za zgled enega največjih in najbrezobzirnejših imperialistov nove evropske zgodovine, Petra Velikega Romanoviča, po čigar sto-

pinjah zdaj Stalin zvesto hodi, jugoslovanski kmetje in delavci pa naj verujejo, da je ta politika, kakor trdi letak, demokratična, da zasleduje pravice in enakopravnosti zatiranih narodov ter svobodo in mir na zemlji... Zvezo »genijalnega voditelja vsega naprednega človeštva« Stalina z narodno-socialistično Nemčijo pa centralni odbor komunistične stranke Jugoslavije sramežljivo zagovarja s tem, češ da je »s paktom o nenapadanju z Nemčijo sovjetska zveza dobila orjaško zgodovinsko zmago in je obenem zožila obseg sedanje vojne ter pripravila komunistično revolucijo v Nemčiji«, ki da jo hočejo zapadne velesile s sedanjem vojno preprečiti. Ali je mogoče bolj lagati in varati ter špekulirati na neumnosti množice, kakor delajo to od Moskve plačani agenti s takimi trditvami? Mar res mislijo, da jugoslovanski kmet in delavec ne vidita, kako je »genijalni« Stalin s svojo politiko obseg sedanje vojne le razširil in krvavo bako zanesel že na daljni sever in jo sedaj misli zažgati tudi na jugu, tisti pa, o katerih baje Stalin misli, da jih bo ta njegova modra politika sovjelizirala, se mu bržčas smejejo v pest. Saj ni ves svet tako bedast, kakor misli Stalin in centralni odbor komunistične stranke Jugoslavije.

Centralni odbor v svojem letaku tudi modruje o sporazumu med Cvetkovičem in Mačkom, kakor da bi bil le-ta zaslug »genijalnega voditelja vsega naprednega človeštva« Stalina ali pa vsaj njihova, in čveka nadalje, da se velesrbski hegemonisti pripravljajo, da bi ta sporazum v pravem trenutku pogazili, in sicer takrat, ko se bo po krivdi teh jugoslovanskih hegemonistov zapletel v vojno tudi Balkan, in sicer, kakor pravi letak, na strani zapadnih demokracij proti »prihajajoči nemški narodni revoluciji«. Na tak način hočejo naši komunistični kolovodci zmešati vse pojme, kakor da bi narodi Jugoslavije res bili tako zelo zaoostali, da bi mogli verjeti take bajke in se dati s takimi zločinski neumnimi gesli zrevolucionirati, da bi tovariš Stalin mogel laže svojo rdečo vojsko poslati morit in zažgati na Balkan. Menda kličejo v pričkanju tega pisca tega letala delavcem, kmetom in vojakom Jugoslavije: »Ustavite edinstvo svojih vrst in svojih organizacij v boj za popolno demokracijo države, kar je treba seveda brati: za revolucijo na Balkanu, ki naj pripravi Stalinovim hordam pot na jug, ki je hvala Bogu še miren in ne želi, da bi vojna zajela tudi njega in da bi namesto demokracije prinesla balkanskim narodom diktaturo Stalina in zaslužnje kmetov in delavcev v kolhozih. Ne! — člani centralnega odbora komunistične stranke Jugoslavije so se hudo zmotili in njihovi letaki so jih samo razkrinkali kot plačane agente moskovske vlade.

Zanimalo bo pa vsakega tudi, da ti agenti tuje velesile in njenega režima v tem svojem letaku zmešajo tudi socialne demokrate s kot reakcionarne hlapce trockistično-fašističnih banditov in »sovrážne delavskega razreda« — dokaz, da je hvala Bogu večina marksistov na kulturnem zapadu proti komunističnim teroristom, ki bi radi izpodkopali demokracijo in zavili vse svet v plamen krvave vojne.

Rim, 13. dec. b. Sovjetski veleposlanik v Rimu Gorelkin je odpotoval iz Rima neznankom. Iz Moskve je prispel šele pred tremi tedni in še ni izročil svojih poverljivih pisem, Nihče ne ve, kje se nahaja.

Sovjetska armada hoče Finsko v sredini razklati na dvoje

Rdeča ofenziva do sedaj še ni zlomila finskega odpora
Finci so celo ponekod prišli v protiofenzivo

Finska poročila

Helsinki, 13. decembra. AA. Reuter. Včerajšnje uradno sporočilo finskega vrhovnega poveljstva se glasi:

Na Karelijski fronti so bile včeraj borbe na vseh črti. Posebno ostre borbe so se vodile pri vasi Muolo, kjer je sovražnik izvršil več napadov. Napadi so bili odbiti. Sovražnik je pustil ob naši bojni črti na stotine mrtvih. Več sovražnih tankov je bilo uničenih.

Na vzhodnem bojišču je sovražnik večkrat poskušal predreti naše čete. Pri Tolkari je bila velika bitka. Naše čete so zaplenile 27 težkih strojnih, 38 lahkih strojnic ter drugi vojni material. V tej bitki so bili uničeni trije bataljoni sovražne pehote ter več tankov. Sovražnik je poskušal ponoviti napad s pomočjo težkega topništva tudi pri Limoli, toda tudi ta napad je bil odbit. Na severnem delu vzhodnega bojišča, se borbe nadaljujejo.

Finska protiofenziva

Helsinki, 13. dec. t. Reuter. Sovjetske čete so že včeraj začele mogočeno ofenzivni sunek od sredine vzhodne fronte proti morju, tam, kjer je Finska najožja. Sovjeti računajo, da bodo mogli Finsko na ta način presekati na dvoje. Začeli so z dvema vzporednima sunkoma, ki ga izvajata dve močni armadi. Na nekaterih točkah so se morali Finci nekoliko umakniti. Toda od snoči dalje prihajajo finske okrepitve na fronto, tako da so Finci na obeh odsekih davi začeli s protiofenzivo. Novoprišle čete gredo naravnost v ognjeno črto. Sovjetskim četam se nikjer ni posrečilo izkoristiti začasnega umika Fincev, ker so bili tekom dopoldneva zopet vrženi nazaj. Finci porušijo za seboj vsako stavbo, preden se umaknejo, tako da sovjetske čete nikjer nimajo nobenega pravega prijema.

Finski generalni štab je izražal, da imata obe sovjetski armadi namen združiti se nekje na sredni poti ter potem združeno udariti na Uleaborg (Oulu) na Botniškem zalivu. Zaradi tega bo finsko poveljstvo odredilo, da pridejo na to mesto najbolj izbrane finske čete.

Rdeči ujetniki pripovedujejo

Sovjetski ujetniki pripovedujejo neverjetne stvari o stanju rdeče armade. Ranjenci pravijo, da imajo tudi Sovjeti ambulate v bližini fronte, toda tja pridejo samo lahko ranjeni, ter se morajo čim prej vrniti nazaj na fronto. Težko ranjeni pa morajo čakati čestokrat celo dneve, da jih odpravijo v oddaljeno zaledje. Stvarno so težko ranjeni prepuščeni svoji usodi, ker odprave v zaledje ni.

Ujetniki tudi pripovedujejo o agentih tajne policije, ki jih kar mrgoli med rdečimi četami. Ponekod so vojaška taborišča obdana od posebnih oddelkov tajne policije, ki imajo strojne puške, da pazijo na red pri rednih četah.

Helsinki, 13. dec. t. (Radio Roma) Finski generalni štab poroča, da so sovjetske čete zasedle otok Mausari na jezeru Ladoga. Napredovanje sovjetskih čet v Karelijski ožini pa je neznatno. Finci še vedno držijo Soumsalmi, ki bi ga radi Sovjeti osvojili in ki leži kakšnih 30 km daleč od meje. Položaj se do popoldanskih ur, ko so sovjetske čete še vedno naskakovale, ni spremenil v prilog rdečih.

Junaška obramba Petsama

Helsinki, 13. dec. (Radio Roma) Okrog Petsama na severu Finske so še vedno hudi boji. Samo v enem dnevu so Finci na tem odseku one-

Cerkev in domovina

Zelo točno in nepobitno je veliki državnik Donoso Cortes dejal o rodoljubju krščanskega človeka:

»Kristjani niso nikoli bili brezdomovinci. Cerkev, ki sledi Kristusu, ne more biti nasprotnica državi. Nebesa si moramo zaslužiti na zemlji, ki jo zato visoko cenimo. Cerkev more razviti svojo blagonsno delavnost najbolj v trejenih razmerah, ki jih more ustvariti samo država. Kot naravna sila se Cerkev naslanja vselej na prirodu, torej tudi na narod in državo. Ne veže se na nobeno državno obliko, ampak ji je vsaka prav, kolikor pospešuje pravi blagor. Z nežnim spoštovanjem je priznavala in branila osobine vsakega naroda. Saj ji njeno vesoljsko poslanstvo brani, da bi žalila ali delala silo kakšnemu narodu. Pri-zadeva si samo, da jih prežine z duhom krščanstva. Je nad narodi, obenem pa pospešuje vsakega, ker so ji vrednote posameznih narodov prav tako svete, kakor je vse, kar je sam Bog ustvaril. Dviga pa in očisti ljubezen do domovine s tem, da skuša omiliti narodna nasprotja, da se ne bi izrodila v sovražno nestrpnost. Noče zabrisati meja med narodi v kakšnem izenoličjučem in neprimernem internacionalizmu, zahteva pa spoštovanje nasproti vsakemu narodu, naj je v svojih ali drugih mejah in prostoru. Po svojih navedenih načelih ljubezni do bližnjega in do vsakega človeka, naj nam je soroden ali ne, nas vzgaja k veliko bolj dejavni in požrtvovalni udanosti do državne celote, kakor more to sovraštvo do tujega naroda in bitja. Ne more spraviti s sveta vojne in se ne vmešuje v prepire narodov, skuša pa omiliti trdote vojne, zdraviti njene rane po brezprimerni ljubezni in kolikor mogoče odstraniti navedene in družabne vzroke krvavih sporov. Lahko rečemo, da je dogma, da je najudanejši sin Cerkev obenem najvestejši član svojega naroda in služabnik države.«

sposobili za boj do 500 Sovjetov, dvesto pa so jih ujeli. Finci pa so izgubili le 12 mož. Te številke kažejo, kakšna je bila vojna v severni noči, vojska na smučeh, ko Finci napadajo v malih patruljah 20 krat močnejšega sovražnika, ki nima orientacije in je izstradan. Čeprav so sovjetske čete v silni premoči, še vedno niso mogle zasedi Petsama. In vendar je samo 100 finskih vojakov, ki branijo to najsevernejšo postojanko.

Finski bombniki razbili železnico Leningrad—Murmansk

Helsinki, 13. decembra. c. Reuter potrjuje danes vest, da so finski bombniki razbili železnico proga, ki vodi iz Leningrada v Murmansk. To je edina proga, ki lahko sovjetski fronti vzdolž finske meje dovaža vojne potrebščine. Finski bombniki so razbili to železniško progo v dolžini 17 kilometrov.

Helsinki, 13. dec. AA. Havas: Od nedavnih ujetih rdečih vojakov pri jezeru Ladoga izvem, da spremljajo čete komisariji, ki držijo četam govore in jih navdušujejo za borbo. V teh krajih, kjer je prevoz zelo težak, je preskrba sovjetskih vojakov naravnost obupna, tako da je po izjavah ujetnikov trikrat toliko zmrznjenih kakor ujetih. Tajna policija (GPU) je zelo aktivna v ozadju bojišča, kjer nadzoruje prevoz. V določenih primerih oskrbuje prevoz GPU sama. Med ujetniki je opaziti pripadnike raznih narodov, od katerih so nekateri prišli iz oddaljenih pokrajin. Večina njih je bila poklicana pod zastavo v začetku septembra. Kakor je znano, so bile sibirskie čete, ki se borijo na tem delu bojišča, in ki sega od jezera Ladoga do Arktičnega oceana, pripeljane sem že meseca oktobra.

Finci se poslužujejo tudi v borbah pri Petsamu iste taktike kot pri bojih ob jezeru Ladoga. Iz snežnih skritosti začnejo Finci nepričakovano streljati s strojnimi puškami na Sovjete ter jim s tem prizadenejo težke izgube.

Potrjuje se, da so poskusi Sovjetov, izkrcati se ob vzhodni obali Petsama, propadli, ker so Finci imeli postavljene povsod strojne puške.

V Helsinkih se še nadalje sprašujejo, koliko časa se bo Finska še lahko upirala ogromni številni nadmoči Sovjetov.

Rdeča poročila

»Za vsako žrtev, z vsemi silami
streti Fince pred novim letom«

Helsinki, 13. dec. AA. Reuter: Po najnovejših poročilih s bojišča, ki pa še niso potrjena, se nahajajo sedaj motorizirani prednji oddelki rdeče vojske 60 milj (110 km) od obale Botniškega zaliva. Sovjetske čete so na tem delu bojišča prehodile približno polovico najožjega dela Finske.

Sovjetske oblasti imajo velike težave z ogromnim številom internirancev in političnih pregnancev pri Murmanku. Znano je, da je sovjetska vlada dolga leta pošiljala v te kraje politično sumljive ljudi. Sedaj pa je zaradi odhoda enega dela garnizije med izgnanci nastalo uporno razpoloženje in je ponekod že prišlo do odkritih uporov. Rdeče čete so imele hude borbe z uporniki.

Angleške izgube na morju

Italijansko poročilo o delovanju nemške križarke »Admiral Scheer«

Rim, 13. dec. (Radio Roma): Po poročilih tukajšnjih listov so Angleži izgubili v septembru, oktobru in novembru 82 svojih trgovskih ladij s tonazlo, ki skoraj dosega 300.000 ton. V to število so vštete tudi ladje, ki se niso vrnilo iz Indskega oceana in ki so verjetno postale plen nemške križarke »Admiral Scheer«, ki križari po južnih morjih. Ta nemška križarka je verjetno potopila v bližini Ričie dobre nade angleške parnike: »Huntsman« (8196 ton), »Trewan-yon« (5299 ton), »Newton Beach« (4671 ton) in »Aeshle« (4292 ton). — Za temi ladjami namreč ni nobenega sledu. Ladje so bile najbrž potopljene že v začetku oktobra. Ista nemška križarka je potopila parnik za prevoz petroleja »Clement«, v Indskem oceanu pa angleški parnik »Doris Star« (10.000 ton).

Angleški plen

London, 13. dec. t. Reuter: Admiralitete javlja, da je bilo v preteklem tednu zaplenjenih 7000 ton blaga, namenjenega Nemčiji. Skupno so angleške vojne sile v vseh 14 tednih (od začetka vojne do 9. decembra) zaplenile 488.000 ton blaga, namenjenega Nemčiji.

»Repulse« ni poškodovana

London, 13. dec. AA. Reuter: Današnji »New York Times« je objavil vest, da je bila britanska ladja »Repulse« (32.000 ton) pred dvema mesecema, ko je odpeljala iz nekega pristanišča, lažje poškodovana od bombe iz nemškega letala. Na angleškem pomorskem poveljstvu pravijo, da to poročilo ni resnično.

Sovjetska podmornica potopila nemški trgovski parnik

Helsinki, 13. dec. AA. Havas: Neka sovjetska podmornica je s topovskimi streli potopila v bližini pristanišča Mandiluoto nemško ladjo »Bollheim« (3820 ton), ki je registrirana v Hamburgu in ki se je vračala v Nemčijo s tovorom drv. Granata je ubila kapetana, drugega kapetana in telegrafista. Rešenih je bilo 29 članov posadke.

Potopljene ladje

London, 13. dec. AA. Havas: Angleška tovarna ladja »Warwick Head« (480 ton) je zadel ob mino v bližini vzhodne obale angleških otokov. Eksplozija je ubila 6 mož posadke. Ostali člani posadke so bili prepeljani v bolnišnico.

Moskva, 13. decembra. b. Jutranja uradna poročila trdijo, da so sovjetske čete, ki prodirajo na najožjem delu Finske, prodrele v vas Markkari, ki je le še 40 milj oddaljena od zahodne finske obale. Zasedbo te vasi so sovjetske čete prišle napol poti do Botniškega zaliva. Ako sovjetske čete prodrejo do Botniškega zaliva, bo Finska razpolovljena, vendar bo njen odpor znatno zmanjšan. Uradno sovjetsko poročilo št. 12 zatrjuje, da rdeče čete napredujejo na vseh bojiščih.

Snoči je bil v Kremlju vojni svet, na katerem je bilo sklenjeno, da se z vsemi silami in tudi z najvišjo ceno čimprej zlomi odpor Fincev, da bi se vojna s Finsko končala, ker eicer grozi nevarnost, da se bodo morale vojne operacije ustaviti do prihodnje spomladi. Ustavitev vojnih operacij bi pomenila hud udarec za ugled Sovjetske Rusije in bi obenem vrgla tudi v zelo slabo luč moč sovjetske armade. Če bi se zgodilo, da bi se morale vojne operacije ustaviti, potem sovjetska vlada ne bo v očeh velikih držav imela tistega pomena, ki so ji ga doselej pripisovali, pa tudi Nemčija bi morala po-

Halifax o mirovnih pogojih

London, 13. dec. t. Reuter. Zunanji minister lord Halifax je imel danes govor, v katerem je navezal na svoje izjave preteklega tedna, ko je postavil dva pogoja za uspešno mednarodno konferenco, ki naj bi se zbrala in zaključila sedanjoo borbo. Med drugim je lord Halifax tudi poudaril:

Zadnji Hitlerjev govor v nemškem državnem zboru navajajo kot dokaz za to, kako iskreno je nemški državni kancler za to, da se sklene mir. Verjamem, da bi Hitler želel takšen mir, ki bi bil ugoden za politiko Nemčije, a ki bi ne prinesel miru evropskim narodom. Lahko rečem, da nikdo nima večjega gnusa do vojne, kakor Anglija. Nikdo tudi bolj ne občuti klisa vesti, ki pravi, kako zločinsko bi bilo, ako bi pustili mimo vsako najmanjšo stvarno priložnost, da sklenemo mir. Toda naša vest je mirna. Na jasem smo si, zakaj smo prišli za orožje, na jasem tudi o tem, če smo imeli prav ali ne, ko smo se uprli nasilju, ki ogroža mirno življenje evropskih narodov. Ne morem pa reči, da je vest na nasprotni strani prav tako mirna. Pogoji za sklicanje mednarodne konference, ostanjejo isti, kot sem jih navedel zadnjič, se niso spremenili. Nikdo ne more reči, da sta francoski in angleški odgovor na poziv holandske kraljice in belgijsk. kralja pri vrata za vsaka nadaljna pogajanja. Nemčija pa na ta poziv sploh ni dala nobenega pismenega odgovora in ni smatrala vredno, da bi bila potrčila sprejem obeh ted vladarskih pozivov. Vsako nadaljnjo debatiranje o teh vprašanjih, ki so jasne, nedvoumno jasne, bi bilo popolnoma nekoristno.

„Tajna seja“ angleškega parlamenta

Presenečenje s »tajnim sendvičem«

London, 13. dec. t. Reuter. Danes popoldne je bila tajna seja angleškega parlamenta. Policija je zastražila zbornično palačo, tako, da nikdo ra-

vsem drugače gledati na sposobnost svojega rdečega zaveznika. Zaradi tega se sovjetske oblasti trudijo, da v največjem obsegu udarijo proti Finski in zlomijo njen odpor v čim krajšem času. Žrtve in stroški pri tem ne igrajo nobene vloge.

Nemčija ne dovoljuje transporta orožja na Finsko skozi njeno ozemlje

London, 13. decembra. b. Finsko je hudo prizadelo to, da so Nemci pričeli zadrževati transporte orožja in municije, ki so bili čez Nemčijo odpravljani v Finsko iz nevtrálnih držav. Nemške oblasti so te transporte zadržale hrčkone na protest Moskve in na njene grožnje, da bo odpovedala prijateljski pakt, če bi Nemčija še dalje dopuščala pošiljke vojnega materiala v Finsko čez svoje področje.

Skorbut med rdečimi vojak

Helsinki, 13. dec. c. Med sovjetskimi vojak razšaja bolezen skorbut zaradi prehlada hrane. Sovjetskim četam je dovoz zmeraj težji, manjka pa posebno zdravil. Sovjetski častniki in komunistični politični komisariji pri armadi te bolezni ne priznavajo in pade sovjetske vojske kar naprej v borbo. Častniki in politični komisariji pa imajo seveda tako obilno in različno hrano, da med njimi slučajev skorbuta ni.

Sovjetski oddelki so hoteli prodreti pri Tajpuli, toda finski četki so jih uspešno odbili.

Angleška pomoč

London, 13. dec. t. Reuter. Vlada je sklenila, da bo dala angleškim tovarnam dovoljenje, da v neomejenem obsegu prodajajo letala finski državi. Ta sklep je bil danes objavljen v spodnji zbornici.

zven onih, ki so imeli posebna vabila, ni mogel v njo. Policija je tudi preiskala vse prostore v palači sami, da se ne bi kdo v njih skrival. Okrog zbornice pa se je nabralo veliko ljudi, ki so pozdravljali posamezne bolj znane ministre in poslance, ko so prihajali. Ko se je tajna seja začela, je predsednik vlade kot »voditelj doma« po starih obredih obrnil na predsednika zbornice (speaker) in mu sporočil, »da vidi nepoklicane osebe v zbornici. Na to se je dvignil predsednik zbornice in dejal, »naj se vsi, ki niso poslanci, odstranijo iz dvorane«. Zatem bodo vrata zaprta. Tajna seja je trajala do pozne večerne ure. Govorili so predsednik vlade na to voditelji posameznih strank. Po seji so se spet odprla vrata za »uro vprašanj«, in občinstvo je bilo spet pripuščeno.

Veliko presenečenje te »tajne seje parlamenta« so bili »tajni sandviči«, ki jih je za prilike pripravil predsednik zbornice. To so bili kruhki nadevani s šunko iz ovčjega mesa. To je sedaj največja senzacija v Londonu. Predsednik zbornice je dejal, da bodo odslej nadomeščali svinjsko slanino z ovčjo slanino in šunko.

Lublinski škof in pomožni škof aretirana

Bukarešta, 13. dec. t. Agencija PAT poroča, da so nemške oblasti prijele lublinskega škofa msgr. Fulmana, njegovega pomožnega škofa msgr. Goralu, škofijskega kanclerja msgr. Pobožnega, nadalje tudi pomožnega škofa Podlaškega msgr. Sokolovskega. Vsi cerkveni dostojanstveniki se nahajajo v lublinskem gradu. Njihova stanovanja so bila v njihovi odsotnosti preiskana.

Ciano govori v soboto

Rim, 13. dec. c. Italijanski zunanji minister grof Ciano bo govoril v soboto, dne 16. decembra pred italijansko zbornico o italijanski zunanji politiki. Govor bodo prenašale vse italijanske radijske postaje.

Naš poslanik pri papežu

Rim, 13. dec. AA. Danes dopoldne je sveti oče Pij XII. sprejel v daljšo avdienco jugoslovanskega poslanika pri Vatikanu dr. Miroševića Sorgia.

Novi predsednik Švice

Bern, 13. dec. AA. Havas: Zvezna skupščina je potrdila na današnji seji vseh sedem dosedanjih članov zveznega sveta (vlade). Dva kandidata socialnih demokratov sta ostala v manjšini. Za predsednika države za leto 1940 je bil izvoljen z 142 glasovi (od 158 glasov) dosedajni podpredsednik Marcel Pilet, za podpredsednika pa Herman Obrecht. — Novi predsednik se je rodil 31. decembra 1889 v Cosoneu v kantonu Vaud. Za zveznega svetnika je bil izvoljen 15. decembra 1928. Prvikrat je bil predsednik države leta 1934.

Nesreča sovjetskega potniškega parnika Okrog 100 ljudi utonilo

Tokio, 13. dec. t. Domei: Do sedaj so ugotovili, da je 87 ljudi izgubilo življenje pri nesreči, ki je zadelo sovjetski potniško ladjo »Indigirka« (2336 ton). Na ladji je bilo okrog 1000 potnikov in posadke. 390 ljudi so rešile japonske ladje, okrog 250 se jih je rešilo na rešilne čolne, a še niso bili pobrani in sešeti. Okrog 200 pa računajo, da so jih pobrale ribiške ladje. Število mrtvih pa se bo gotovo še zvišalo. Sovjetski parnik je na japonski obali zadel na morske čeri in se razbil. Reševanje je otežilo izredno viharo morje.

Železniška nesreča v Nemčiji

Berlin, 13. dec. AA. DNB: V okolici Haagen v zahodnem Pfalzu sta trčila snoči dva potniška vlaka. Ubitih je bilo 17 oseb, 14 jih je bilo težje, 27 pa lažje ranjenih.

Furthwangler se je spokoril

Dunaj, 13. dec. t. Tukajšnji listi javljajo, da je bil znani komponist Furthwangler, ki se je dosedaj trmasto zoperstavljal narodnemu socializmu, imenovan za opolno močnega komisarja za glasbeno življenje na Dunaju. O Furthwanglerju je znano, da nikdar ni hotel pozdraviti na hitlerjevski način, češ, da bi njegov orkester to lahko smatral kot dajanje takta, kar bi povzročilo velike zmešnjave. Imenovanje Furthwanglerja pričuje, da se je slavni komponist sedaj spreobrnil k narodnemu socializmu in da bo odslej pozdravljal s iztegnjeno roko.

Vojna v zraku

London, 13. dec. t. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča, da so izvidniška letala napravila uspešne polete nad otoki Helgoland, Sylt, Borkum in Norderey, da bi opazovala nemška letalska oporišča in delovanje nemške mornarice. Vsa letala so se vrnila nazaj brez vsake poškodbe.

Berlin, 13. dec. t. Mornariško poveljstvo poroča, da so se angleška izvidniška letala poskušala približati se nemški obali, toda protiletalska obramba jih je zavrnila še prej, preden so dosegla nemško obrežje.

Tuja letala nad Gibraltarjem?

Gibraltar, 13. dec. b. Včeraj je bil dan znak, da se približujejo tuja letala. Letala so prispela iz južne smeri, vendar pa ni bilo mogoče ugotoviti, kateri narodnosti pripadajo. Eskadra je bila sestavljena iz štirih letal, ki pa so se naglo zopet umaknila v neznano smer.

Na suhem

Pariz, 13. dec. AA. Havas: Jutranje poročilo z dne 13. dec. se glasi: Delovanje patrol na osrednjem delu bojišča.

Berlin, 13. dec. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo sporoča: Na zahodu je prišlo tu pa tam do delovanja ogledniških oddelkov in topništva. Jugovzhodno od Saarbrückna je izvidniška patrrola, sestavljena iz enega častnika in 10 vojakov, izvršila napad na utrjeno sovražnikovo postojanko na francoskem ozemlju. Padlo je 5 Francozov, 1 častnik in 16 vojakov pa je bilo ujetih. Nemška ogledniška patrrola se je vrnila brez izgub. V zvezi z vrnitvijo parnika »Bremen« so letelo sredi in pomoči britanske letalske sile nad nemškim zalivom. Ogenj protiletalskega topništva iz otkov na Severnem morju in iz vojnih ladij je prišel sovražnika, da se je vrnil, ne da bi dosegel nemško obalo.

Sabotaža v Ameriki? Petrolejske vode rušijo

New York, 13. dec. AA. DNB: Po vestih iz Vicia Falls (Texas) je prišlo včeraj do strašanske eksplozije, ki je uničila velik del petrolejske cevi, ki pripada podjetju Shell. Velika cev je bila pretrgana v daljavi 40 milj in skoraj popolnoma uničena. O priliki eksplozije, ki je največja v zgodovini sveta, je bila ena oseba poškodovana. — Družba lastnica izjavlja, da je bilo škode najmanj 350.000 dolarjev.

Gospodarstvo

Nova banovinska trošarina na steklo

»Službene šovine« objavljajo uredbo, po kateri se uvajajo nove skupne banovinske trošarine. Te trošarine veljajo kot znane za vso državo in se določajo po teži, kar razdeli na banovine po številu prebivalcev, kar ni večje pravilno, saj je to kaj raztežno merilo, ki zlasti zadeva one banovine, v katerih je konsum relativno močnejši kot v drugih.

Po novi uredbi z dne 12. decembra (po dnevu objave) se uvajajo skupne banovinske trošarine za steklo in sicer znaša postavka za lukužno steklo 1 kg 0,30 din, za fino steklo 0,20 din za kilogram in navadno steklo 0,10 din za kilogram. Ta trošarina

se ne plača za stekleno, emajlno in glazurno maso; palice, šibice, cevi in cevčice, ki se uporabljajo za izdelavo biserov in drugih predmetov brez ozira na barvo, odpadke, komade razbitih in steklenih izdelkov in stekleno peno (po št. car. tarife: 507, 509/1 in 526). Nadalje je minister pooblaščen odrediti, katere vrste stekla je smatrati za lukužne, odnosno fine in katere za navadno steklo.

V uredbi je vsebovano tudi še novo določilo, po katerem se oprošča plačila skupne banovinske trošarine amonjakova soda, ki se uporablja pri proizvodnji stekla.

Sporazum naše države s Thurn-Taxisom

Objavljena je uredba, ki sankcionira sporazum, ki ga je sklenila naša država s knezom Albertom Marijo Lamoralom Thurn in Taxis. Po tem sporazumu zadržijo zase država v okrajih Delnice in Sušak 13.474 ha zemlje, dočim ostanek dobi knez nazaj. Država bo plačala knezu pavšalno odškodnino v znesku 35 milij. din, od česar je 10 milij. din plačljivih takoj po zakoniti sporazuma, ostanek 25 milij. din pa se izplača v državnih bonih, ki nosijo 4 odstotke in so plačljivi 15. novembra in 15. maja (plačilo se izvrši 16 polletnih anuitetah). Nadalje določa sporazum, koža prevzema knez v svojo službo od državnega oseba, katere zgradbe ostanje državi. Država dobi nazaj 4,7 milij. din, katere je deponirala začasna gozdna uprava na račun odškodnine knezu.

Pravilnik o nabavah rezervne hrane

V »Službenih novinah« z dne 12. t. m. je objavljen pravilnik za izvrševanje uredbe o rezervni hrani. Najvažnejše določilo je, da se more rezervna hrana nakupovati tudi mimo predpisov zakona o državnem računovodstvu oddelek B. Pravilnik določa najprej, kako se vrše nabave, nato, kako se zaključujejo pogodbe, grade silosi in skladišča, določa konvencionalne kazni, nadalje vse materialne odredbe v zvezi z nakupom.

Pravilnik predpisuje ves denarni postopek ter tudi navodila za kontrolo. Končno se pravilniku doidejati tudi vzorci za eklatišne knjige. Za mestna poglavarstva veljajo tudi analogna predpisi te uredbe in sicer v koliko ne nabavljajo rezervna hrana iz redstev sklada za državne rezerve.

Povišanje cen špirita

Belgrad, 13. dec. AA. Zaradi povečanja stroškov proizvodnje špirita je finančni minister odločil, da se od 12. decembra 1939 pa do nadaljnjega uradne prodajne cene špirita določijo takole:

1. za špirit za pitje franko postaja kupca ekskluzivni skupni davek za 1 hl stopinjo 12,80 din, 2. za gorilni špirit 90% franko postaja kupca ekskl. skupni davek za 1 hl stopinjo 9,75 din, 3. za gorilni špirit 96% franko postaja kupca ekskl. skupni davek na 1 hl stopinjo 11 din, 4. za špirit za proizvodnjo octa franko postaja kupca ekskl. za 1 hl stopinjo 9 din, 5. za rafinirani špirit za proizvodnjo octa franko postaja kupca ekskl. skup. davek za 1 hl stopinjo 9,50 din, 6. za surovi špirit za industrijske namene franko postaja kupca ekskl. skupni davek za 1 hl stopinjo 10 din, 7. za rafinirani špirit za industrijske namene franko postaja kupca ekskl. skupni davek za 1 hl stopinjo 11 din, 8. za špirit za ojačenje vina za izvoz fr. postaja kupca ekskl. skupni davek za 1 hl stopinjo 7,50 din, 9. za špirit za proizvodnjo artiklov za izvoz franko postaja kupca ekskl. skupni davek za 1 hl stopinjo 6,50 din. — Uradne cene za ostale vrste špirita ostanejo še naprej v veljavi, kakor so bile določene z odlokom od 4. maja 1936 in 6. oktobra 1939. Cena dehidriranega špirita, namenjenega za mešanje z bencinom za proizvodnjo pogonskih sredstev (mešanica bencina z alkoholom), ni povišana.

Kupite SOENNECKEN
zlato pero — je najboljšje!

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Med Mestno občino ljubljansko in Schillingovim beneficijem, nadarbinio šentpeterske župnije je bila že julija podpisana kupna pogodba, s katero je beneficij odstopil več parcel, ležečih v k. o. Petersko predmestje I. del v skupni izmeri 4,229 m² za kupnino 400.000 din. Ta svet potrebuje občina za razširjenje Fugnerjeve ulice, dalje je beneficij odstopil mestni občini ljubljanski 2.2025 m² sveta, ležečega prav tako v k. o. Petersko predmestje za napravo parka in za napravo primernege dostopa na pristanišče in do jezua ob Ljubljani, v izmeri 2.025 m² za 495.000 din. Oba pogodnika sta tudi menjala gotov svet. Občina je odstopila bivšo Župniško ulico v izmeri 236 m² za 50.000 din, beneficij pa del parcele št. 23 k. o. Petersko predmestje I. del v izmeri 248 m² prav tako za 50.000 din.

Inž. Boris Pogačnik, Marija Pogačnikova, Božena Pogačnikova, Lija Pogačnikova in Sonja Kregarjeva roj. Pogačnikova so prodali Antonu Stiličju in njegovi ženi Mariji parc. št. 170-15 k. o. Petersko predmestje I. del za 170.000 din.

Novotny Terezija, trgovka v Ljubljani, Gosposvetska cesta št. 2 je prodala Pavli Planinskovi, Ljubljana, Beethovnova ulica št. 4 parc. št. 172-20 k. o. Petersko predmestje I. del za 15.000 din.

Drolic Josip, veterinarski referent v Radovljici je prodal Franu Goljarju, veterinarskemu referentu vrbaske banovinske uprave v Banji Luki posestvo vl. št. 655 k. o. Dravljice za 145.000 din.

Koprivec Josip, mesar in posestnik, Ljubljana, Vidovdanska cesta, je prodal dr. Robertu Paulinu, posestniku v Ljubljani, Ilirska ulica št. 36 del parc. št. 49-2 k. o. Petersko predmestje za 50 din. Isti

dr. R. Paulin pa je kupil od posestnika in trgovca Ivana Jančarja na Vidovdanski cesti št. 14 del parc. št. 65-2 itd. ob Ilirski ulici za 42.900 din.

Sušteršič Marija, posestnica v Vižmarjih št. 51 je prodala trem interesentom Kodri Josipini, soprogi krojaškega mojstra v Vižmarjih št. 75, Antonu Slapniku, posestniku v Podgori št. 25 in Mariji Rovšnikovi, soprogu mizarskega mojstra v Vižmarjih št. 40 parc. št. 1080-1 k. o. Vižmarje v izmeri 1.019 m² za 15.285 din.

Benkovič Ivan in soproga Božena, Ljubljana, Veliki stradan št. 5 sta prodala Pavlini Zagarjevi, zasebnici, Ljubljana, Svabičeva ulica št. 17, posestvo vl. št. 277 in 2.040 k. o. Trnovsko predmestje za 115.000 din.

Markelj Pavel, posestnik in Avsenak Stana, posestnica, oba na Bičevju, sta prodala Jadvigi Novakovi, zasebnici Ljubljana, Murnikova ul. 20 posestvo vl. 1162-23 k. o. Vič, obstoječe iz hiše št. 5 za 270.000 din.

Tome Ivan, uslužbenec drž. železnice in soproga Ana, Ljubljana-Glince, Cesta V-16, sta prodala Franu Cvaru, uradniku TPD v Ljubljani, hišo na Glincah Cesta V-18, spadajočo pod vl. št. 1.060 k. o. Vič za 80.000 din.

Dečman Anton, posestnik v Ljubljani, Ambrožev trg št. 10 je prodal Ivanki Verbičevi, posestnici v Sinji gorici št. 28 pri Vrhnihi parc. št. 194/1 k. o. Poljansko predmestje v izmeri 935 m² za 233.250 din, m² za 250 din.

Jerin Rado, posestnik v Rožni dolini, Cesta VI/33 je prodal ge. Stefaniji Bojčevi, učiteljici v Petrovcah hišo št. 33 na Cesti VI v Rožni dolini z vrtom, spadajočo pod vl. št. 1.012 k. o. Vič za 124.000 din.

Turk Rajko, posestnik in špediter v Ljubljani je prodal Antonu Krejčiju, tovarniškemu ravnatelju v Rušah pri Mariboru, Mariji Milčinskijevi, kaseskega sodnika vdovi v Ljubljani, Ani Arkovi, soprogu jetniškega ravnatelja v pok. v Ljubljani in odvorniku dr. Viljemu Krejčiju, Ljubljana, parc. št. 462/9 k. o. Peterko predmestje I. del v izmeri 349 m² za 27.920 din.

Fojkar Ivan, posestnica in trgovca Ljubljana, Dolenjska cesta št. 23 je prodal Ivanu Sedecu in ženi Adi, posestnikoma Ljubljana, Mivka št. 30 parcelo št. 328/3 travnik k. o. Trnovsko predmestje v izmeri 972 m² za 23.000 din.

Dolčić Fran, posestnik v Smartnem ob Savi je prodal Babini Filipu, civilnemu geometru v Ljubljani dve parceli št. 687 in 688/I k. o. Mošte za 10.500 din.

Schlamberger Viljem, pasar, Ljubljana-Mošte, Srediska ulica št. 8 in žena Fani sta prodala Frančišku Novakovi, sprevidnikovi soprog Ljubljana-Mošte, Na klančku št. 6 parc. št. 758/7 in parc. št. 757/9 k. o. Mošte v skupni izmeri 725 m² za 34.800 din.

Kmetiska posejilnica ljubljanske okolice je prodala Aleksandru Šengalaju, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 6/III nepremičnino pod vlož. št. 658 k. o. Spodnja Šiška (avtogaraža in delavnica na Celovski cesti št. 38) za 1.000.000 din.

Preračun Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. Ban naše banovine g. dr. Marko Natlačen je odobril preračun Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. Kot znano znaša preračun v dohodkih 3.871.754 din, v izdatkih pa 3.865.305 din. Doklada znaša 8%, torej ravnotoliko kot za 1939.

Romunija — devizna država. Finančni minister je odobril sklep deviznega odbora z dne 11. decembra. Ta odbor je sklenil: 1. da se ukine dosedanja klirinški način plačevanja z Romunijo, ki je bil vzpostavljen s klirinško pogodbo dne 31. jan. 1935; 2. da se takoj začne z izvajanjem novega plačilnega sporazuma, sklenjenega dne 9. dec. 1939 v Bukarešti in da se začne likvidirati obstoječi klirinški saldo; 3. da se Romunija preneha smatrati kot klirinška država in da se smatra v devizno-političnem smislu kot neklirinška država; 4. pooblašča se devizno ravnateljstvo Narodne banke, da izda potrebna navodila in odloke za izvajanje novega plačilnega sporazuma z Romunijo, in da začne uvajati devizni režim s to državo.

Ukinitev nočnega avtomobilskega prometa. Iz Belgrada poročajo, da bo v kratkem izšla naredba, ki bo še bolj omejila avtomobilski promet in sicer bo prepovedan ves avtomobilski promet od 8 zvečer do 6 jutraj.

Likvidacija: Gospodarska zadruga v Zavodnjem, pošta Šoštanj.

Zrelo, ki ga je v Helsinkih izkopala bomba s sovjet. bombnika; esem ljudi je tu obležalo mrtvih

Dve uri pristnega humorja, vedrega razpoloženja in prisrčne zabave jamčimo vsakomur, kdor si ogleda slajno Aubert-ovo komično opero v filmu:

KINO SLOGA, tel. 27-30
Danes ob 18., 19. in 21. uri

FRA DIAVOLO

V glavni vlogi priznana komika
STAN LAUREL in OLIVER HARDY
Nabavite vstupnice v predprodaji!

Samo še danes ob 18., 19. in 21.15
in jutri ob 16. uri

Kino Matka tel. 21-24

JUAREZ Paul Muni

Tragedija Maksimilijana Habsburškega in Sarlote

Borze

Dne 13. decembra 1939.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 4.892.850 din, na belgrajski 8.15 milij. din. Prometa v efektivih je bilo na belgrajski borzi 1.3 milijonov din.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt	137.90—176.60
Pariz 100 frankov	97.95—100.25
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.—
Zeneva 100 frankov	995.00—105.—
Amsterdam 100 goldinarjev	2348.25—2386.25
Bruselj 100 belg	727.00—739.—

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	214.20—217.40
Pariz 100 frankov	121.05—123.35
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov	1218.18—1238.18
Amsterdam 100 goldinarjev	2900.24—2938.24
Bruselj 100 belg	897.92—906.92

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 100 mark	14.20—14.40
---------------------------	-------------

Zagreb — zasebni kliring

Solon 100 drahem	36.15—36.85
----------------------------	-------------

Belgrad — zasebni kliring

Solon 100 drahem	36.20—36.90
----------------------------	-------------

Curih, Belgrad 10.—, Pariz 9.91, London 17.50, Newyork 446, Bruselj 78.30, Milan 22.50, Amsterdam 236.725, Berlin 178.62, Stockholm 106.20, Oslo 104.325, Kopenhagen 86.15, Sofija 5.50, Budimpešta 79.—, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Helsingfors 8.75, Buenos Aires 101.58.

Vrednostni papirji

Volna škoda:

v Ljubljani 415—417

v Zagrebu 412—420

v Belgradu 413—413.50

Ljubljana. Drž. papirji: 7% inv. pos. 95—98, agrarji 50—52, voj. šk. pr. 415—419, begl. obv. 78.50—75.50, dalm. agr. 66—68, 8% Bler. pos. 92 do 93, 7% Bler. pos. 85—87, 7% pos. Drž. hip. banke 97—99, 7% stab. pos. 91—93.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 98 bl., agr. 52 bl., voj. šk. pr. 412—420, begl. obv. 75 blago, dalm. agr. 66.50 bl., 4% sev. agr. 52 bl., 6% šum. obv. 67 bl., 8% Bler. pos. 98—94, 7% Bler. pos. 88 bl., 7% stab. pos. 94 bl. — Delnice: Nar. banka 7.300 den., Priv. agr. banka 196 bl., Trboveljska 240—245, Gutmann 55 bl., Sladk. tov. Os. 110 den., Osj. livarna 150 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 96 denar (96), voj. šk. pr. 413—413.50 (412, 411), begl. obv. 74.50—75.75, dalm. agr. 66—66.75 (66), 6% šum. obv. 64.50—66, 8% Bler. pos. 92.50—93, 7% Bler. pos. 85.25—86 (86.25, 85). — Delnice: Nar. banka 7.750 denar, Priv. agr. banka 192 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica bač. okol. Novi Sad 184 do 186, srem. 185—187, slav. 186—188, gor. bač. 188—190, bač. ladja Tisa 190—192. — Ječmen: bač. srem. 64—65 kg 162.50—163. — Koruza: bač. nova pariteta Indija 107—109. — Fižol: bač. srem. beli brez vrste 380—385. — Tendence stalna. — Promet srednji.

Gene živine in kmetijskih pridelkov

V Cronmiju dne 5. decembra t. l.: voli I. vrste 6 do 7 din, II. vrste 5 din, III. vrste 4,50 din, telice I. vrste 5 din, II. vrste 4,50 din, III. vrste 3,75 din, krave I. vrste 4 din, II. vrste 3,50 din, III. vrste 2,50 din, teleta I. vrste 6 do 6,50 din, II. vrste 5 din, prašiči špeharji 9 do 9,50 din, pršutarji 7 do 8 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso 10 din, svinjina 14 din, slanina 15 din, svinjska mast 20 din, čisti med 18 din, goveje surove kože 12 din, telečje surove kože 14 din, svinjske surove kože 8 din za 1 kg. — Pšenica 240 din, ječmen 180 do 190 din, riž 180 do 190 din, oves 190 din, koruza 180 din, fižol 500 din, krompir 150 do 200 din, lucerna 120 din, seno 100 din, slama 50 din, jabolka I. vrste 250 do 300 din, II. vrste 225 din, III. vrste 200 din, pšenična moka 300 do 375 din, koruzna moka 225 din za 100 kg. Drva 60 din kub. meter, jaja 1,25 do 1,50 din za 1 komad, mleko 2 din za liter, surovo maslo 28 do 30 din za kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3,50 din za liter, finejše sortirano vino 4,50 din za liter.

Miklavžev sejem v Novem mestu dne 5. decembra t. l. Dogon: 1230 prašičev, 768 goved in 27 konj. Prodanih je bilo 589 prašičev, 108 volov, 24 krav, 16 juncev, 4 telice in 3 konji. — Cene: voli I. vrste 6 do 7 din, II. vrste 5 din, III. vrste 4 do 5 din, telice I. vrste 6 din, II. vrste 4,50 do 5 din, III. vrste 4 din, krave I. vrste 4 do 5 din, II. vrste 3 do 4 din, III. vrste 3 din, teleta I. vrste 6,50 din, II. vrste 5 do 6 din, prašiči špeharji 10 do 12 din, pršutarji 7 do 8 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 12 din, II. vrste 10 do 11 din, svinjina 15 do 16 din, slanina 20 din, svinjska mast 22 do 23 din, čisti med 18 din, neoprana volna 18 din, oprana volna 25 din, goveje surove kože 10 do 12 din, telečje surove kože 12 do 14 din, svinjske surove kože 7 do 8 din za 1 kg. — Pšenica 175 do 200 din, ječmen 150 din, riž 200 din, oves 175 din, koruza 150 do 200 din, fižol do 800 din, krompir 150 do 200 din, seno 100 do 150 din, slama 40 do 50 din, jabolka I. vrste 200 din, II. vrste 150 din, III. vrste 100 din, hrške I. vrste 300 din, II. vrste 150 din, III. vrste 100 din, pšenična moka 375 din, koruzna moka 250 din, ajdova moka 400 din za 100 kg. — Drva 60 din za kub. meter, jaja 1,25 din komad, mleko 2 din liter, surovo maslo 22 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3 do 4 din za liter, finejše sortirano vino 5 din za liter.

50 letnica šole na Ledini

I. deška ljudska šola na Ledini praznuje danes 50 letnico, odkar se je preselila v svoje novo šolsko poslopje. Prvi početki šole na Ledini segajo daleč nazaj v l. 1852. Tedaj je bila v Ljubljani ena sama javna deška ljudska šola in sicer e. kr. normalna. 1. septembra 1855 se je otvoril vzporedni razred in ločil od e. kr. normalke. Tako je nastala enorazredna deška mestna ljudska šola. Učna soba je bila v drugem nadstropju magistratnega poslopja. V dnevih od 3. do 5. septembra 1889 se je šola preselila v svoje novo šolsko poslopje je bilo slovesno odprto 4. oktobra 1889 in je torej minilo polnih 50 let odkar drgne ljubljanska mladež hlačice na klopih te šole.

Zaslužni šolniki

Vsak jubilar, ki lahko pokaže na 50 let svojega življenja, v katerem je z uspehom delal v korist splošnosti, je lahko ponosen na svoje delo. Še bolj pa velja to za delo šole, ki je 50 let vodila k prvim osnovam znanja. Ni majhno število mož, ki so na tej šoli poučevali dolga leta v ljubljani mladini. Najbolje dokazuje pomembnost šole vrsta učiteljev, ki je tudi sicer ostala zapisana v slovenski zgodovini. Skoraj 40 let do l. 1890 je učil na tej šoli Andrej Praprotnik, pedagogski pisatelj, urednik »Vrtca« in »Popotnika«, član deželne šolskega sveta in član izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole. Andrej Zumer je deloval na šoli 13 let in je bil znan pisatelj šolskih knjig in tudi urednik »Učiteljskega tovariša«. Slovenski pisatelj, politik in veliki delavec na združnem polju Fran Jaklič je prav tako deloval na Ledini nekaj let. Poznejši ravnatelj I. državne deške meščanske šole v Ljubljani Luka Jelenc je deloval polnih 19 let na tej šoli. Tudi dva skladataolja, Josip Pavčič in Emil Adamič, sta imela opravka z mladino, ki je obiskovala šolo na Ledini. Še mnogo drugih zaslužnih šolnikov bi morali omeniti, vendar že samo naštetih dokazuje, da je bila ledinska šola zbirališče ne samo živahnih ljubljanskih srajc, ampak tudi najboljših pedagogov.

Šola »študiranih« ljudi

Ne smemo se čuditi, če je iz šole, na kateri so delovali s požrtvovalno ljubeznijo do mladine tako številni priznani šolniki, izšlo tudi vsepolno mož, ki so dosegli v našem javnem življenju važna in odgovorna mesta. Veliko število učencev, ki se je šolalo na Ledini, je nadaljevalo po končani ljudski šoli svoje študije in lahko trdimo, da v 50 letih nobena ljudska šola ni dala toliko duhovnikov, učiteljev, profesorjev, zdravnikov, advokatov in inženirjev, kakor šola na Ledini. Je to deloma razumljivo, saj je bila ta šola v srcu Ljubljane, tako da je bil njenim učencem v ljubljanskem nadaljni študij dokaj olajšan.

Uradni jezik

Pred 87 leti ustanovljena šola je dobila pred 50 leti svoje poslopje in je zato njena

Angleški vojaki ob protiletalskem topu

L I S T E K

Upornik

Bilo je v tistem času, ko so se mi začele odpirati oči in sem počasi grabil za prvimi odtiski tega, kar sem kasneje zvedel, da so kretili za življenje. Kar lepega dne je prišlo od nekod, da sem se malce ustrašil in s pridržanim dihom sem postal pred velikimi vrati, ki mi jih ni bilo moči odpahnuti. Pa tako neznansko rad bi tja šel, neka tajinčeva sila me je v dno mlade duše prepričevala, da je tam onetran vse drugače, kot si morem sploh predstavljati. Moraš udariti tja čez me je priganjalo noč in dan, in erce je reklo: moram!...

Doma smo imeli lepo okroglo ogledalo. Sprvega še vedel nisem, za kaj prav za prav to stvar rabijo. Ko pa so se eestre nekoč pričale, katera se bo prej vanj ogledala, sem postal pozoren na tisto skrivnostno steklo, ki je stalo na nizki omari. V tem vetopi mati in okrega eestre, ki so si bile že v laheh: »Le zijajte se noter, da se vam futic prikaže!« Teh besed nisem razumel, zapomnil sem si jih pa. Ko eva čepela na peči sama s eestro, sem ji pobaral: »Ti, kaj je pa to: futic?« Vedel sem sicer, da mora biti to velik mož in da se dere kot sosed, kadar pretepa otroke; a zakaj naj bi se ravno ženskam prikazoval, tega si nisem mogel pojasniti. Sestra me je z začudenjem gledala. »Kaj ne vidiš tistole piko? Še zdaj se pozna, ko se je enemu prikazal. Saj se vsakemu, če se dolgo gleda noter. Se vzame ga.« Ni mi bilo moči do besede, sapa mi je zaletala, v glavo mi je udarila kri. Nov svet, ki je do zdaj ležal daleč nekje za visokim plotom, je pljusnil čez in me oblihl s svojim čudno mrzlim valom. Kaj vendar...

Od tistega dne sem zmeraj lovil sestre, kdaj

kronika bogata in pisana. Zanimivo je, da je bil uradni jezik na tej šoli, preden je dobila svoje poslopje, izvečine nemški. Le v šolskih letih 1862 do 1881 so šolska poročila bila tiskana ne samo v nemškem, ampak tudi v slovenskem jeziku. Od leta 1881-82 pa so letna poročila tiskana samo v slovenskem jeziku. Katalogi, razrednice in tedniki so pisani od šolskega leta 1855 do šolskega leta 1885-87 v nemškem, začeni s šolskim letom 1887-88 pa v slovenskem jeziku. 18. julija 1882 je šolsko vodstvo poslalo mestnemu šolskemu svetu v Ljubljani prvo slovensko vlogo in od tedaj naprej je bila ogromna večina dopisov pisana v slovensčini.

Šolske knjige in učni jezik

Iz prvih let ustanovitve šole je ohranjen »veliko berilo za slovensko-nemške šole za

drugi razrede« iz leta 1855. Uradni zapiski in uradne knjige pa kažejo, da je bila v tistih časih večina knjig pisana v nemškem jeziku. Učni jezik je bil pač nemški, slovensčina pa se je poučevala kot predmet v prvem razredu 9 ur, v drugem, tretjem po tri ure in v četrtem razredu po dve uri na teden. Ko je izšel leta 1869 zakon o ljudskih šolah, se je začela uvajati slovensčina v nižje razrede, v tretjem in četrtem razredu pa so bile knjige dvojezične. Lahko si mislimo, da tedaj učitelji niso imeli lahkega dela; saj se je morala mladina, še preden se je naučila materinega jezika, učiti že nemščine. V nadaljnjih letih so postopoma izpadale nemške učne knjige in dvojezični pouk se je umikal slovensčini. Večino slovenskih učbenikov je pripravil po čeških knjigah šolski voditelj Andrej Praprotnik. V šolskem letu 1888-89 se je dvojezični pouk končal. Zadnji učitelj, ki je poučeval dvojezično v petem razredu, je dobil od svojih učencev zbadljivi priimek: nemškutar. Od leta 1889-90 pa je nemščina postala predmet. Učenci so imeli opravka z njo v tretjem, četrtem in petem razredu. Ob ustanovitvi Jugoslavije je ta predmet odpadel.

Svojo 50 letnico je šolska stavba dočakala v lepi zunanji obleki. Šola je prenovljena in bo zopet mogla služiti svojemu namenu dolgo vrsto let. Pred 50 leti je stalo poslopje na Ledini osamljeno, skoraj izven Ljubljane. Pozornost je vzbujala le velikost stavbe, ki je bila za tedanje razmere precejšnja. Po 50 letih pa je poslopje šole na Ledini že skoaj izgubljeno sredi mesta med večjimi in bolj mogočnimi stavbami. Mesto je šolo prerastlo. Kljub temu pa hiti vanjo dan za dnevom ljubljanska mladež, podobna mladini izpred 50 let. Ljubljanske srajce, kakršne so bile. Dal Bog, da bi tudi uspehi šole v bodočih 50 letih ne ostajali za prvimi in da bi iz te šole tudi v naprej izšlo še prav toliko nadarjenih, pridnih in požrtvovalnih javnih delavcev kakor doslej.

Odličen francoski gost v Ljubljani

Ljubljana, 13. decembra.

Na svojem potovanju po Jugoslaviji je prišel v Ljubljano ugleden francoski predavatelj dominikanec p. Carre, ki je svoje kratko bivanje v prestolnici Slovenije porabil v to, da se je nekoliko seznanil z našimi razmerami in da je nas seznanil z duhovnimi tokovi, ki danes vejejo po Franciji. V ponedeljek je imel lepo uspešno predavanje v Francoskem inštitutu, kjer je pred izbranim občinstvom govoril o problemu človeka pri sodobnih francoskih romanopisih. Z duševno pronicljivostjo, ki razodeva pravega Francoza, je podal nekaj likov pisateljev, ki skušajo v svojih delih odvozlati velike uganke, pred katerimi se človek znajde ob pogledu na družbo, ob misli na samega sebe in v odnosu do Boga. V živahnem, privla-

nem govoru je razgrnil pred nami vso prostornost te večne problematike, v katero se more s pridom spustiti le katoliški pisatelj, ki priznava človeka vsega takega, kakršen je — po naravi in po Bogu. Vsi poslušalci so sledili njegovim mislim z napeto pozornostjo in so bili predavatelju hvaležni za nov svet sodobnega francoskega slovstva, ki ga je odprl pred njimi.

V torek pa je obiskal škofijsko gimnazijo v St. Vidu, kjer se je dalj časa pomudil med dijaki. V predavanju jim je govoril v življenju francoskega dijaka in sicer s tistim obzorjem, ki ga da edinole dolgotrajno delo med dijaštvom — p. Carre je po vsem katoliškem svetu znan kot neumoren delavec v katoliških gibanjih mlade Francije. Ob tej priliki je mladostno družino tudi opozoril na silen pomen, ki ga ima slovstvo za katoliški preporod narodov.

Zvečer pa se je prijazno odzval vabilu Prosvetne zveze. V beli dvorani »Uniona« je predaval o kulturnih in socialnih tokovih med francosko mladino. Ime odličnega predavatelja, ki je tako živo zvezano s tudi pri nas znano revijo »La Vie intellectuelle«, je privabilo lepo število odličnega poslušalstva, da je bila dvorana polno zasedena. Predavanja se je udeležil tudi škof dr. Rožman, francoski konzul g. Remerand z gospo, g. minister v Washingtonu dr. Pitamic, več univerzitetnih profesorjev, zlasti pa veliko akademsko mladino. Predavatelja je v slovensčini in francosčini pozdravil predsednik Prosvetne zveze univ. prof. dr. Lukman, nakar je predavatelj začel razvijati svoje misli in je na mah pritegnil nase pozornost vseh. Z nekim ponosom je podajal sliko današnje francoske katoliške mladine, ki razodeva toliko življenjske volje in resnega hotenja, da mora z njo kot tvorcem bodočnosti pač vsak računati. Kot zunanji znak tega novega stremljenja, je živa povezanost mladine s svojo duhovščino, ki ni zgolj organizatorič-

na, ampak je klic mlade duše, ki išče opore. Tej mladini očitajo, da je abstraktna, preveč skolastična in nepraktična, res pa je prav nasprotno: skuša se čimbolj približati življenju in se ga lotiti iz neposredne bližine, z vsem pogumom in velikim upanjem, ne da bi se količkar umaknila s trdnih dogmatičnih tal. Izmed političnih strank si prav za prav nobena ne more domisljati, da je kaj močno zajela mladino, ker današnja francoska mladina ni politična v nekdanjem smislu, da bi se opredeljevala po strankah, ampak si vedno bolj pridobiva nek vseobči »civilni nazor« (»le sens civique«, je dejal predavatelj), ki obsega vse v celotnosti, državo, vas, mesto, pokrajino. Organizatorično je francoska katoliška mladina združena v skavtskih organizacijah in v organizacijah KA z vsemi njenimi odtenci (za di-jake, kmečko mladino, delavsko mladino, žensko mladino — silen ustroj, ki drži veliko armado samih apostolov, od katerih vsak stoji v svojem okolišu izrecno zato, da ga skozi in skozi prekvapi s katoliškim duhom). Ta mladina ima v sebi nek dinamizem, zalet, da nikdar ne premišluje, ali bo zmogla pokristjaniti tovarno, vas ali mesto, ampak deluje in deluje in ne šteje žrtve. Zlasti pa to novo mladino, ki je ubrala povsem svojo pot, brez predsodkov preteklosti, označuje troje: Smisel za človeka, smisel za Boga in čut odgovornosti. Človeka skušajo doumeti v vsem njegovem časnem in večnem deležu, skušajo pronikniti tudi v njegovo vsakdanje življenje, da bi ga spoznali in ga tako mogli napeljati do studencev krščanstva. Imajo tudi veliko veselje za dogmatična vprašanja in versko izobrazbo, kakor da si sami hočejo premostiti prepad, ki zazija med višjo svetno izobrazbo in versko izobrazbo, ki verno ostane na stopnji ljudi ali kvečjemu srednje šole. Ni ga med njimi, ki se ne bi vsaj toliko poglobil v smisel življenja, da si ne bi poiskal odgovora na prvo vprašanje: odkod in kam, čemu prav za prav vse to življenje. Go-reče iščejo zadnje in vse resnice v zavesti, da osnova mora biti absolutno nepremakljiva in neizpremenljiva. Značilno je, da je v francoski mladini dozorel nazor, da to zadnje, ki naj bi bilo temelj in korenina vsega katoliš. delovanja, ne more biti obenem na pol res in na pol napak. Ali je popolnoma, v vsej celotnosti res ali pa je popolnoma napak. Če je res, nam je to življenje, ves smisel, vsa sreča in je treba sprejeti z vso dušo, če pa je napak, je treba prav tako z vso dušo zavreči. V tej totalitarnosti sprejema francoska mladina krščanstvo in v delu in žrtvah zanj mu je živo in tvorno pred očmi. Ni zgolj opazovalec ali občudovalec krščanstva, ampak tudi čuti, da je odgovorna zanj v sebi in svojem narodu in vsem božjem kraljestvu. V zavesti te odgovornosti si ne da počitka in prenaša silne žrtve, ki zbujajo občudovanje tudi pri tistih, ki sicer niso z njo. Iz teh osnov raste v tej mladini tudi ljubezen do lastnega naroda, ki pa v nobenem oziru ni ekskluzivna. Iz glavnega odbora žosistične organizacije jih je 10 že padlo na bojnem polju, na tisoče jih je na fronti, toda vse to jih ni podrla na tla, le preneslo je delokrog njihovega delovanja drugam. Vedo namreč, da se za božje kraljestvo in svoj narod more delati kjerkoli.

Nato je predavatelj še govoril, kako si je ta mladina sprito razizma, ki je začel deliti narode v podrejene in nadrejene, razširila zemljepisno znanje. Nekdaj, ko je bila Evropa še polna enakopravnih narodov, se je Francozom očitalo, da njihov zemljepis ne sega preko njihovih kolonij, mladina bo ta očitek — v kolikor je bil upravičen — ovrgla, ker se živo zanima, kakšni narodi in države sploh so po svetu in kakšne vrste neki so eni in kakšne drugi. Ker je predavatelj na potovanju po naši ožji domovini opazil tudi prosvetne domove sredi vasi, je tudi to stran našega prosvetnega delovanja omenil, češ, kako široko je polje, ki ga nam odpira in zaliva krščanstvo.

Predavatelj je govoril skoro poldrugo uro, pa je bilo njegovo podajanje tako živahno in mladostno čilo, da nobenemu poslušalcu ni omahnila pozornost. Razšli smo se z veselo zavestjo, da nam je izvrsten poznavalec francoskega kulturnega življenja dal lep pogled v stremljenja sodobne francoske katoliške mladine.

Nova cesta v Plavški Rovt

Jesenice, 13. decembra.

Naša občinska uprava, ki si je v svoji triletni delovni dobi pridobila z raznimi javnimi obče koristnimi deli že toliko zaslug, si bo postavila spet nov spomenik delavnosti. Vse je pripravila in tudi že izposlovala končno odločitev za gradnjo nove občinske ceste I. reda

v gorsko naselje Plavški Rovt (850 m). Ta Rovt je našim planincem znan, ker gredo skozi, če obiščejo z izhodišče z Jesenic Rožco in Kepo v Karavankah. Obiskovalci Golice in našega že močno razvitega planinskega letovišča Svetega Križa imajo lep razgled na Plavški Rovt, ko dosepejo z Jesenic do višine, kjer se jim pokaže na eni strani Golica, na levi pa očiak Triglav. V smeri proti Triglavu je onstran potoka Jesenice viden celoten Plavški Rovt. Posebno je vabljiv spomlad, ko je ves v narcisah. Vrednost nove ceste bodo pa še bolj znali ceniti gospodarski krogi. V zaledju Plavškega Rovta se nahaja ogromno bogastvo karavanskih gozdov. Po novi cesti bo možno prepeljavati v dolino tudi daljši les, kar se po dosedanjih občinskih cestah z ostrimi ovinki in strminami (do 22%) ni dalo.

Izhodišče nove ceste bo pri betonskem mostu čez Jesenico (nad Erlihovo žago). Do tu se uporabljajo za Plavški Rovt dobro speljana in oskrbovana cesta k Sv. Križu (na Golico). Kmalu za mostom se nova cesta odcepi od sedanje in zavije na levo po pobočju Zerjavca prav do katastrske meje Hrušice, kjer zavije nazaj v smeri k Plavškemu Rovtu. Dolžina nove ceste znaša 2060 metrov. Strmec nikjer ne prekorači 9%, dočim ima stara cesta 22% vzpetine in je kljub temu še preko 1 km dolga. Po novi cesti bo torej možen avtomobilski promet. Na celi dolžini bo 10 železobetonskih propustov.

Občinska uprava je že leta 1937 sklepala o tej cesti. XII. terenska sekcija je takrat med drugimi napravila tudi zanjo načrt. Toda ministrstvo financ je takrat predlog občine, da se zgradi ta cesta iz tlakarinskega fonda, odbilo. Letos meseca oktobra sta tudi v tej zadevi šla posredovati v Belgrad župan Markež Tine in načelnik gradbenega oddelka g. Cufer Andrej. Bila sta ponovno sprejeta pri ministru dr. M. Kreku, ki se je za zadevo močno zavzel. Dne 3. novembra je minister financ odobril kredit in po pravilniku je zadevo vzela v roke banska uprava. Dne 2. decembra si je v družbi občinskih zastopnikov ogledal traso ceste novi načelnik gradbenega oddelka banske uprave ing. Rueh, ki je obljubil, da bo banska uprava hitro poslovala. Takoj po izdelavi podrobnih načrtov bo razpisana licitacija del in na pomlad se bo začelo z gradnjo.

za spoznanje obogatil. Zlezel sem nazaj na peč in se predal prvim velikim mislim. Tako močnega sem se čutil, da bi z enim privzdigom prestavil hišo na soedov vrt, če bi mi pustili. »Futica ni, lagali so mi!« Zaklenil sem svoje tihe kamrice, zaklenil s stotero ključi, da bi nikomur ne bilo moči blizu. Najmanj še eestram, ki so se mi od tedaj zazdele tako majhne, plašne, ničvredne. Ko jih je jutraj mati epletala, so se spet cmerile. Jaz pa sem se na tihem zlobno zasmel: »Kaj ee pa bojite futica, zajci, jaz pa vem, da ga ni!...« Zunaj je posijalo sonce in od streh je začelo curjati.

Tudi po našem kraju so tistikrat kradli. Zgodilo ee je, da ee ee cela družina spravila na noge in vsak dan eem elišali, koliko ee zdaj temu zdaj onemu zamjnkalo. K nam ee zahajala sosedna in stresala jezo: »Kar pobli naj bi divjine!« Strmel sem skozi okno v krmežljavi dan, ki ee sanjaril tam zunaj. Zeneke nisem razumel. Za čemu te ljudi pobijati, groziti ee morajo živeti kot mi, in ee morajo živeti, morajo krast, saj ee na to reveži obsojeni, eem si govoril, obsojeni kakor so obsojeni tisti ki morajo v cerkvi peti (tako ee ee mi emilili, kadar eem ee ozrl na kor, v ono mrežasto ograjo, da eem ee nekajkrat zjokal, ee ee razmislijal, ee bi mene kdaj tja gor poslali...). Prav takisto bi bilo zame hudo, ee bi moral krasti. To ee neka zapoved, bogvekd zapisana, ampak zapoved ee. O Bog, ne daj mi, da bi tudi mene ne zadelal sem vzdihnil in si obrialsi oči.

Pastirji eem sedeli krog ognja. »Pojdiva po krompirja,« ee izmislili Toni. »Pa ne krastiti!« Oba ee ee ozrla začudeno v Pavla, ki naju ee ustavil. Ne, krasti pa ne. V njihov laz da naj rajši greva in bo Pavel potlej doma povedal, vse bo dobro, eem v tuje pa ne iti. »Veš,« ee stopil Pavel bliže in mi prav zaupno dejal: »Kadar misliš krast, ti nekdaj z deene strani govori: ne eem, ne eem! In samo ee ee čisto tiho, ga slišiš: le poskusi enkrat boš videl.« — »Pojdi, pojdi,« ga ee Toni zavrnil in ee ee prezirljivo porogal, da ee ee mene za eabo potegnili. (Dolje.)

Droblne novice

Koledar

Cetrtek, 14. decembra: Konrad Of.; Spiridon, opat.

Novi grobovi

† V Kamniku je v starosti 70 let mirno v Gosposu zaspala gospodična Antonija Sinkovec, zaslebnica. Rajna je bila sestra pokojnega župnika Avguščina Sinkovca in višjega sodnega oficijala ter znanega turista Karla Sinkovca. Bila je vse življenje bolehnata, kljub temu pa je preživela vse svoje brate in sestre. Pogreb bo danes ob pol štirih popoldne iz hiše žalosti na Šturi na pokopališču na Zalah. Naj ji sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Iz vojaške službe. Upokojen in obenem prevečen v rezervi je divizijski general Dimitrije R. Zivkovič; imenovan je za inž. poročnika topniško-tehnične stroke inž. Ciril Tropin; prevečeni so v aktivno službo v orožništvu rez. peh. podpor. Juro Kindl in Marijan Sterniša, šteto od 30. okt. 1937; rez. peh. por. Milan Šmata, šteto od 31. dec. 1938, in rez. peh. por. Milan Ključec, šteto od 1. dec. 1939. Imenovan je za uradniškega pripravnikarja v X. pol. skup. dnevnika-zvaničnik Anton Krajšek na službi v štabu mornarice.

Nebesa na zemlji je gorka in mehka postelja. Vsakovrstne odeje: volnene, flanelaste in prešite, svilene in klotaste vam nudi po zmernih cenah in dobri kvaliteti.

ČEŠNIK JANKO LJUBLJANA LINGARJEVA

— Za spomenik dr. J. E. Kreku je darovala Narodna banka po posredovanju ministra dr. Kreka 10.000 din.

— Spominimo se naših stradalnih na tujem! V zapadnih evropskih državah in v Bosni imamo veliko svojih ljudi, ki so lačni, zlasti otroci in starci. O, lakota je huda stvar! Biti lačen, je hudo, zlasti hudo za otroke in starce. Za božič bi Rafaelova družba rada poslala v tujnino tem revčkom malo božične toplote, vsaj žarek domovinske ljubezni in obliki malega zavojčka jestvin, ali kako toplo obleko. Ako bi vsak razred naših šol spravil skupaj vsaj en zavojček, koliko tisočev žalostnih src bi bilo razveseljenih! In vendar, kako lahko je to izvedljivo. Vsak učenec, učenka, prinese ali eno jabolko, ali klobasico, ali malo moke, malo riža, kak krompirček, ako zmore, tople nogavice, jopico. Dajmo, poskusimo in storimo to! Pokažimo, če je v nas res kaj več, kakor samo nekoliko praznih besedi o naši ljubezni do naše krvi na tujem!

— Splošna sodba o letošnjih božičnih razglednicah, ki jih je založila Prosvetna zveza v Ljubljani, je, da so razglednice naših slovenskih umetnikov Groharja in Layerja najlepše božično in novoletno voščilo. Naročajo se pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7. Trgovci in društva dobe 25% popusta.

— Duhovne vaje za tovarniške delavce in vajenke. Zveza mladih katoliških delavkov bo priredila dne 31. dec. in dne 1. jan. duhovne vaje, in sicer za kranjski, škofješki in radovljanski okraj v Marjanišču v Kranju, za kamniški okraj v uršulinskem samostanu v Mekinjah, za Ljubljano in ljubljansko okolico pa v Lichtenhurnovem zavodu v Ljubljani. Udeležence morajo priti k duhovnim vajam v soboto, 30. dec. do 7 zvečer. Končale se bodo duhovne vaje v torek, 2. jan., in sicer tako zgodaj, da bodo lahko še vse pravočasno prišle v tovarno na delo. Cena v Kranju in Mekinjah je za celotno skrb 60 din., v Lichtenhurnovem zavodu v Ljubljani pa 70 din. Dotične, ki se nameravajo udeležiti duhovnih vaj, naj se takoj, prav gotovo pa do Božiča, javijo z dopisnim vodstvom dotičnega samostana, kjer je za nje najboljši pripravo, da opravijo duhovne vaje. Dekleta, molite in agitirajte za čim lepšo udeležbo pri duhovnih vajah. Če so bile kdaj duhovne vaje potrebne, so prav gotovo nujno potrebne v današnjih težkih časih, ko nasprotiki vere in Cerkve tako strastno agitirajo za svoje brezbožniške in prevratne ideje. Dekleta, prav posebno so dolžne članice ZMKD, na delo za kraljestvo božje med nami!

— Dravska stalna vojaška bolnišnica potrebuje zobnega zdravnika-specialista kot pogodbenega zdravnika. Letna nagrada 26.000 din. Sprejemni pogoji so razvidni iz »Službenega vojnega lista« str. 2615—2616, ki je interesentom na vpogled pri pristojnem vojnem okrožju in na vseh orožniških postajah.

— Protituberkulozna zveza je založila za božič in Novo leto lične in pomembne razglednice po osnutku akad. slikarja M. Gasparija. Cena posameznemu komadu je 1.50 din. Razglednice se dobe v vseh večjih trafikah in knjigarnah. Marljivo jih kupujte, ker pomagata s tem revnim jetičnim bolnikom! Takisto ima PZ (v poslopiju šolske politike, Askerčeva cesta) v zalogi še nekaj izvodov mladinske pisane »Modri Janko«, ki z nazornimi besedilom in primernimi slikami naši šolski mladini prikazuje, kako se ji je mogoče ubraniti jetike. Starši, ne pozabite na to priljubljeno mladinsko pisanico, ki bo nudila vašim otrokom tudi sicer mnogo božičnega razvedrila.

— V »Službenem listu« kr. banske uprave dravske banovine od 13. t. m. so objavljena »Pravila o obliki, sestavi in oznamovanju uteži in o mejah njih točnosti, dalje »Pogoji za brezcarinski uvoz premoga za plinarstvo po odločbi ministrskega sveta iz leta 1939« in »Razglas o potrditvi proračuna Zbornice za TOI v Ljubljani za leto 1940«.

— Zanimive listine iz peresa škofa Barage, čigar svetniški pa tudi za kulturno življenje Slovencev in velikih Druženih držav Severne Amerike tako važna delavnost čedalje bolj zajemlje omikane kroge, ima v Ljubljani gospod polkovnik Seunig, ki je po sestri pok. škofa Amaliji s njim v sorodu. Ker so ta pisma in drugi zapiski še neobjavljeni, želi g. Seunig stopiti v zvezo z Baragovimi čestitci doma kakor tudi iz Amerike. Njegov naslov je: Ljubljana, Strelška ulica 26; kdor se hoče osebno zglasiti, to lahko stori vsako soboto popoldne od 5—6.

— Ordinacijske ure protituberkuloznega dispanzerja v Kamniku so ob torkih in petkih od 14 do 17; dispanzerja v Škofji Loki pa vsak dan od 15 dalje, na kar vse interese opozarjamo. — Pri zaprtju, motnji v prebavi, vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josefa« grenčice.

— Huda nesreča pri razstreljevanju. V tovarni »Kaolin« v Črni pri Kamniku se je pretekli torek zgodila huda nesreča. Tovarniški minir Pustoslemšek in njegov tovariš Spruk sta dobila naročilo, da razstrelita precejšen kompleks zemlje, ki jo uporabljajo za izdelavo kaolina. Naboje sta pripravila tako, da bi morali eksplodirati v presledku desetih minut. Ko sta zažgala vžigalno vrvico, sta hitela na varno in tam čakala. Prvi naboj je kmalu počil, drugi pa ne. Delavca sta mislila, da je morda pokvarjena vžigalna vrvica ali pa da sta oba naboja hkrati eksplodirala. Šla sta pogledat, kaj je, y tem hipu pa je počilo in oba delavca vrglo na stran. Ko so prihiteli drugi delavci, so našli Pustoslemška hudo poškodovanega ležati na tleh. Rane ima po obrazu, čez oči in razmesarjeno levo roko. Spruk pa je bil k sreči le lažje ranjen. Pustoslemška so z avtomobilom takoj prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

— Tatvina v vlaku. Trgovčevi ženi Alojziji Puncar iz Celja je bil med vožnjo v vlaku od Celja do Zaloga ukraden rjav otroški suknjič, vreden 250 din. Tatvine je sumljiva neka okrog 45 let stara ženska, ki je imela pri sebi košaro in ki je izginila iz vagona že na eni izmed vmesnih postaj.

— Nočni obisk. V stanovanju Stefana Urbanca na pristavi pri Trčiču se je ponoči splazil neznan umzov in mu ukradel temnorjavo obleko, lepo črno obleko, modne blate, temen suknjič in dve zimski suknji. Nato je šel tat k sosednji hiši, kjer si je »izposodil« kolo in se z ukradenim blagom odpeljal.

— Z motornega kolesa je padel in se hudo poobil gostilničar Vinko Govekar iz Lukovice. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico. V bolnišnici se zdravi tudi Ana Pogorelec, posestnikova žena iz Gorice vasi pri Ribnici, ki je tako nesrečno padla, da si je zlomila desno nogo. Z motornega kolesa je padel tudi 20letni posestnikov sin Anton Pavovec iz Depalje vasi pri Domžalah. Obležal je nezavesten. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico. Poškodovan je po glavi in po životu.

— Kovčeg je zamenjal nekdo v vlaku med Rajhenburgom in in Zidanim mostom trgovcu in gostilničarju Ivanu Leskovsku; v njem je bilo 20 kg jabolk in steklenica silvovke. Kovčeg, ki je ostal Leskovsku, je čisto enak njegovemu kovčegu, in je v njem nekaj steklenic kislih kumaric in nekaj zelišč. Zamenjani kovčeg je shranjen na

Po državah

* Lep uspeh zagrebske drame v Splitu. Te dni gostuje v splitskem gledališču zagrebska drama, ki je doslej dala »Pir mladega Derentina«, delo prof. Komba in dr. Gavele, ter Tolstojev »Moč temec«. Vse predstave so povsem razprodane in splitsko gledališko občinstvo je navdušeno nad umetniškim ustvarjanjem zagrebskega dramskega ansambla.

* Snežni viharji na Jadrani. Iz Splita poročajo, da je na Mosorju in Biokovu kakor tudi na vrhovih Brača zapadel sneg. Na odprtem morju, zlasti okrog srednjih dalmatinskih otokov, divjajo hudi snežni viharji, ki dosegaajo brzino 90 km na uro. Viharji močno ovirajo promet. Neka motorna ladja, na kateri so bili štirje potniki, je plula iz Milne na Hvar. V bližini Galinika so razburkani valovi ladjo prevrnili. Potniki so se posrežili, da so se oklenili ladje. Vendar bi se ladja zaradi teže motorja najbrž potopila, ako bi ne opazil nezgode čuvaj na svetilniku »Pokojnik« dolet. S svojo barko jim je prišel na pomoč in jih pravočasno rešil.

* Pri Varaždinu so našli rimski sarkofag. Na posestvu Alfreda Carneluttisa pri Varaždinu so pri kopanju našli na dobro ohranjen rimski sarkofag, v katerem je ležalo povsem ohranjeno človeško okostje. Kustos varaždinskega muzeja je prišel na lice mesta in se nadaljnje kopanje vrši pod njegovim nadzorstvom.

* Dve sestri sta umrli ob isti uri. Iz Sarajeva poročajo: Pred kratkim je zbolela 57letna vdova Ita Kordo in legla v posteljo. V ponedeljek popoldne jo je prišla obiskati njena sestra Efera Poko, ki ima pa že dalj časa sladkorno bolezen. Pogled na hudo bolno sestro je Efero tako prevzel, da se je, prišedši domov, tudi sama vlegla. Ita Kordo je umrla v ponedeljek popoldne ob pol 5. Še isto uro pa je umrla tudi njena sestra Efera.

* Ogromno sovo so ujeli. V ponedeljek popoldne je gozdni čuvaj Stjepan Katič na bregu Save v bližini Siska ujel nenavadno velikega skovirja, čigar razpeta krila merijo skoraj 2 metra. Velika ptica je padla z veje nekega drevesa, ki štrli z obzidja nad reko, v vodo, odkoder se ni mogla dvigniti v zrak in se je s krilom zapletla v ribiško mrežo. Ko je Katič prijel ptico, ga je ta parkrat močno šavnila po roki. Katič je ujeto sovo prinesel v Sisek, da bi jo prodal, vendar doslej še ni mogel najti kupca.

* Tri telike je vrgla krava kmeta Petra Sužnjeviča v Majskih Poljanah v bližini Gline. Vsi trije teliki so normalno razviti in zdravi. Nenačaden dogodek je zbudil v vsej okolici živahno zanimanje. Od blizu in daleč hodijo kmetje in si ogledujejo kravje trojčke.

* Prijeta mednarodna tihotapec opija. Belgrajska policija je te dni napravila dober lov. Prijela je dva člana mednarodne tihotapec družbe, ki je tihotapila opij iz Carigrada skozi našo državo. Člani družbe so naši državljani, Francozi in Grki. V teku zadnjih let je ta družba pretihotapila ogromne količine tega mamila in so bili njeni zaslužki milijonski. — Na podlagi zaupnega sporočila je policija 4. decembra nenadno napravila preiskavo v stanovanju mizarja Branka Dejanovića, ki je zaposlen v drž. žb. delavnicah. Na podstrešju 40 zavojčkov opija. Mizarja so aretirali in pri zaslišanju je po daljšem oklevanju priznal, da je že dve leti član tihotapec družbe, ki tihotapi opij iz Carigrada v Pariz. Povedal je, da ga je pred dvema letoma uslužbenec pri spalnih vagonih Peter Brkan nagovoril, naj v direktnih spalnih vagonih Belgrad-Pariz, ki so na popravilu v železniških delavnicah, napravi pri oknih skrivališča za tihotapsko robo. Za vsak kilogram pretihotapjenega opija pa je dobil 200 din. Dejanović je na to pristal in res napravil v nekaterih spalnih vagonih taka skrivališča, v katerih so tihotapili opij. Na padlagi teh izpovedi so prijeli tudi Petra Brkana, ki je pri tihotapstvu z opijem toliko zaslužil, da si je postavil vilo. Tudi Brkan je priznal, da je že od leta 1933 član

policijskega ekspozitura na glavnem kolodvoru v Ljubljani, kjer naj se lastnik zglaš.

— Junak noža obsojen na 10 mesecev. Janez Franko, oženjen mizarjski pomočnik, je bil dne 23. aprila letos v neki gostilni pri Sv. Duhu, ob čina Virmake pri Škofji Loki, zelo izvalen. V kuhinji gostilne je hrulil mirno družbo, posebno Poldeta Polotičnika. Brez vsakega poudara je Franko potegnil iz žepa nož in z njim sunil Polotičnika v prsa tako hudo, da mu je povzročil smrtonosno poškodbo. Le zdravniški pomoči gre zasluga, da je Polotičnik ostal pri življenju. Pred ljubljanskim malim kazenskim senatom je bil Franko Janez obsojen zaradi hude telesne poškodbe na 10 mesecev strogega zapor.

— Telovadci in plesalci pozor! Negujte telo in noge s SANOPEDOM, da boste stalno zdravi. — Glavna saloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg.

— Skranilec deklet. Nad dve uri trajajoča razprava pred malim kazenskim senatom je razgrnila velike zablode nekega bivšega občinskega tajnika. Ta človek je star 65 let. Oženil se je s 37. letom. V zakonu je imel 11 otrok, živi so še 4. Že v mladih letih je krenil na stran pota seksualnega življenja. Zadnja leta pa je vabil na svoj dom nedolžne deklice v starosti od 10—14 let. Kazal jim je razne ilustracije. Deklicam je dajal sladkarije itd. Moralno defektne človek, ki se je pred sodniki mirno in spretno zagovarjal, je bil zaradi zločina zoper javno moralo obsojen na eno leto strogega zapor.

— Za 13 jurjev osleparjeni kmet. Prebivalstvo ljubljanske okolice je navadno v poslovnih in pravnih zadevah zelo previdno in redkokdaj nadeje kakemu sleparju in pustolovcu. Tam v Mednem živi mlad posestnik, ki je imel sitnosti zaradi plačevanja alimentov za nezakonskega otroka. Pri njem se je pojavil neki ljubljanski Emil. Lepo mu je na dušo pihal. Zatrjeval mu je z svojo govornostjo, da ima z najboljšimi sodniki in odvjetniki tesne zveze in lahko doseže, da bo oproščen plačevanja alimentov. Naivni in lahkoverni kmet je verjel lepim besedam ljubljancina. Sprva mu je dajal manjše zneske, pozneje pa kar stotake in jurje. V dobrem letu je slepar kmeta obral za 13.700 din. Nekaj mesecev je kmetič dajal sleparju celo brezplačno stanovanje in hrano. Dal pa mu je tudi lepo zalogo krompirja, svinjskega mesa in masti. Slepar je kmetski nosil na dom razne sodne sklepe, ki so bili ponarejeni in opremljeni s sodnimi štampiljkami. Naposled je slepar lahkovernemu pokazal celo »končno« sodbu ljubljanskega apelacijskega sodišča, s katero naj bi bil kmetič oproščen plačila vseh alimentov. Ko je kmet spoznal, da je postal žrtev pretkanega sleparja, je stvar naznanil orožnikom. Afera je prišla na dan in je bil slepar razkrinkan.

tihotapske družbe, h kateri ga je spravil neki prosluli grški tihotapec, Leander Konstantinidis po imenu. Tega je policija prijela v Djevdjeliji, ko je mislil pobeigniti čez mejo.

* Krvav napad na svate. V Gornji Pušči v daljnji zagrebski okolici je kmet Mato Jug oženil svojo sina in mu priredil veliko svatbo. Ko je bila svatovska družina na višku razpoloženja je vdrl v sobo 8 obožanih kmetičkih fantov in pričelo streljati na svate. V sobi, kjer je še nekaj trenutkov poprej vladalo veselje, se je razvil erdit boj, v katerem sta izgubila življenje dva od evatov, in sicer brata Anton in Mijo Perčelj. Več drugih kmetov pa je bilo huje in laže ranjenih. Kmalu je prihitela na lice mesta orožniška patrulja, ojačena s oddelkom Kmečke zaštite, ki je preprečila nadaljnje prelivanje krvi. Napadalcem se je, razen enemu, posrečilo pobeigniti, vendar so vsa njihova imena znana. Napadalec Juraja Juga, ki so ga prijeli na lice mesta, je orožništvo še isti dan spustilo. Ker pa je grozil, da bo požgal hiše članom Kmečke zaštite, ga je le-ta sama prijela in izročila zagrebski policiji. Ostalih napadalcev še niso prijeli.

* Nesreča pri streljanju z možnarjem. V Bistrici pri Sunji v okolici Siska so te dni zidarji dogradili neko stavbo in elavili »likofe«. Pri tem so pokali z možnarji. Med delavci je bil tudi 36letni Josef Ček, ki se je popoldne že odpravil proti domu. Dva tovariša pa sta ga zadržala, naj počaka še toliko, da se enkrat ustreljuje z možnarjem. Ček je na svojo nesrečo počakal. Pri eksploziji se je možnar, ki je bil dobrih 50 metrov oddaljen od Čeka, razletel in precejšen kos železa je priletel Čeku v nogo in mu je povsem razmesaril. Ček je od silnih bolečin padel v nezavest. Drobec možnarja mu je prebil celo kost. Čeka so prepeljali v bolnišnico, kjer mu bodo pa morali nogo odrezati.

Anekdota

V vzhodni Galiciji je med tamkajšnjimi ortodoksni židi navada kakor pri naših Črnogorcih: Če kdo umrje, ga je treba obklovati; ker pa ni vsa družina večno enako razpoložena za jok in plač, enostavno najamejo jokavce ali jokavke, ki opravljajo to važno dolžnost takorekto uradno.

Reb Pajkeles je bil jokavec svoje verske občine. Nekega dne, ko je ravno sedel pri kosilu, je prisopihal v njegovo stanovanje neki fant iz sosednje ulice in klical:

»Reb, pripravi se na jok! Stari Goldmann je umrl!«

Reb je potegnil iz ust gosje stegno, ki ga je obiral, se pretegnil na stolu in odvrnil: »Mi je prav žal, Mojzes, danes nisem za jok. Ne morem jokati, razumeš, Mojzes? Zjutraj mi je umrla moja dobra Rebeka.«

»Danes je razprodaja, ali bi mi lahko dal 500 dinarjev?«

»Saj sem ti že včeraj dal denar v ta namen.«

»Že res, pa nisem imela časa, da bi šla.«

Ljubljana, 14. decembra

Gledališče

Drama: Cetrtek, 14. decembra: »Številka 72«. Izven. Ljudska predstava po globoko znanih cenah od 16 din navzdol. — Petek, 15. decembra ob 15: »Striček Vanja«. Dijaška predstava. Globoko znane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 16. decembra: »Tri komedije«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Cetrtek, 14. decembra: »Gorenjski slavček«. Red Cetrtek. — Petek, 15. decembra: »Nižava«. Premiera. Premierski abonma. — Sobota, 16. decembra: »Gorenjski slavček«. Izven. Slavnostna predstava v proslavo 20letnice Univerze kralja Aleksandra I.

Radio Ljubljana

Cetrtek, 14. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12.15 Pisan orkestral. koncert (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Radij. šramel — 14. Poročila — 18. Pestr. spored Radij. orkestra — 18.40 Ob 100letnici Muzejskega društva v Ljubljani (dr. R. Ložar) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Ministrstvo za ljudsko telesno vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20. Reproduc. koncert simf. glasbe — 21.15 Ruski seksiet — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (Radij. orkester).

Drugi programi

Cetrtek, 14. decembra: Belgrad: 19.40 Nar. gl. — 20. uhmor — 21. Nar. pesmi — 21.50 Ruska klavirska gl. — Zagreb: 20. Opera — Bratislava: 20. Spevoigra — 21.15 Romantična gl. — Sofija: 20. Instr. in vok. konc. — Beromünster: 20.50 Ork. konc. Budimpešta: 19.45 Leharjeva opereta »Fridrika« — 22.05 Kom. konc. — 23.25 Cig. ork. — Bukarešta: 20. Filh. konc. — Stockholm-Hörby: 19.45 Lahka gl. — 20.15 Igra — Trst-Milan: 17.15 Plesna gl. — 21. Igra — 22.10 Ork. konc. — Rim-Bari: 21. Opera »Viljem Tell« — Florenca: 20.30 Filmska gl. — 21. Fantazija — London: 19.30 Ork. in zbor — Oslo: 20.10 Filh. konc. — Sottens: 20.30 Klavir — 21.10 Jazz — 21.40 Pisan koncert.

Prireditve in zabave

IV. obšestveni večer za župnijo Marijinega Oznanjenja bo v nedeljo 17. t. m. ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani z izbranim sporedom. Sodelujejo: solistka gdč. L. Zupanova, konservatorist g. Janez Lipušček in pri klavirju konservatorist g. Jože Osana. Člani dramske družine frančiškanske prosvete bodo v režiji g. viš. insp. Ludovika Stancerja izvajali zgodbo v 4 slikah iz težkih dni »Igra o dobroti«. Predprodaja vstopnic v trgovini A. Šfiligoj v Frančiškanski ulici. Sežeži od 20 din navzdol. Čisti dobitek je namenjen najubožnejšim družinam in otrokom v župniji.

Igralska družina Stolne prosvete uprizori na splošno željo v nedeljo 17. decembra tretjč z velikim odobravanjem sprejeto slovensko narodno igro »Miklovo Zaloc« na odru frančiškanske dvorane ob 5 popoldne. Cene znizane: 8, 6 in 4 din. Vstopnice se dobe v trafikih Soukal, eno uro pred predstavo pa pri blagajni. Ker je čisti dobitek tretje predstave določen za »Baragovo« semenišče, je upati, da bo tudi to pot vse razprodano.

Koncert Prelgovskih skladb bo priredil pevski zbor Ljubljanskega Zvona jutri v petek, 15. dec. ob 8 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Teksti vseh zborov, ki jih bodo peli, so izšli v letni programni knjižici, ki jo je izdal Ljubljanski Zvon ob priiliki Prelgovskega koncerta. Prijatelje in znance pokojnega Zorka Prelovca in slovensko koncertno občinstvo sploh vabimo na koncert. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Na koncertu Delavskega pevskega društva Tabor v ponedeljek, dne 18. t. m. bosta nastopila poleg zbora društva Tabor še dva mlada koncertna solista, gdčina Ljudmila Poljanarjeva (sopran) in tenorist g. Gostiša Alojzij. Koncert bo v mali filharmonični dvorani in so vstopnice v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

Prihodnji klavirski koncert bo v torek, dne 19. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Koncertiral bo ruski pianist Nikita Magalov. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Predavanja

Zveza mladih katoliških delavkov v Ljubljani bo priredila za tovarniške delavce in vajenke v dvorani na frančiškanski porti važno predavanje o sodobnih nevarnostih, ki grozijo delavki in vajenki. Začetek ob četrtna devet zvečer. Pridite v obilnem številu!

Bežigradska prosvetno društvo priredi drevi ob 8 v svoji cerkveni dvorani zanimivo predavanje g. prof. Janka Mlakarja o Dolomitih.

Sadjarško društvo na Viču ima drevi ob pol 8 v ljudski šoli predavanje. Predaval bo g. nadzornik Strekelj. Priprava tople grede in presajevanje sadik.

Socialni in gospodarski problem v Sloveniji je naslov zelo zanimivega predavanja, ki ga bo imel g. France Svetek drevi ob 8 v restavraciji Sestica pod okriljem Društva absolventov drž. trg. šol v Ljubljani. Absolventi, udeležba naj bo polnoštevna, ker je tema predavanja ravno za naš sloj najbolj aktualna.

Sestanki

Fantovski odsek šiška poziva vse podporne in redne člane in tudi mladece na širši farni sestanek 14. t. m. v samostanski dvorani.

FO sv. Peter ima drevi ob 8 redni sestanek. Udeležba strogo obvezna.

FO Ljubljana-mesto. Drevi ob 8 bo redni fantovski sestanek s prav zanimivim predavanjem v dvorani št. 1 na porti frančiškanskega samostana. Pridite vsi in točno!

Naše dijaštvo

Akademikarke! Kot pripravo za božič bomo imele v uršulinski kapeli duhovno obnovo, in sicer: danes, 14. t. m., bosta dva govora, začetek ob četrtna 18 (tri na šest popoldan), jutri v petek, bo ob tri četrtna na 7 sv. maša s skupnim ev. obhajilom. — Vse akademikarke prav iskreno vabljeni!

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralit, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinec ded., Rimska c. 31.

Poizvedovanja

Domovnico na ime Hrvat Jožefina sem zgubil od Mestnega doma do Poljanske ceste 54. Najditelj se naproša, da jo odda na Poljanski c. 54.

LJUBLJANA

† Janku Novaku v slovo

Hoteli smo sicer ustreči zadnji želji pokojnika in ne bi hoteli pisati o njegovi smrti, toda čutilimo, da smo dolžni zaradi povpraševanja njegovih prijateljev napisati nekaj besed v slovo. — V nedeljo so našli v Savi pri Renkah v bližini Zagorja Janka Novaka, laboranta umetnostno zgodovinskega seminarja na univerzi v Ljubljani. Pokojni Janko Novak je bil zadnje čase izredno živčno potrt ter se je že dalj časa zdravil. Bolezen pa ni popustila in tako je že pred štirimi tedni odšel od doma, ne da bi koga obvestil. Najbrž je v tem času hodil okrog in po vsem videzu je šele pred nekaj dnevi utonil v Savi. Duševna zmedenost ga je zapeljala v ta korak, saj ima doma ljubečo ženo in hčerko.

Pokojni Janko Novak je bil dolgoletni igralec na Ljudskem odru, kasneje pa na odru Rokodelskega doma. S svojo dobrodušnostjo, nedosegljivim humorjem in šegavostjo si je pridobil v vsej Ljubljani nešteto prijateljev, ki so se vedno razživel v njegovi družini in ob njegovih domisljicah. Mnogi, ki ga osebno niso poznali, niso skoraj nikdar zamudili priložnosti, če je nastopil na odru. Znan je bil po gostovanjih na podeželskih odrih po vsej Gorenjski, nešteto krat je razveseljeval bolnike na Golniku. Po radijski igralnici družini, pri kateri je tudi sodeloval, pa je stopil v nevidne stike z vsemi poslušalci radia, ki so ga vselej z veseljem poslušali. V svojem dolgoletnem delovanju kot režiser je vzgojil celo vrsto igralcev, ki so v njem videli svojega mentorja in učitelja in ki se ga danes vsi z ljubeznijo in spoštovanjem spominjajo. V nekaterih ljubskih igrah je ustvaril like, ki bodo ostali vsem neizbrisno v spominu. Večino svojega življenja je posvetil razveseljevanju svoje okolice, ki ga nikdar ne bo pozabila. Naj počiva v miru! Njegovi družini naše iskreno sožalje!

Velik nočni požar v Ljubljani

Ljubljana, 13. dec.

Nocoj okrog 8.24 je gasilski postaji v Mestnem domu bilo sporočeno, da gori lesena baraka na Bleiweisovi cesti nasproti muzeja, kjer so spravljene gledališke kulise. Takoj je odhitela prva četa poklicnih gasilcev s prvo motorno brizgalno na pogorišče. Takoj za njo je odhitela druga motorna brizgalna poklicnih in tik za njimi pa so že drdale brizgalne prostovoljnih gasilcev. Pomoč prostovoljnih gasilcev je bila namreč nujno potrebna, ker je bil požar nenavadno velik. Od ti volske strani se je nad Ljubljano dvigal veliki požarni sij, ki je napovedoval, da je požar velik.

Ob 8.38 pa sta z ljubljanskega gradu zagrmela dva topovska strela, ki sta Ljubljani naznanila požar velikega obsega. Strela so alarmirali tudi druge prostovoljne gasilce, ki jih zaradi pomanjkanja tozadevnih naprav v Ljubljani ni moglo drugače obvestiti o požarni nesreči. Od vseh strani so hiteli prostovoljni gasilci na pogorišče.

Na kraju požara se je zbralo na tisoče ljudi, tako da je vsa ljubljanska policija komaj vzdrževala potrebni red, da se je gašenje moglo mirno razvijati. Ognjeni zubli, ki so švigali iz gorečega poslopja, so bili kmalu udušeni. Trajalo pa je dolgo, preden so požar docela omejili.

Skoda, ki jo je požar povzročil, je velika, ker so bile v lesenem poslopiju opravljene vse kulise opernega in dramskega gledališča, kar že samo po sebi pomeni veliko vrednost. Zgorale pa so tudi vse knjižnice in slikarske potrebščine ter dragoceni načrti za kulise. Ker zdaj tamkaj građe poslopie nove galerije, je stavbišče od vseh strani ograjeno le od ene strani je bil še prost dostop do lesene barake. Goreti pa je začelo prav v tistem delu, ki je bil dostopen, tako ni bilo niti iz drugih delov mogoče nič rešiti.

Kako je ogenj nastal, ni znano. Nekateri sodijo, da so morda delavci, ki zdaj tamkaj zidajo, na stavbišču zakurili kak majhen ogenj, da so se gneli. Morda je kak ogorek padel na kak leseni del barake ter povzročil požar. Gotovega pa seveda nihče ne ve. Vzrok bo morda ugotovila preiskava. Vsekakor je ogenj hudo prizadel naše gledališče.

Turjaška palača

Turjaško palačo v Gosposki ulici št. 15, kjer je mestni muzej in več drugih mestnih uradov, smo do sedaj navadno imenovali Auerspergov palačo ali celo Auerspergov dvorec. Do imena »dvorec«, to nekdaj domovanje grofa Auerspergov sploh ni imelo pravice, ker imajo dvorce šele knezi ter smo zato v Ljubljani zadnje čase poznali samo dvorec kneza in škofa ljubljanskega ter dvorec knezov Auerspergov, vojvod kočevskih. Na prostoru po potresu podrtega dvorca knezov Auerspergov, ki smo ga na kratko imenovali Knežji dvorec, stoji sedaj vseučiliška knjižnica. Za priimek Auersperg imamo pa lepo slovensko ime Turjak in pretehtati bo treba, če grofje niso dobili imena po hribu, ki se je po turih (Auerochas) imenoval Turjak. Gotovo je slovensko prebivalstvo dežele tako imenovalo hrib že tedaj, ko so tam živeli še turji, zato je pa verjetno, da so grofje, ko so se naselili na Turjaku in zgradili svoj grad, imenovali ta grad po hribu in vzeli turja v svoj grb ter si privzeli tudi priimek »s Turjak« ali Turjaški. Plemiči so sploh navadno jemali imena po hribih in krajih, kjer so imeli svoje gradove, ne pa narobe, zato pa lahko računamo, da se je tako zgodilo tudi pri grofih in knezih Turjaških, ki so svoj slovenski priimek po tedanji splošni navadi ponemčili, kakor so ga drugi večkrat tudi polatinili. Zato je kulturni odbor mesta Ljubljane sklenil, da se to poslopje odslej imenuje samo še Turjaška palača.

— Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krci, utripanjem srca in glavobolom je naravna »Franz-Josefova« grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava »Franz-Josefova« voda milo učinkuje in sigurno otvarja, a vrhu tega tudi v zastarelih slučajih ne odreče.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

I Proslava 50-letnice otvoritve novega šolskega poslopja na Ledini. Šolska mladina in učiteljsko šole na Ledini bo proslavila 50-letnico

otvoritve šolskega poslopja danes dopoldne ob 8 zjutraj s sveto mašo pri Sv. Petru. Po maši se vrnejo učenci k proslavi in k skromni pogostitvi v šolo. Ob 8 zvečer pa so vabljeni vsi tisti, ki se še spominjajo svojih šolskih let na Ledini, k večerni proslavi, pri kateri bodo tudi nekdanji učitelji. Proslava bo v šolski telodavnici in bo obsegala pisano in zanimivo akademijo. Začela se bo z državnim himno, nato pa bo imel upravitelj šole g. Josip Vider slavnostni mivejša poglavja iz razvoja šole na Ledini. Šolarji bodo z nadaljnjimi točkami pokazali, kaj so se naučili v šoli. S petjem, deklamacijami, igrokazom in izborni deklamacijo bodo prav gotovo napravili veliko veselja vsem navzočim. Govor, v katerem bo na kratko očrtal najzanimivejša dejstva iz razvoja šole na Ledini, bo imel upravitelj šole g. Josip Vider.

I Slovenske pravne starine je naslov predavanja, ki ga bo imel v petek 15. t. m. ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani dr. Josip Zontar iz Kranja. Na to predavanje posebno opozarjamo cenj. občinstvo, da se ga v čim večjem številu udeleži. Predavanje je prvo te vrste v Ljubljani, saj doslej še nihče ni zbiral zanimivih folklorno stvarino, ki obsega nekdajne prangerje, sramotilne odre, naše stare slovenske lipe, kjer so se vršila zborovanja in sodne obravnave, rovaše, posebna znamenja za razne obrti, za seje in sl. Pri zbiranju te stvarine so sodelovala naša prosvetna društva. Na ta način bo Prosvetna zveza razširila med široke plasti naroda to, kar so naši znanstveniki ugotovili, katere so naše slovenske pravne starine. — Pred prodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7 ter v trgovini Silligoy za franč. cerkvijo.

I Izredna prilika za kupujoče občinstvo je za nakup božičnih daril letos na zlato nedeljo dne 17. decembra t. l. Zato obiščite ljubljanske trgovine, ki vam bodo nudile vsakravnostno praktično blago za božič. V nedeljo dne 24. t. m. bodo trgovine ves dan zaprte.

I Poverjeništvu Kluba železničarjev JRZ Ljubljana ima svoj letni občni zbor v Rokodelskem domu dne 14. t. m. ob 8 zvečer. Vabljeni vsi člani in naši somišljeniki. Odbor.

I Ustanova ljubljanskega mesta za učence drž. tehniške srednje šole in za učence te učence delovodske šole in ženske obrtne šole v Ljubljani je razpisana in bo oddanih 5 mest za učence tehniške srednje šole in 2 mesti za učence in učence delovodske moške in ženske obrtne šole v Ljubljani v znesku po 1.000 din na leto. Pogoji so razvidni iz razpisa na mestnih uradnih deskah in na šolski deski tehniške srednje šole.

I Predsedstvo združenja zidarskih in studenčarskih mojstrov v Ljubljani javlja svojemu članstvu, da je umrl gospod Edvard Černič, član in dolgoletni odbornik združenja. Pogreb bo danes ob 16 iz hiše žalosti Dravljice št. 100 na pokopališče v Dravljah. Vabijo se gg. odborniki in člani, da se pogreba polnoštevilno udeležijo.

I Državni osrednji zavod prireditelj v nedeljo dne 17. decembra razstavo najlepših ročnih del. Razstava traja do božiča. Odprta je vsak dan ob 8 zjutraj do 7 zvečer. Vstopnine ni.

I Novo obzidje nunskega vrta ob bodoči Muzejski ulici bo kmalu dograjeno. Ko so letos na jesen začeli graditi stanovanjski blok Pokojninskega zavoda na nuskem vrtu ob Nunki ulici in vzporedno z Bleiweisovo ulico ob bodoči Muzejski ulici, so podrl velik del obzidja nunskega vrta. Tudi sedaj še polagoma podirajo obzidje, ki bo napoti novemu bloku. Trem stanovanjskim hišam, ki so jih začeli graditi, so betonski temelji skoraj že dograjeni, čeprav morajo temelje ojačiti še z betonskimi piloti. Še hitreje pa gre izpod rok novo obzidje nunskega vrta, ki ga gradi Zidarska zadruga vsporedno z bodočo Muzejsko ulico. Ta zid bo priključen na obeh straneh na dosedanje obzidje nunskega vrta in bo na zunaj precej bolj ličen kakor staro obzidje. Za novo obzidje so porabili zvečine kar staro gradivo podrtega obzidja. Zato bo na zunaj zid precej grobo zložen iz kamena. V razmaku od enega metra pa je v vodoravni smeri obzidje vedno zaključeno z ravno črto, tako da vodoravne paralele na obzidju prav lepo učinkujejo. Na vrhu pa je kameniti zid okrašen s prizmatičnimi konsolami, na katerih slone betonski močni strešniki. Prav ta zaključek obzidja izredno povečuje živahnost vsega zidu. Priključki novega obzidja na staro zidovje pa bodo še prav posebno lepo izdelani. Ker z graditvijo zelo hitro, bodo najbrž že do božiča zid postavlili.

I Jersey obleke, Karničnik, Nebotičnik.

I Slab živilski trg. Včerajšnji živilski trg je bil zelo klaveren. Ljudje se pripravljajo za božične praznike in sedaj varčujejo z izdatki za trg. Od srednjih tržnih dnevih je bil drugače trg zaseden do zadnjega kotička, včeraj so bile tržne stojnice postavljene prav na redko. Na krompirjevem trgu je bilo vsega 6 voz krompirja, večidel pripeljanega iz raznih gorenjskih krajev. Slabo je bilo povpraševanje po njem. Zato so bile cene razmeroma nizke od 1.60 do 1.75 din kg. Nekaj kmet, ki je pripeljal do 1000 kg levega gorenjskega krompirja, je voz, ki je videl, kako so cene padle, kar okrenil in pognal konjčke s trga. Vedno več je na trgu rozin, ki so letos po 10 do 14 din kg. in orehovi jedrc, ki so po 24 din kg. Na Pogačarjevem trgu prodajajo nekatere branjevke še lepe hrške, ki so po 6 do 7 din kg. Sezona za nje gre h koncu. Jabolka so na trgu 3 do 5 din kg. Sadni prostor ob Jugoslovanski knjižarni in semenišču je bil prazen. Cene zelenjavi in povrtnini so ostale neizpremenjene. Mnogo je sedaj na trgu že motovilca in radiča. Merica po 1 din.

Kamniki

Prosvetni večeri v društvu Kamniki so dobro obiskani. Na drugem prosvetnem večeru v četrtak 14. decembra bo predaval s sklopičnimi slikami g. dr. Snoj, vseuč. prof. iz Ljubljane o Svoti deželi ter tudi pojasnil sedanje boje med Zidi in Arabci.

Okrajna organizacija JRZ je imela svoje zborovanje 12. decembra, na kateri je poročal delegat iz Ljubljane. Polna dvorana je pričala, kako si naši ljudje želijo dobrih političnih poročil in kako se zanimajo zlasti za zunanjo politiko.

Najnovejša poročila

Sovjetska Rusija obsojena

Zveza narodov poziva svoje članice, naj pomagajo Finski

Ženeva, 13. dec. AA. Havas: Posebni odbor, ki ga je imenoval Svet Zveze narodov, da prouči poziv finske vlade, je izdelal resolucijo, ki je bila predložena v končno odobritev na popoldanski seji ob 17. Resolucija se glasi:

1. Skupščina ZN ugotavlja, da je Sovjetska Rusija z napadom na Finsko prekršila svoj posebni politični sporazum s Finsko, pariški pakt in člen 12 pakta ZN. Ugotavlja tudi, da je neposredno pred tem brez pravne podlage odpovedala nenapadalno pogodbo, ki jo je leta 1932 sklenila s Finsko in ki bi morala veljati do konca leta 1945. Skupščina zaradi tega obsoja Sovjetsko Rusijo proti Finski ter poziva vse članice ZN, naj izkažejo Finski gmočno podporo in podporo v vojaštvu, ki jo ji morejo dati in da se vzdrže vsake akcije, ki bi mogla oslabiliti odpornost Finske. Pooblašča generalnega tajnika, naj njegovi tehnični uradi sodelujejo pri organiziranju pomoči Finski, o kakršni je govoril zgoraj. Prav tako pooblašča generalnega tajnika, da se v smislu skupščinskega sklepa od 4. oktobra 1937 posvetuje z državami, ki niso članice ZN zaradi morebitnega sodelovanja.

2. Sovjetska Rusija je kljub poslanemu pozivu odklonila, da bi se njen spor s Finsko proučeval pred Svetom ZN in pred skupščino. S tem je prekršila eno svojih obveznosti do ZN, obveznost, ki je najbistvenejša za zagotovitev miru in varnosti narodov. Ravna je tako, kot da Svet ZN in skupščina z nalogami, ki jima jih določa čl. 15 pakta ZN, zanjo ne obstojita. Sovjetska Rusija je v prazno skušala svojo odklonitev opravičiti, sklicujoč se na odnošaje finskega prebivalstva do njenih ustanov. Kriva je ne samo zaradi kršitve obveznosti, ki jih ji nalaga pakt ZN, pač pa tudi, da se je izključila iz ZN ter da je z ozirom na to Svet ZN v smislu čl. 16 pristojen izjaviti posledice, ki izhajajo iz takšnega položaja.

Zaradi vsega tega odbor priporoča Svetu ZN, naj odloča o tem vprašanju.

Ženeva, 13. dec. AA. Havas: Posebni odbor je končno sprejel besedilo resolucije, ki bo jutri predložena v glasovanje na skupščini. Samo zastopnika švedske in norveške sta izjavila, da sprejemata ta osnutek s pridržkom, če pristane na njihovi vladi.

Napetost z Ameriko sili Japonce v pogajanja s Sovjeti

Tokio, 13. dec. AA. DNB: Po sporočilu japonskega zunanjega ministrstva se bodo začela trgovinska pogajanja med Japonsko in Sovjetsko Rusijo okrog 10. januarja v Moskvi. Pogajanja bo vodila posebna japonska delegacija, ki jo bo vodil japonski poslanik na švedskem Sikao Macusima, ki je bil dosedaj načelnik trgovinskega oddelka v zunanjem ministertvu. Njega bo spremljal tajnik trgovinskega oddelka Tanaka. Macusima in Tanaka bosta odpotovala v Moskvo 20. dec. in bosta pogajanja vodila skupaj z veleposlanikom v Moskvi Togom.

Na vprašanja časnika, če imajo ta pogajanja namen, da bi trgovina s Sovjetsko Rusijo nadomestila trgovino med Japonsko in Združenimi državami, je predstavnik zunanjega ministrstva odgovoril, da je taka teoretična možnost verjetna, vendar pa ni nujno, da bi do tega prišlo. Pristavil je, da je znano, da se Japonska trudi, da bi prišlo do sporazumne rešitve vseh spornih vprašanj, med Japonsko in Ameriko. Poleg tega je treba upoštevati dejstvo, da gre 70 do 80% kalifornijskega izvoza na Japonsko.

Norveška pomoč Finski

Oslo, 13. dec. t. Reuter: Norveška je odobrila milijon kron kot podporo Finski. Istočasno je določila za Finsko tudi popolnoma opremljeno vojno ambulanco, ki jo bodo poslali na Finsko ob enem s štirimi vojaškimi zdravniki in vsem ostalim strežnim osebjem. Na novo se je prijavilo okrog 200 Norvežanov v prostovoljske oddelke na Finskem.

Finska poročila z boljč

Helsinki, 13. dec. t. Reuter: Finsko vojno poročilo pravi: V hudem napadu sovražnika pri Tolvajaarvi so finske čete uničile pet sovjetskih tankov in štiri poljske topove, zaplenile so tudi velike množice sovjetskega avtomatskega orožja. Tudi na vseh ostalih frontah so patrolni oddelki uničili več sovražnih tankov. Na vzhodni fronti smo odbili vse sovjetske napade.

Danes je neki sovjetski bombnik priletel nad otoke v finskem zalivu in bombardiral več mest, zlasti mesto Kirkens na otoku Hango. Finsko vojno letalo pa je uspešno bombardiralo sovjetska vojaška oporišča in s strojnimi topom in strojnimi obstreljevali sovjet, čete.

Gospodarska vojska

London, 13. dec. AA. Reuter: Poročilo ministrstva za gospodarsko vojno pravi med drugim, da so angleške pomorske sile v tem tednu pregledale 121 ladji. Med pregledanimi ladjami je bilo 35 italijanskih, 26 norveških, 24 holandskih, 16 švedskih 12 angleških, 10 ameriških (USA), 9 danskih in po 8 belgijskih, japonskih in grških. V treh primerih so angleške ladje zaplenile ves tovar pregledane ladje, v 73 primerih pa niso zaplenile od vsega tovora niti enega predmeta.

Lord Chatfield

London, 13. dec. AA. Reuter. Na kosilu, ki je bilo prirejeno njemu na čast, je minister za koordinacijo državne obrambe lord Chatfield imel govor, v katerem je med drugim dejal:

Tisti, ki se bore na morju, se nikakor ne strinjajo z mnenjem, ki ga čisto slišimo v razgovorih v zaledju, da se vojna prav za prav še ni začela. Nasprotno, zdaj se odigrava zelo pomembno razdobje sedanje vojne. Po mojem mnenju sovražnik ne smatra, da bi njegova vojska v sedanjem času mogla prebiti Maginotove utrdbe, kakor ni verjetno, da bi mogel s svojim letalstvom v toliki meri preplaviti prebivalstvo naših otokov, da bi nas na ta način prisilil k miru. Nasprotno naši sovražniki so prepričani, da bi nas mogli pripraviti na to, da bi popustili, da celo na kapitulacijo s protipravno zlorabo podmornic in min. Če sovražnik tako misli, se moti. Moli se zaradi hrabrosti posadk naše trgovske mornarice, ki se ne da preplašiti niti od najsurovejših in najbolj protipravnih sredstev, ki se jih sovražnik poslužuje, kakor tudi ne zaradi odločnosti in volje naše vojne mornarice ter sposobnosti naših znanstvenikov in tehnikov, ki so pripomogli do čim dalje večje izpopolnitve našega pomorskega orožja.

Lahko rečem, da otrok, ki plava v vodi, kjer je vse polno morskih psov, ni v toliki nevarnosti, v kakršni je danes sovražna podmornica, ki se približuje naši obali. Na koncu svojega govora je lord Chatfield dejal, da je treba storiti vse, da se prepreči sovražna akcija z minami, a katero je nasprotnik mislil onemogočiti ne samo zavezniški pomorski promet, pač pa tudi ves pomorski promet v severnih evropskih vodah sploh.

Seja jugoslovanske vlade

Belgrad, 13. dec. m. Danes popoldne od 5 do 9 je bila pod predsedstvom predsednika vlade Cvetkovića seja ministrskega sveta. Na seji je notranji minister Stanoje Mihaldžić podal obširno poročilo o političnem položaju v državi.

Minister pri predsedstvu vlade dr. Konstantinović je v razgovoru s časniki izjavil, da je bila večina seje posvečena tudi vsebini raznih političnih zakonov. Seja ministrskega sveta se bo jutri popoldne od 5 nadaljevala. Jutri dopoldne ob pol 10 pa se bodo spet sestali člani odbora ministrov, ki sestavljajo in preučujejo končno besedilo novega polit. zakona.

Belgrad, 13. dec. m. Po nocojšnji seji ministrskega sveta so imeli daljši posvet v kabinetu predsednika vlade predsednik vlade D. Cvetković, podpredsednik dr. Maček ter ministri dr. Šutej in dr. Kostantinović.

Belgrad, 13. dec. m. Ban banovine Hrvatske dr. Šubašić, ki je davi prisel v Belgrad, je bil v teku dopoldneva in popoldneva sprejet pri predsedniku vlade Cvetkoviću. Popoldne je bil sprejet v avdienco pri knezu namestniku Pavlu.

Pri romunskem veleposlaniku

Belgrad, 13. dec. m. Romunski veleposlanik na našem dvoru je priredil v prostorih veleposlaništva kosilo, na katerega sta bila med drugim povabljeni predsednik vlade Cvetković in podpredsednik vlade dr. Maček. Navzočih je bilo tudi več članov diplomatske zbornice, med drugimi tudi italijanski poslanik Mario Indelli in grški poslanik Bibica Rosetti.

Pri turškem zunanjem ministru

Ankara, 13. dec. AA. Zunanji minister Saradzoglu in njegova soproga sta priredila kosilo na čast jugoslov. veleposlaniku Šumenkoviću in njegovi soprogi. Na kosilu so bili med drugim prometni minister Cetinkaja, turški veleposlanik v Bukaresti, zastopniki poslanske zbornice in višji uradniki zunanjega ministrstva, z veleposlaništva pa svetnik, vojaški zastopnik in ataše, vsi s soprogami.

Nemiri v Ukrajini

London, 13. dec. b. »United Press« poroča: Semkaj so prispela poročila iz zanesljivega vira, da se v enem delu bivše Poljske, ki so ga zasedle sovjetske čete, izbruhnili hudi nemiri. Oboroženi oddelki v raznih pokrajinah napadajo rdeče vojsko. V preteklem tednu je vrhovno poveljstvo rdeče vojske izdalo nalog za mobilizacijo vseh Poljakov od 18. do 24. leta, ker hoče s tem preprečiti kakršnokoli zbiranje četnikov. Položaj v tem področju je zlasti težaven, ker so se nezadovoljni Poljaki pridružili tudi Ukrajinci, ki iz njega v dan vedno bolj spoznavajo blagoslov, ki so jim ga prinesli Sovjeti.

Varčevalni ukrepi na češkem

Praga, 13. dec. t. »Exchange Telegraph« poroča, da so bili za ozemlje češko-moravskega protektorata izdani varčevalni ukrepi, ki predvidevajo pri nekaterih živčnih pridelkih znatno znižanje dosedanjih obrokov. Posebno se bo znižanje poznalo pri maslu in mazu. Vsaka oseba naj bi tedensko dobila samo po 70 gramov masla. Gostilniški obrati surovega in kuhanega masla sploh ne bodo več dobivali, mleko in maslo pa bosta znatno znižana. Od začetka marca dalje se tudi plzensko pivo ne bo proizvajalo več v dosedanjih kakovosti. Ljudstva se je polastila nakupovalna mrzlica. Vse, kar morejo kupiti, kupijo. Varčevalni ukrepi so bili izdani tudi železni in predilni industriji, ki sta obe pod najstrožjim vladnim nadzorom. Gotove proizvode smejo izdelovati le z izrecnim odobrenjem nemške vlade.

Oslo, 13. dec. AA. Reuter: Londonska potniška ladja »Bedford« (4074 ton) je bila danes torpedirana pri mestu Stad.

Vašbinski globok in pretrastljiv film, vzeti iz dnevnega življenja, dovršeno igran in režiran, skratka umetnina za ljubitelje lepe umetnosti. — Glavne vloge najslavnejši francoski igralci sedanosti ter

Louis Jouvet
DALIO CLAUDE DAUPHIN, ODETTE JOYEUX in drugi

Kdor hoče viditi te lepe filme naj si ogleda — današnji program:

Zastrupljena mladost

Telefon 22-21 KINO UNION

Predstave ob 18., 19. in 21. uri

KULTURNI OBZORNIK

Samospeli Gojmira Kreka

Za prvimi tremi zvezki (op. 42, 48 in 53), ki so izšli letos spomladi, je dr. G. Krek pred kratkim izdal druge tri sešitke samospelov (op. 8, 34 in 36, od katerih ima slednji naslov »Pesmi o deci in za deca«). Tako nam skladatelj sedaj počasi odkriva sadove svojega dela, ki so zoreli v tišini vsa dolga leta, ko je bilo v našem glasbenem življenju ime dr. Kreka kar nekam pozabljeno in je ostal v povojni zmedbi najraznovrstnejših, križajočih se glasbenih smeri in struj le še spomin na njegovo izredno koristno mentorsko delo v dobi »Novih akordov«. Že takrat so med objavljenimi skladbami Kreka zavzemali pretežno večino samospelov, pričujoče zbirke nam kažejo, da se je skladatelj tudi v poznejših letih s posebno ljubeznijo oklepal te glasbene forme.

V vseh samospelivih se očituje posebna značilnost in obenem odlika skladatelja, to je tanek sluh za ritem in melodijo jezika. Njegova doslednost v prilagoditvi naravnemu toku govora je toliko, da se besedni metrum večinoma krije z glasbenim ritmom in ker se skladatelj največkrat izogiba melizmom na posameznih zlogih, deklamatorni element po izrazitosti nekoliko prevladuje nad arioznim, celo tam, kjer deklamatorno načelo ni v celoti tako izpeljano kot je n. pr. v pesmi »Kako te ljubim«. Ponekod je zgrajena cela skladba na eni sami ritmični figuri, kot n. pr. v pesmi »Kaj mi to, če me z gorkimi gledaš očmi«, kjer daje dosledna uporaba punktiranih težkih dob v šest-osminkskem taktu (kot ritmični ekvivalent anapestu) obenem z večjimi intervalnimi skoki pevski liniji že skoraj instrumentalen značaj. Sploh je ena osnovnih potez teh samospelov ritmična jasnost in enostavnost, ki daje melodijam liniji kakor tudi instrumentalni spremljavi neko lahkonost in prozornost. Le v »Molitvi naše male Danice« se mi zdi uporaba petčetrinskega takta problematična; morda je čutil to skladatelj sam, ko v isti skladbi pozneje namesto skupine dveh petčetrinskih taktov postavlja skupino šestčetrinskega plus štiricetrinskega takta.

Kakor sem že naznačil, je skladatelju besedni izraz skoraj važnejši od melodičnega; iz tega skladno izvira tudi njegovo načelo celotne gradbe. Melodija se pri njem ne pne v širokih lokih preko več govornih odstavkov (izjema je v tem pogledu pesem »Mrtvici«, ki je najbolj homogeno ariozna med pričujočimi samospeli); skladno posameznim verzom besedila se razvija v krajše dvo- ali štiriktaktno skupine, ki imajo po svoji simetričnosti in melodični strukturi izrazit značaj zastavkov in odgovorov glasbene fraze, v čemer

odgovarja vzoru zgodnje romantike. Iz takih skupin skladatelj rad zgradi večje komplekse z uporabo sekven in nepriljenih, a pester modulacije (»Ljubim, je rekel Jehova«, »Plamenčik«, »Pod tvojim oknom«, deloma tudi »Molitev naše male Danice«).

Kakor v melodiki, je enako v vlogi, ki jo ima klavirska spremljava v teh skladbah, skladatelj ostal — rekel bi — zvest svojim mladostnim vzorom in se ni dal zapeljati vplivu tako imenovane pozne romantike. Spremljava ima le bolj podrejeno vlogo, služi naj le v harmonsko oporo melodiji, čeprav je v poznejših opusih (prvih treh zvezkih) že precej bolj razgibana, ji vendar ni cilj ona samostojnost, kot jo je razvila pozna romantika (Strauss, Wolf) in kot jo je pri nas prvi uvedel Lajovic. Krek se ne plaši pred preprosto stopjo spremljave v razloženih akordih, ki se lepo prilaga značaju njegovih melodij. Le v enem primeru, pri Gregorčičevi »Mojo srčno kri škropitec« se mi zdi, da učinkuje skoraj že preskromno. V dramatičnejših mestih rad vodi skladatelj bas-uniso v pevsko melodijo (»Kako te ljubim«, »Pod tvojim oknom«, enako v pesmi »Po gostiji«). — V harmonskem oziru s nekaj izjemami skoraj ni razlike med op. 8 in ostalimi op. 34, 36; večje je opaziti med slednjima in opusih prvih treh zvezkov (op. 42, 48, 53). V groteski »Po gostiji« je zmerno uporabljena tudi hromatika. V vseh delih pa se prelivajo harmonije pestro, brez trdot, in se s svojo barvo izredno lepo prilagajajo značaju skladb. Vsa dela nosijo pečat večje umetniške roke.

Tako je že s temi zbirkami zavzel Krek po svojih plodovitosti eno prvih mest med našimi skladatelji samospelov. Upamo, da nam bo sčasoma odkril še marsikatero lepoto iz časa, ko se je njegova mladostna sila razvijala v umetniško dozorelost. Saj prečiščene lepote je v tej zbirki samospelov mnogo; naj navedem samo nekaj primerov: prelepo »Ljubim, je rekel Jehova«, šegavo »Kako te ljubim« (obe na Kettejev tekst), elegične »Pod cipresco«, »Mrtvici«, »Pesem kolona«, idilično »Plamenčik, živahno »Neznalica, lenivica« itd., ki pričajo o mnogostranosti avtorjeve glasbene fantazije in pomenijo za vse ljubitelje petja in izvajajoče umetnike lepo obogatitev domače literature.

Tudi v zunanji obliki se odlikuje ta zbirka po ličnosti in vestnosti izdelave (opalografiral Roman Pahor, izšlo v samozaložbi skladatelja).

dr. W.

Boj zoper umazano čtivo na Filipinih

Po ameriškem zgledu so tudi katoličani na Filipinih začeli oster boj zoper umazano čtivo. Nastalo je veliko gibanje, prava »križarska vojna«, ki zbira člane v vseh krogih po otokih Filipinov in člani prevzamejo dokaj stroge dolžnosti, kako se bodo vsak v svojem delokrogu borili zoper tiskano umazanijo, ki na račun človekovih slabih strani skuša delati dobiček. Člani ob sprejemu položijo prisego, v kateri se zavežejo: »Obljubljamo, da ne bom kupal nobenih nenravnih časopisov in listov, ne bom jih bral ne doma ne v uradu, ne bom zahajal v trgovine, ki tak tisk prodajajo. Pripravljen sem, da bom, kolikor je v moji moči, vse nenravno slovostvo uničil in da bom prigovarjal svojim prijateljem, naj store isto.« To gibanje, ki ga oblasti prijazno gledajo, se skuša najprej usidrti v kotaliških zasebnih šolah in ustanovah za višjo izobrazbo. Po radiu in s predavanji in zborovanji med ljudstvom hočejo ideje tega gibanja razširiti čimbolj v svojo javnost. Obenem pa so napeli tudi vse sile, da se utrdi in razširi katoliški tisk v vseh panogah, od slovnstva do dnevnih časopisov.

Preveč tulipanov

Gojenje tulipanov, ki je bilo nekdaj kot neka posebna pravica holandskih vrtnarjev, se je zadnja leta močno razširilo tudi po nekaterih pokrajinah Belgije. Toda vojna je prekržila tudi njihove račune in sedaj, ko so si vzgajali cela skladišča teh plemenitih cvetlic, ne vedo, kam z njimi. Prometa ni, izvoz v inozemstvo je skoro popolnoma zastal in njihove lepe zaloge so bile v nevarnosti, da se bodo brez slehernega haska pokvarile in segnile. Slednjič so prišli na rešitev, ki sicer njih ne bo rešila izgube, pač pa tulipane propada. Na tisoče svojih lepih cvetlic so podarili županom podeželskih mest s prošnjo, da bi z njimi okrasili spomenike pred nekaj leti nenadoma v avtomobilski nesreči umrle kraljice Astrid. Tako je mesto Antwerpen prejelo v ta namen zastoj 20.000 tulipanov. Za vse spomenike kraljice Astride, ki jih je v Belgiji zelo veliko, pa so vrtnarji razposlali 100.000 tulipanov.

Anglija, zibelka društva za varstvo živali

Pravi naslov društva se glasi v Angliji takole: »Kraljevsko društvo za preprečevanje mučenja živali«. Ustanovljeno je bilo leta 1824 in je tako najstarejše, a tudi največje društvo za varstvo živali na svetu. Ustanovniki so bili: Rev. Arthur Broome, poslanec Richard Martin in njuni sodelavci. Prvi poskus ustanovitve društva je bil narejen že leta 1822, ko je izšel Martinov zakon o varstvu živali in ptic.

Sprva je društvo životarilo, ker je imelo hu-

Take so mine, ki se polagajo v zemljo, da pod nogami sovražnika eksplodirajo. Zlasti veliko so jih položili Francozi na ozemlju, s katerega so se umaknili. Pa tudi Finci jih v velikem številu nastavlajo boljševiški vojski.

dega nasprotnika v brezbriznosti javnosti, tiska in parlamenta. Šele leta 1835, ko sta Kentska vojvodinja in kneginja Viktorija prevzeli pokroviteljstvo nad društvom, je društvo začelo napredovati. Ko je kneginja Viktorija zasedla angleški prestol, je obnovila svoje pokroviteljstvo nad društvom in ukazala, da se društvo imenuje kraljevsko. Zgledu kraljice so seveda sledili tudi drugi člani kraljeve družine in ostali odličniki, s čemer se je društvo povzpelo med prva najodličnejša društva Anglije. Vpliv društva na angleški narod se je pokazal kmalu v tem, da so postali ljudje v Angliji obzirni do živali, bile so odpravljene razne stare okrutnosti, izdane so bile postave ki so bile v korist milijonov bitij. Angleškemu primeru so sledili tudi po ostalem svetu, pri nas pa šele čez sto let in nekaj čez, ker je Slovensko društvo za varstvo živali bilo ustanovljeno šele 1. septembra 1929. Društvo bo najlepše proslavilo svojo desetletnico, če bo javnost pokazala zanimanje zanj in ga vsestransko podprla.

Namen angleškega društva je gojiti dobro srčnost in preprečevati okrutnosti, kar društvo dosega z ljudsko vzgojo z opomini in svarili, a po potrebi s sodno kaznijo, dasi poslednja mera ne prihaja toliko v poštev. Tako je n. pr. v letu 1935 bilo izdanih 19.362 opominov, a kazni 1644. Na vprašanje, koliko pa je bilo pri nas izdanih opominov in kazni, kar bi bilo nujno potrebno, bo nekoliko težko odgovoriti.

Umetniška razstava v Celju

Brez vsiljive, kričave reklame je bila odprta preteklo nedeljo v mali dvorani Celjskega doma razstava del treh mladih slovenskih slikarjev: Zorana Didka, Doreta Klemenčiča in Gabrijela Stupice. Okrog 40 del — vsa, razen enega menda, so olja — razgrinjajo obiskovalcu razstave vpogled v umetniško tvornost treh likovnih umetnikov, izmed katerih sta dva tesno povezana s kulturnim ustvarjanjem Celja: Didek in Klemenčič.

Že površnemu laičnemu očesu ne more uiti ob pogledu na razstavljene slike dejstvo, da diha iz celotnega aranžmana odlična resnost ter dozorevajoča sila razstavjalcev, ki tvorijo, skoro bi dejal, nelo notranjo celoto in medsebojno vsebinsko povezanost. Strokovna umetnostna kritika bi se sicer v svoji oceni bržkone spustila v najkritejše finese likovne ustvarjalnosti in analitično razmotrila vse nevidne odnose za likovni umetnostni svet bistvenih prvin ter odkrila njihove nedostatke in vrzeli. Ali treba je poudariti eno: razstavljena dela učinkujejo v pretežni večini tako neposredno in živo, da jih mora občutiti vsakdo, ki ima smisel za lepoto, kot umetnine in ne le zgolj likovne tehnične mojstrovine, ki so dostikrat vsebinsko do cela odmaknjene od splošnega ljudskega pojmovanja, oblikovno pa prehajajo v svet, kamor občajni estetski okus ne zna potiti.

Dasi je umetnikova dejavnost večji del podvržena neprestanemu iskanju in razvoju, je videti, da so se Didek, Klemenčič in Stupica že povzpeli na tisto stopnjo, kjer je mogoče govoriti o precej jasni oblikovni usmerjenosti. Ta je pri vseh treh slikarjih zavzela pravec umirjenega realizma, ki je ljudskemu okusu in lepotnemu dožemanju mnogo bližji kot v individualni svet zaprt ekspresionizem. Svež kolorit Didkovega »Rdečega plotu«, občutena, v najnežnejše nijanse izoblikovana plastika motiva »V hlevu«, katerega avtor je Stupica, ter neposredna resničnost in mojstrska izdelanost Klemenčičevih portretov skladatelja Preglia in, žal, še nedovršenega slikarjevega očeta, tvorijo nekako jedro razstave, ki jo oživlja sicer še vse polno pokrajinskih motivov, deloma zajetih iz neposredne okolice Celja, ter tihožitij in študij.

Vsekakor ni mogoče laičnemu opazovalcu soditi, kakšna cena gre razstavi v nizu razstav, ki jih prirejajo drugod, nedvomno pa je za Celje kulturni dogodek, ki zasluži vsesplošno pozornost in odziv. F. e.

Zbornik finančnih zakonov 1919—1939

To obsežno delo (990 strani velikega osmerca), izdala sta profesor Ekonomsko-komercialne visoke šole v Belgradu dr. Lazo Kostić in šef oddelka za samoupravne finance v finančnem ministertvu Adam Maksimović. V zbirko so vnešeni popolni teksti vseh finančnih zakonov, zakonov o budžetskih dvanajstih in zakonov o izrednih in naknadnih kreditih. Vsi ti zakoni so urejeni v onem časovnem redu, v katerem so bili donešeni. Zbirki so dodani trije registri, s katerimi so vse odredbe finančnih zakonov od leta 1919 do danes sistematično povezane tako, da so pri vsakem geslu registra navedene vse strani zbirke in vsi člani odnosno paragrafi finančnih zakonov, ki govorijo o tej materiji. Na ta način vsakdo brez truda lahko ugotovi sedanjí tekst posameznega zakona, uredb ali pravilnika, ki je bil tekom časa menjen ali dopolnjen v finančnih zakonih. Takih pravnih predpisov nikakor ni malo; register jih vsebuje nič manj kakor 939. Znano je namreč, da so se v finančne zakone vedno vnašale odredbe, ki vanj sploh ne spadajo; s finančnimi zakoni je vsako leto menjana cela vrsta pravnih predpisov (zakonov, uredb, pravilnikov itd.) z vseh možgih pravnih področij. Enkrat je tako sprememba oziroma dopolnilo vnešena kot posebna odredba (paragraf ali člen), drugi zopet kot sestavni del druge odredbe finančnega zakona; enkrat pod poglavjem »obče odredbe«, drugič med odredbe za posredna ministrstva itd., tako da je ugotovitev sedanjega teksta kakšnega zakona ali uredb, ki je bil menjen

ali dopolnjen s finančnimi zakoni, predstavljala že kar cel problem.

V Kostićevi in Maksimovičevi zbirki je taka ugotovitev zelo lahko delo. Treba je samo v registru najti pravni predpis, ki nas zanima in pregledati tekst te odredbe na onih straneh zbirke, ki jih navaja register, pa smo lahko popolnoma sigurni, da imamo pravi zakonski tekst, to je oni, ki velja danes.

Registri so urejeni po abecednem redu in sicer register pravnih odredb, register zemljepisnih imen in stvarni register. Prvi vsebuje zakone, uredb in pravilnike, ki so od leta 1919 do danes bili menjani, dopolnjevani ali ukinjeni s finančnimi zakoni. Drugi register navaja 893 zemljepisnih imen vseh onih krajev, o katerih je bila kakšna odredba v finančnih zakonih. Tretji, stvarni register, vsebuje 3336 gesel, to je označbe predmetov, ki so bili urejani v finančnih zakonih. Na ta način vsakdo brez truda lahko najde ono, kar mu je potrebno.

Delo se lahko toplo priporoča vsem, ki imajo posla z uporabljanjem pravnih predpisov. Cena je 250 din.

»Sestra Anunciata« na Rokodelskem odru. Prvih šest predstav letošnje sezone igralske družine Rokodelskega odru so bile preproste igre, od katerih se je občinstvo zabavalo, igralci sami pa so se v njih pripravljali, da bi zmogli pozneje tudi pomembnejše vloge v resnih igrah. Prva taka igra je bila »Sestra Anunciata«, drama v štirih dejanjih s predigro, ki jo je po češkem originalu priredil za naše razmere J. Oblak. Igra je sodobna, zajeta iz življenja naših dni. V nekem trgu živi Borkova družina: oče, mati in dve hčerki, najstarejša je pa usmiljenka v neki bolnišnici. Hči Marica, ki je učiteljica, je sklenila iti za starejšo sestro. Ko izvedo, da je s. Angela umrla kot žrtev poklica, se je Marica odločila in šla. To izvedo v predigri. V igri sami vidimo Marico kot s. Anunciato, kako je vsa požrtvovalna in kako so jo bolniki vzljubili. Tudi Lenka, hči dr. Hartmana, jo ljubi kot mater. Dr. Hartman tega ne vidi rad, ker je svobodomiselnost usmerjen. Otroku ne more posvetiti sam posebne pozornosti, ker pripravlja »pantoxin«, ki naj bi bil univerzalno sredstvo proti vsem boleznim. Ta čas je v bolnišnici tudi žena urednika »Odmeva«. Ko pride urednik Habjan, vidi, kako je s. Anunciata dala svoj zajtrk nekemu bolniku alkoholiku, a ta vrže skodelico s kavo na tla. Ta primer je urednik v svojem listu po svoje prikazal, kakor bi s. Anunciata zagnala bolniku v obraz in ga se pretepala. Namen članka: boj proti redovnicam v bolnišnici, kar je v sporazumu z dr. Hartmanom, ki naj bi pozneje postal upravnik. Primarij ukori s. Anunciato, ki vdano vse prenese in tudi potem z nezmanjšano požrtvovalnostjo streže bolnikom. Dr. Hartmanu se je posrečilo postaviti »pantoxin« in bi ga rad preizkusil. Sednica prinese v zdravniško sobo s. Anunciato kozarec vina, ki naj bi ga izpila. Ta čas jo kličejo in vino ostane nedotaknjeno. Medtem pride dr. Hartman, ki ve, komu je vino namenjeno, pa ga zastrupi, nakar ga kličejo k bolniku. Ko ni nikogar v sobi, pride spet oni alkoholik in izpije polovico. Zastrupljen se odleče iz sobe in v bolnišnici nastane splošna zmeda. Tudi dr. Toplak, ki se vrne od težke operacije žene urednika Habjana, kateri je s. Anunciata pri transfuziji dala svojo kri, izpije žejen ostanek zastrupljenega vina, menec, da ga je pustila s. Anunciata. Nastopi policijski komisar, ki odvde s. Anunciato — zastrupljeno. Urednik Habjan kajpada tudi ta »skandal« izrabli in posledica je, da pridejo v bolnišnico laične strežnice. S. Anunciata je v zaporu in prav na dan njene obsodbe je hčerka dr. Hartmana tako bolna, da ji ni rešitve. Otrok želi videti še sestro, a ko telefonira oče po njo, je že prepozno: s. Anunciata je umrla. Tudi Lenka umre. Tedaj dr. Hartman izpove svojo krivdo, v obupu uniči svoj pantoxin, s katerim so rešili dr. Toplaka in alkoholika, sam pa se umori. Redovnice, ki so se že poslavljale, ostanejo, umrlo s. Anunciato pa nadomesti njena najmlajša sestra Ana.

Izmed vseh letošnjih iger na Rokodelskem odru je bila »Sestra Anunciata« preteklo nedeljo v

Športni drobiž

Naša odlična drsalca v umetnem drsanju in državna prvakinja gdt. Silva Palme je nastopila na Dunaju o priliki velike drsalne prireditve pri Engelmanu, kjer so nastopali najboljši nemški mojstri in prvakinja. Pred 7000 gledalci je Palme-tova zaplesala Gotovočovo kolo v hrvatski narodni noši in žela za svoj prvi nastop veliko odobravanja dunajskega občinstva, ki je v drsalnem športu prav gotovo bolj razvijen kakor kateri koli drugi narod na svetu. Dunajski listi so polni pohvale. Na našo prvakinja v umetnem drsanju smo ponosni tudi mi in ji iskreno čestitamo k njenemu uspehu. Za božič jo bomo pa imeli priliko videti v Ljubljani na drsalnišči Ilirije.

SK Ljubljana išče nogometnega trenerja, ki naj bi vezbal naše reprezentativne nogometaše in njegov naraščaj. Nastopil naj bi svoje mesto s 1. januarjem 1940. Upajmo, da se bo Ljubljani posrečilo dobiti primerne trenerja, da bi tako tudi naš nogomet prišel na stopnjo, na kateri bi mi Slovenci v nogometu igrali drugačno vlogo kakor doslej.

Ameriški listi predlagajo, da bi se namesto na Finskem vršila prihodnje leto olimpiada v New Yorku; kajti — tako pravijo — Finska spričo vojne stanja z Rusijo teh iger ne bo mogla organizirati.

Ameriški plavalci odidejo na turnejo v Brazilijo in Argentino. Sodelovalo bo moštvo, katero bodo sestavljali tri plavalke in osem plavalcev, ki bodo nastopili na šestih prireditvah. Američani pojdejo na pot 15. decembra in se vrnejo 19. februarja prihodnjega leta.

Mike Jacobs je izjavil, da bo 9. februarja prihodnjega leta borba med Louisom in Godoyom za naslov absolutnega svetovnega prvaka.

Mitič, naš teniški mojster, je odpotoval v Indijo, kamor bo dospel v petnajstih dneh. Tam se bo sestel s Punečcem in Kukuljevičem ter bodo vsi trije sodelovali na raznih turnirjih v deželi maharadže. Kdaj se bodo vrnili, se pa še ne ve.

Pred pričetkom drsalne sezone

Na drsalnišči SK Ilirije se že vršijo običajne vsakoletne priprave za otvoritev tega našega edinstvenega zimskega športnega zabavišča. Od danes naprej se dobe v predprodaji pri drsalniški blagajni od 3 do 5 sezonske vstopnice, ki so prav primerno božično darilo in priporočamo staršem, da omogočijo svojim malčkom redno gibanje na zraku na gladki ledeni ploskvi. Drsalnišče bo za občinstvo dostopno, ko se temperatura še nekoliko zniža.

Priporočamo pa že sedaj vsem tistim, ki se nameravajo posvetiti tej zimskošportni panogi, da si omislijo primerno športno opremo, h kateri spajajo predvsem drsalke. Odsvetujemo že sedaj uporabo takšnih drsal, ki se od časa do časa privijejo na čevlje. Veliko bolj zdrava in primernejša je uporaba fiksno montiranih drsal, pri katerih so padci zaradi popuščanja vijakov že v naprej onemogočeni. Vsa tozadevna strokova pojasnila dobite v specialni trgovini J. Gorec na Tyrševi cesti. Pa tudi obutev naj bo športna primerna. Ne gre, da bi otroci nosili gozjerice, kajti za drsanje je prikladen le lahek čevlji, da ima noga v njem občutek. Od pravilne opreme je odvisen v pre-

režiji g. Čekute najboljša. Igralci in igralk, zlasti nosilci glavnih vlog, so bili prav dobri, transkrip pa se je poznalo, da so na odru še novinci. Pohvaliti je treba tudi, da so to pot opustili staro navado zavlačevanja pričetka. Začeli so točno in tudi odmoru so bili kar se je dalo kratki. — Kakor vedno, je tudi pri tej predstavi bila dvorana polna. — Igro v nedeljo ob 8 zvečer ponovijo.

cejšnji meri užitek, ki nam ga nudi ta lepa panoga. Vabimo staro in mlado in predvsem tiste, ki ne morejo na daljše smučarske izlete iz Ljubljane, da si omislijo permanentne vstopnice ter se prav temeljito posvetijo drsanju, za katero obetajo vremenjski preroki letos prav izredno dolgo sezono. Na drsalnišči Ilirije je preskrbljeno za ves komfort, na razpolago je toplo kurjena ogrevalnica z buffetom, garderoba in pa dnevno koncert reproducirane godbe.

Gozdni tek smučarjev

Smučarski klub Ljubljana priredi v nedeljo, dne 17. t. m. medklubski gozdni tek za smučarje, in sicer za naraščaj do 16. leta na progi 2 km, za juniorje od 16. do 18. leta na progi 3 km in za seniorje na progi 5 km. Start ob 9.30 pred gostilno »Strelšček« pod Rožnikom. Prijave do 9. ure pri vodstvu tekme.

Ustanovni občni zbor slov. table-tenis zveze

V nedeljo 3. decembra se je vršil ustanovni občni zbor v prostorih Mladike. Vodstvo občnega zbora je prevzel predsednik pripravljalnega odbora g. Ogorelec Albin. Sledilo je čitanje pravil SITZ. Z malimi spremembami so bila soglasno sprejeta. Po par minutnem odmoru so sledile volitve novega odbora. Novi odbor je bil formuliran sledeče:

Predsednik: g. Ogorelec Albin, učitelj. I. podpredsednik: g. Djinoski Vojislav, stud. kem. II. podpredsednik: g. Lakner Alfred, student. I. tajnik: g. Kočmur Alojzij, student. II. tajnik: g. Žerjal, privatnik. Blagajnik: g. Krečič Dušan, stud. jur. Odborniki: g. Hribar Jože, Perharič Jože in Zornada Albert. Revijski odbor: Rozman Tone, stud. jur., Latinovič Nikola, Borštink.

Pri predlogih je bilo sklenjeno, da bo novi odbor skušal organizirati vse Slov. klube, ki goje table-tenis. Bilo je izraženih še več dobrih predlogov glede organizacije tega športa in glede našega stališča napram vrhovni tabli-tenis zvezi v Zagrebu. Z novoustanovljeno zvezo upamo, da bomo v Sloveniji pričeli novo dobo tega športa!

Zamora je nogometni trener v Madridu

V novopozivljenem španskem športu se polaga posebna važnost na nogomet. Madridski nogometni šport se je zelo okrepil s fuzijo obeh madridskih športnih klubov Athletic Madrid in Aviacion Nacional. Novi klub dobi za trenerja nekdanjega svetovno-znanega vratarja Zamoro.

Drsalne tekme v Nemčiji v polnem obsegu

Na Dunaju bodo 3. in 4. januarja 1940 tekme v umetnem drsanju za moške in pare, 13. in 14. januarja pa se bodo pomerile v Monakovem ženske za naslove državnih prvakinj. V obeh krajih bodo tekmovali tudi juniorji in juniorke.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Vremenske vesti. Iz Kranjske gore smo dobili sledeča vremenska poročila z dne 13. dec.: Kranjska gora: —5, oblačno, 10 cm pršica na 20 podlage.

Vrščje: drobno mede, 50 cm pršiča.

Gorjuše: —2, oblačno, mirno, 20 cm pršiča.

Smučarski klub Ljubljana. Zdravniški pregled tekmovalcev je v četrtek in petek 14. in 15. t. m. Zbirališče obakrat ob 16 na Miklošičevi cesti nasproti sodišča. Točno!

Odbornike »Slovenske table-tenis zveze« obveščam, da bo seja upravnega odbora v petek, dne 15. t. m. ob 19.30 v prostorih SK Mladike. Vse g. odbornike prosim, da se iste sigurno udeležijo! Predsednik.

Smrtna železniška nesreča pri Celju

Tovorni vlak povozil 72 letnega tesarja

Celje, 13. decembra.

Na železniškem mostu čez Savinjo v Tremerjih pri Celju je našel smrti 72letni tesar Zvezek Mihael, doma iz Sv. Kristofa pri Laškem. Ob 11.16 je šel čez most, proti kateremu je privozil v tistem trenutku tovorni vlak z Zidanega mosta. Starček, ves onemogel in izčrpan od poti, se je umaknil s tira, po katerem se prihajal vlak, na drugi tir. V tem trenutku pa je pripeljal iz Celja drug tovorni vlak. Strojevodja je dal signal, toda starček ga ni slišal,

ker je bil gluh. Lokomotiva je zmanjšala brzo, vendar je starčka še zgrabila in mu odrezala obe nogi ter dvakrat presekala lobanjo. Bil je na mestu mrtel. Priča groznemu dogodku so bili njegova žena, ki je šla nekaj metrov za možem in dva progovna delavca. Vlak se je ustavil in vsi so prikočili starčku na pomoč, ki pa je bila prepozna. Popoldne je prišla na kraj nesreče komisija in ugotovila dejansko stanje. Truplo nesrečnega moža so prepeljali v mrtvašnico laškega pokopališča.

Ptuj

Združenje trgovcev za mesto Ptuj sporoča, da velja letos kot zlati nedelja že nedelja 17. decembra. Ta dan so trgovine odprte. V nedeljo 24. decembra pa bodo trgovine ves dan zaprte.

Uradni dan Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani bo za Ptuj, okolico, Ormož, Ljutomer, Mursko Soboto in Dol. Lendavo v četrtek 21. decembra v prostorih Združenja trgovcev za mesto Ptuj, Narodni dom.

Umrli je po dolgi mučni bolezni posestnik Kirbiš Jakob iz Tršca. Njegov pogreb je bil v nedeljo dopoldne iz hiše žalosti, kjer so se poslovali od prerano umrlega njegovi številni sorodniki in znanci. Krsto so nosili gasilski tovariši do cerkve v St. Vidu. Po sv. maši pa je gospod župnik ob asistenci duhovništva opravil cerkveni obred ter je krenil sprevid na župniško pokopališče. Po molitvi se je gospod župnik z ganljivimi besedami poslovil od rajnika, orisal njegovo poštenost, skrbnost in kristjansko življenje, v katerem duhu je tudi vzgojil svojo rodbino. Pevski zbor mu je zapel dve prelepi žalostinki in številni venci in šopki so pokrili rodbinsko grobnico, v kateri bo rajni čakal vstajenja. Naj mu sveti večna luč! Zalujoci ženi in otrokom naše iskreno sožalje!

Požar pri Sv. Miklavžu. Pred par dnevi je izbruhnil ponoči okrog 23 požar v seniku posestnika in peka Tramsaka Frica pri Sv. Miklavžu pri Ormožu. Prvi ga je opazil posestnikov sin Požgan Alfonz iz Vuzmetince. Hitro je zbudil nekaj znancev, ki so šli na kraj požara v Vuzmetince, kjer je senik stal. Toda niso mogli več ničesar rešiti. Kmalu nato je prišla tudi gasilska četa iz Sv. Miklavža, ki je ogenj pogasila. Tramsak, ki je za požar zvedel komaj drugi dan, trpi okrog 12.000 din škoda.

Združenje trgovcev v Ptuj ugotavlja, da se nekateri trgovci ne drže predpisov o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije, ker nimajo blaga v izloženih oknih označenega s cenami na vidnem mestu. Zato Združenje trgovcev v Ptuju ponovno opozarja, da bo mestno poglavarstvo v Ptuj po svojih organih nadziralo, da se bodo določbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije točno upoštevale in bo v nasprotnem primeru izvedlo kazensko postopanje v smislu določil zadevne uredbe.

V. Helsinkih — ranjenega meščana nesejo v prvo obvezovališče

Lov z letalom

10

»Svoj svetilnik že vidim. Prav gotovo bo isti, ki sem ga opazil sinoči.«

»To je Weston,« mu pove Tim. »Obrnil bom naravnost navzdol in bova letala nizko nad obalo, da se boš mogel razgledati.«

Ker sta hitro letela, sta bila v četrty ure preko zaliva. Tim se je spustil nižje in krenil na vzhod ter letal v višini kakih pet sto čevljev ob obali navzgor. Jock pa je ostro opazoval čeri, da bi našel mesto, kjer se je preteklo noč spustil z letalom na zemljo. Tim se je pogreznil še nižje in grmel skoraj po vrhovih čeri ter z ropotom izpuha plašil morske ptice. Pri neki točki v ospredju pa so grebeni prenehali in ko sta priletela okoli te velike skalne gmote, je Jock razočaran vzkliznil:

»Je že neko drugo letalo tam na obali?«

»Zal, res je. In dva moža brskata okoli čeri. Videti je, da naju je Red vendarle prehitel. Skoraj gotovo je telefoniral davi kateremu svojih pajdašev in ga poučil, kod naj dragulje išče. Kaj pa je nama storiti? Pristati bi mogla samo na obali. Blazno pa bi bilo, da bi se kar vrgla na oba možaka. Gre jima za petdeset tisoč funtov, zato se ne bosta ustrašila niti največjega zločina.«

11. Jock s padalom.

Jock je dobro vedel, da ima Tim prav: če misliti nista smela na to, da bi pristala na obali.

Ko se je ozrl navzdol, je zapazil, da strmita oba možaka v njuno letalo. Obrazov jima ni mogel razločiti, a eden je bil izredno podoben Redu. Da, res je bil Red, kajti opiral se je na palico. Gotovo se je zmotil v človeku, ki ga je videl na Garvu, preden sta s Timom odrinila.

Trbovlje

Čemu je protidraginjski odbor? Socialisti so v svoji »Delavski politiki« napadli tukajšnje mesarje, ker so naenkrat zvišali cene pri prodaji mesa za 2 din pri kilogramu. Pravijo, da je to neupravičeno navijanje cen in verižništvo. Razumljivo res ni, da se sredi dne zviša cena od gotovo ure dalje, a prodajalo se je ves čas iste vrste meso. Nekaj podobnega se je trdilo o zvišanju cen sladkorja. A isti socialisti, ki v »Delavski politiki« napadajo mesarje, imajo v Trbovljah v rokah protidraginjski odbor na občini. Po drugih krajih tak odbor nadzoruje cene in tudi dovoljuje zvišane cene, kjer je to utemeljeno. Gotovo ne bodo ne pri mesarjih ne pri trgovcih ostale sedanje cene. Je pa med njimi veliko solidnih ljudi, ki ne marajo priti navzkriž s paragrafi in ne ob dobro ime. Še bolj smo pa konzumenti prizadeti pri tem, da je tudi delavski odbor za nadzorstvo nad cenami. Naj se sestavi tak odbor, ki mu bodo pripadali zastopniki vseh stanov, posebej še konzumentov in bo vse delo vodil stvarno in nepristransko. Sedanja sestava tega odbora

Vojska na daljnem severu

kjer je sedaj dan dolg samo štiri ure - Laponci so bili poklicani k vojakom

Vojne tako visoko na severu, kakor je vojna med Finci in Sovjetsko Rusijo, so kaj redke. So pa tudi razmere take, da se običajna strategija malokdaj bavi s takimi. Zlasti v severni Finski, med Laponci, je tako svojevrsten svet, da je težko najti v Evropi orožje, ki bi mu bilo kos. Najbolj ga še obvladajo Laponci, ki jim je domovina. Zato so Finci tudi ta del svoje države izročili v varstvo Laponcem, ki morda ne bi bili kos tankom in strojnicam, so pa kos snegu in ledu in silnemu mrazu in tudi dolgi polarni noči, ki je v teh pokrajinah že nastopila in bo trajala tja do pomladi.

Vzhodni Karelji, tik ob rusko-finski meji, izvira reka Ulea, ki teče skoro v ravni črti proti zahodu in se izliva prav v najsevernejši jezik Vzhodnega morja. Ta reka deli Finsko v nekako dva skoro enaka dela: na jugu prava Finska, dežela jezer, z vasmí, mesti, železnicami in cestami. Severno od te reke pa je neskončna površina gozda, sam gozd in le gozd visoko gori na sever, kjer se začneja tundra, ta pa se konča v morju, ki je zdaj še zelo zamrznjeno. Tu ni velikih naselbin, le samotna bivališča Laponcev, tu ni cest ne železnic, ne večjih zalog hrane — nič, to je gozd, sneg, zamrznjene reke in nekaj jezer. Na tem svetu, kamor še pihva dih severnega ledenega morja, žive svoje skromno življenje Laponci, še na pol nomadski narod, ki živi od rib, severnih jelenov, lova na divjačino in strojenja drage kožuškovine in pičlega eočivja.

Ob reki Ulea leži mestce Kajana, sedež deželnega poglavarja in glavno mesto Laponije. — Ozkotirna železnica veže mesto z jugom, kjer so kulturna in gospodarska središča države, to je most med južnim in severnim delom Finske. Danes je Kajana tudi izredno važno strateško središče, ker leži nekako sredi države, tu je tudi sedež vrhovnega poveljstva, ki ga predstavlja že znani Mannerheim z Ostermannom.

V ta glavni stan zahaja tudi poročnik Roesien, kateremu so Finci poverili vojaško organizacijo Laponcev, ker je tudi sam po rodu Laponec, eden izmed redkih njegovih rodu, ki so v finski vojski dosegli oficirsko čast. V mesto pridrvi na smučeh in na smučeh spet izgine v mrak polarne noči. V tej biserni jasnini in strupenem mrazu je neprestano na poti, z »mobilizacij« tu ni nič, ker je ni kje oklicati. Išče po gozdovih laponskih bivališč, je in spi v njihovih kočah in jih poučuje, ko v svitu smolnatih trska čistijo stare puške, švedski ostanek iz leta 1890. Ker so Laponci še na pol nomadi in redko naseljeni, v redni vojski večinoma ne služijo, zato tudi o vojni organizaciji in disciplini ne vedo nič. Imajo pa močno razvit čut za samostojnost, odporni so, premeteni in pogumni — vsega tega jih je naučilo njihovo trdo

je pa podobna mnogim drugim na občini. Stvar je pa prerena, da bi se z njo smelo uganjati tako strankarstvo. Tukaj naj »Delavska politika« in njeni dopisniki pokažejo, ali jim je res za stvar, ali pa je vse pisanje samo hinavščina.

Št. Peter pri Novem mestu

Na praznik Brezmadežne so se naši farani zelo vzradošeni vračali od božje službe na svoje domove. Zakaj to? Ta dan so prvič videli novo lepo dragoceno monštranco, ki jo je naši župni cerkvi poklonil monsignor dr. Hudal Alojzij, bivši profesor na teološki fakulteti v Gradcu, sedaj naslovni škof elanski ter rektor zavoda »Animas« v Rimu. To je storil v spomin na svojega očeta, ki je bil naš rojak. Oče je bil pred 90 leti rojen v St. Petru, kjer ima prevzvišeni g. dr. Hudal še danes živče bližnje sorodnike. Njegov oče je odšel v mladih letih kot čevljarji pomočnik po svetu. V Gradcu se je oženil in eden njegovih otrok je naš visoki dobrotnik, ki med bogoslovnimi krogi slovi kot priznan učenjak in pisatelj. Ob tridesetletnici svojega mašniškega posvečenja se je hotel velikodušno spomniti tukajšnje župne cerkve. Ker se ni dalo nemških mark spraviti čez mejo, je g. škof naročil monštranco v Gradcu, naša carinska oblast pa nam je zagotovila carine prost uvoz te liturgične posode. A tudi še v tem primeru je bilo od strani deviznega urada na Dunaju toliko zaprek, da bi jih mi ne bili premagali, ako nam ne bi bila pomagala g. jugoslovanski konzul v Gradcu in g. jugoslovanski poslanik v Berlinu, za kar smo jima iz srca hvaležni.

JEGLICEV AKADEMSKI DOM BO SPOMENIK POKOJNEMU SLOVENSKEMU VLADIKI VSI ZAVEDNI SLOVENC! DARUJTE OB TRETJI OBLETNICI NJEGOVE SMRTI V TA NAMEN

življenje, ki v borbi z naravo in življaljo zahteva vseh zmoglosti. Tudi se ne more reči, da bi bili bogve kako gorci protivniki komunizma ali da bi se navduševali za »diktaturo proletariata« ali da bi trepetali pred »buržujstvom« in »kapitalizmom« — tu gori, kjer sedaj komaj ob desetih nekoliko prisveti dan in se okrog dveh popoldne že začne zapirati, kjer vsako zimo pride mraz do 30 stopinj pod ničlo in še več, tu gori in kapitalizma in proletariata. Oni so vse: veleposelniki, hišni posestniki, vsak ima svoj lov, čredo psov in lepih jelenov, oni so baroni in grofje in berati obenem, kakor cigani, ki imajo vsak svoj voz in konje. Dobro pa razumejo, kaj se to pravi, če kdo sili v njihovo deželo s tankom, z bombniki, z nabasano puško in nasajenim bajonetom. To jim je povedal poročnik Roesien, v njihovem jeziku, in stvar je bila opravljena: nabral jih je po njihovih seliških več tisoč in vsi so, z orožjem, kakršnega je kdo imel v koči, odšli v glavno taborišče ob Kemij jezera, kjer so dobili enolno opremo in moderne orožje, t. j. sekire, lopate, puške in nekaj strojnice, drugače v tej trdi naravi ne potrebujejo. V majhnih skupinah jih je nato poročnik Roesien razvrstil vzdolž laponske meje proti Sovjetski Rusiji, kjer so se zarili v sneg in gozdove in ves njihov program v tem spopadu,

je: »Pri miru nas pustite — so je vse, kar imajo povedati Sovjetski Rusiji in vsem, ki silijo v deželo v njenem imenu. Da bi kdo k njim prihajal zato, da bi začel poskušati s kakimi »socialnimi reformami«, tega si ne dajo dopovedati.

In ti divji otroci tundre nadvse vestno izpolnjujejo svojo dolžnost. Njihovemu očesu ne uide noben gib na oni strani, njihovo uho ujame vsak šum. V belih plaščih iz jelenje kože, v čevljih, v katerih je blaga skoro za pol evropske postelje, švigajo po sneženih pokrajinah, po zamrznjenih rekah in gozdovih kot kaki motorizirani oddelki. Razpostavljeni so po vsej meji dol do reke Ulea in branijo svoje zaledje, kjer so njihove žene in otroci in priletni očete. Njihov poveljnik je poročnik Roesien, ki pridrži v 400 km oddaljeno Kajato samo toliko, da poroča glavnemu štabu, kako se gibljejo oni in kako se giblje sovražnik. Le v pristanišču Petsamo in v trdnjavi Saarnijarvi so redne finske čete, vsa ostala meja pa je izročena v varstvo tem Laponcem, ki prej še nikdar niso bili pri vojaki. Poročnik Roesien jih v svojih poročilih hvali, kako dobri strelci da so in kako dobre oči da imajo, da vidijo v vsakem mraku polarne noči in da so nenadkriljivi v premetenosti. Morda hoče pred Finci nekoliko povaliti svoje rojake in se tudi sam postaviti z njimi — Finci privoščijo čast njemu in njim.

Medtem so Laponci dobili že nekaj pošiljk

najmodernejšega orožja, odlične strojnice in celo dva lahka poljska topova. Poročnik Roesien zbira med njimi, kdo bi se najhitreje izuril za to vrsto orožja, kdo za drugo. Tako je poveljnik laponskega topništva — t. j. dveh poljskih topov — postal neki Helmo Kestläko, ki je izjemoma služil emolnetni vojaški rok v mestu Abo in je bil pozneje dve leti orožnik v Uleaborgu, nato pa ga je premagalo domotožje po avobodni tundi in je šel spet lovit jelene. Ta se bo še najprej navadil topa, si je mislil poročnik Roesien in mu prepustil vse laponsko topništvo.

Južni del meje brani tako imenovana »Mannerheimova črta«, več ali manj moderno zgrajeni trdnjaviški pas, tu pa so Laponci na hitro roko zgradili svojo »črto«, ki je prav tako težko prehodna: V snegu in ledu se ustavi vsak motorizirani oddelke sovjetske vojske, v neskončnih gozdovih se vsak pehotni oddelke izgubi ali pa po nalah preganjenih stezah zaide naravnost v past. Poleg tega so Laponci gozdove v dolgih pasovih posekali, na vse križem razmetana debela je padel sneg in jih odkur, kdor zaide v te kupe hlobov, utone v snegu. Topništvo nima naloge, da bi obstreljevalo bogve kaj, ampak varuje samo prehode čez zamrznjena jezera, da ravno o pravem času razstrelijo ledeno skorjo, pod katero se odpre — voda... Izgubi ta laponska vojska nima, ker je trdoživno nevidna. Zanje je to drugačne vrste lov, oni ne silijo nikamor, ampak s svojo močjo stražo sovražniku le neprestano dopovedujejo: »Pusti nas pri miru!«

Razpis

Občina Sv. Peter pod Sv. gorami razpisuje pogodbeno mesto

občinskega tajnika

Solska izobrazba; 4 razredi srednje ali njeje enake šole ali dekret o spregledu kvalifikacije. Prosilci s prakso imajo prednost.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o obč. uslužbenicah, je vložiti pri tej občini v roku enega meseca, to je do 17. januarja 1940.

Uprava občine Sv. Peter pod Sv. gorami, dne 11. decembra 1939.

Potrtega srca naznanjamo, da nam je umrl naš soprog, oče in brat, gospod

Janko Novak

laborant na univerzi.

Pogreb bo 14. decembra ob 16. uri iz mrtvašnice v Štepanji vasi na tamkajšnje pokopališče.

Ljubljana, 13. decembra 1939.

Zalujoci:

soprog, hčerka in ostali sorodniki.

Naznanjamo žalostno vest, da nam je umrla naša ljubljena soproga in mama

Marija Juvan

soproga železnišk. elektromonterja v p.

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 15. decembra, ob pol 3. iz hiše žalosti, Mahničeva ul. 3. Kodeljevo, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 13. decembra 1939.

Zalujoci: soproga Frane, Herman, Franc, Ignac, Antonija in Silvestra, otroci in ostalo sorodstvo.

je skrbelo, da ne bi Red odkril smaragde in jo z njimi popihal, še preden bo on dospel tja.

Zdaj je padal že kar hitro. Spomnil se je, da mu je oče nekoč pravil, da prileti padalec z enako brzino na zemljo, kakor če bi skočil z deset čevljev visokega zidu, in da mora zato kolena upogniti, ker bi se sicer lahko hudo pobil.

Pritegnil je torej noge k sebi, in še preden se je zavedal, že udaril ob zemljo. Vrgel se je na tla, in nekaj časa ga je vlekle s seboj. K sreči je pa priletel na travo in ne na skalna tla, kjer bi se lahko grdo opraskal. Obširni svilen obok se je zrušil in Jock si je odpel jermena ter se znebil oklepa. Ni pa si jemal časa, da bi padalo zganil; saj je lahko čakalo. Skočil je na noge in na vso moč zdirjal proti čerem.

Razdalja je bila večja nego je pričakoval. Saj je bil skoraj miljo daleč, moral se je pa še preriti skozi več živih mej in preplezati nekaj zidov. Težko sopihajoč in od znoja ves premočen je prihitel na vrh čeri.

Pogledal je preko roba navzdol. A videl ni prav ničesar, ne letala, ne ljudi, ne kakega drugega živega bitja razven nekaj galebcev.

12. Na spolzkem škrljavcu.

Jock je debelo pogledal. Lastnim očem ni mogel verjeti. Ozrl se je proti nebu, pa niti sledu o letalu roparjev ne o kakem drugem. Nič ni slišal, da bi se bilo dvignilo, a morda so čeri udušile ropot, da ga ni slišal.

Bodi tako ali tako: letala ni bilo, in Jock je bil ves nesrečen, ko je pomislil, da je Red skoro gotovo smaragde odkril in jih odnesel. Če je stvar res taka, potem so dragulji brezupno izgubljeni, z njimi pa tudi nagrada Jock nikakor ni bil lakomen denarja, a silno si je zaželel, da bi se oče mogel vrniti v Anglijo, zato se je tako zelo gual, da si pridobi nagrado dveh tisočev funtov.

»Tim, dvigni se kakih tri tisoč čevljev visoko, nato pa kreni naravnost nad celino! Tam bom skočil. Nato pa le dvigni v Bristol, povej, kaj se je zgodilo, in prosí takojšnje pomoči.«

»Jock, mislim, da bo po tvoje res najbolje. In upam tudi, da te bomo ob povratku našli celega in ne v koščke razbitega.«

Jock se je zasmejal in Tim se je sam pri sebi veselil njegove trdne samozavesti, kajti smeh ni razodeval nič vihravega ali bahaškega. Storil je natančno po Jockovih navodilih. Dvigal se je in krožil, Jock je pa prežal na primerno mesto, kjer bi se pognal v globino. Zdaj se je izravnal. Globoko je dihal, nato pa stopil na rob luknje, tako mirno kakor da stopa iz tramvaja.

Veter mu je zažvižgal in zacvilil okoli ušes, ko je zdrknil v prostor. Potegnil je za vrvice, ki naj bi sprostila zloženo padalo, a nič se ni zgodilo in za nekaj strašnih sekund ga je objel smrtni strah. A že ga je razveselil pok in švist, svila nad njim se je razgrnila. Padalo se je odprlo in napelo in čvrsta oprema mu je sunkoma objela telo. Odslej je lahko redno dihal in zdel se je podoben osatovemu puku, ki lahno plava po zraku.

Bučanje letala mu je še vedno donelo v ušesih in videl ga je, kako z vso brzino hiti proti Bristolu.

»Zilav fant je Tim. Vse moči bo napel, da čim prej prinese pomoč.« Nato se je ozrl navzdol. Letalo roparjev je bilo še vedno na obali. Reda in njegovega tovariša pa ni bilo videti. Veter ga je zanašal v celino, pa so mu ju čeri zakrivali.

Da, ta zoprni veter! Ni pričakoval, da bo tako močan; prav hitro ga je nesel na jug. Ze zdaj je spoznal, da ne bo mogel pristati blizu čeri, kakor je upal, ampak ga bo zaneslo najmanj pol milje v celino.

Zrak je postajal toplejši. Jock je visel v oklepu in padal brez konca in kraja. Zelo ga

EDINSTVEN POIZKUS S PUDROM PRESENEČA 10.000 ★ ŽEN

**Pozitiven
DOKAZ**, da lahko
izgledate mlajši
in lepši!

Presenetljiva nova iznajdba z pudrih. Čudovita nova sestavina, ki lepša kožo in je na mojstrski način mešana s pudrom, presejanim skozi svileno sito. Ta sestavina da koži novo življenje in odsev. Bledi, brezbarvni polti da mladostno naravno barvo ter povzročijo, da se puder dvakrat dalje obdrži na licu. Ta presenetljiva sestavina se imenuje »kremeska pena«. Nahaja se samo v novem pudru Tokalon (postopek je patentiran).

RESNIČNO SENZACIONALNA PONUDBA
Napudrejte eno polovico lica s pudrom Tokalonom s »kremesko peno«, drugo polovico pa s kakim drugim navadnim pudrom. Ako stran lica s »kremesko peno« ne bo izgledala svežja, mlajša in lepša kakor druga, Vam bomo povrnil polno kupno ceno Vsega pudra Tokalon.
Puder Tokalon se dobiva v enajstih novih nijansah — najmodernejših iz Pariza.

Božična darila
IVAN KRAVOS
Maribor
Aleksandrova c. 13

Da Vaša postelja pozimi ne bo mrzla

si preskrbite tople flanele, odeje v svili in klotu, pernice, plimoleje i. t. d. pri

F. I. GORIČAR, LJUBLJANA

Sv. Petra cesta

kjer ima v svojem specialnem oddelku največjo zalogo po najnižjih cenah.

Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ščitovanjski oglas 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglas se plačuje takoj pri naročilu. - Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonka, 3 mm visoka petlinjska vrstica po 1 din. - Za pismena odgovora glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Zasluzek

Lahek zaslužek

vam nudimo. Sprejemamo krajevne zastopnike za ljudsko zavarovanje. — Moški in ženske, zlasti upokojenec iz vseh krajev, naj pošljejo ponudbe zavarovalnici »Drava« v Mariboru.

Službo dobe

Sluškinjo

sprefmem. Florijanska ul. št. 26, pritičje.

Frizerja ali frizerko

za moška in damska dela sprejme takoj Lojze Dolinar, Konjice.

Frizerko

veščo v vodni in železni ondulaciji, sprejemem. Ponudbe poslati na naslov: S. Kuzuzović, salon Violeta, Tuzla.

Prodajalka

z večletno prakso v trgovini mešanega blaga, se sprejme. Le starejše moči naj pošljejo ponudbe s sliko v upravo »Slovenca« pod »Nastop Novo leto« št. 19227.

Službe iščejo

Mlad pekovski pomočnik

z mojstrskim izpitom, želi prenesti službo. Nastopi s 1. januarjem. — Zmožen tudi kavcije. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 19294.

Kupimo

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Vsakovrstno zlato srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah

A. BOŽIČ, Ljubljana Franciškaška ulica 3.

Stanovanja

Krasno stanovanje

obstoječe iz dveh sob in kabineta, z vsem komfortom, oddamo takoj ali z januarjem. - Informacije: Realiteta pisarna Adamič, Gosposvetska 7.

Iščemo mojstra za apreturo in kosmatilnico

jugoslov. državljan, z večletno prakso, samostojnega in povsem večjega apreture bombažnih tkanin, kakor: cefirja, flanele, barhenta, hlačevine itd. Obširne ponudbe s sliko, prepisi spričeval in z zahtevo plače je poslati upravi »Slovenca« Maribor pod »Trajna zaposlitev« 390-39 pr.

Jugoslovanski patent

št. 10.624 od 1. junija 1933 — z naslovom:

»Postopek za izdelavo koncentriranih, proti kvarjenju odpornih hranilnih sredstev«

se proda oziroma se daje licenca.

Ponudbe poslati na ing. Drago Matanovič,

patentni inženir v Ljubljani, Wolfova ul. 1.

Tvoj dar

Pelikan nalivno pero . . Din 250.—
avtomatski svinčnik Din 70.—
oboje skupaj v usnjenem etuiju . . Din 380.—

Posrestva

Enonadstropna hiša

nedokončana, napredaj. — Šmarska cesta, poleg šole

Denar

Hranilne knjižice

3% obveznice

in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD

MARIBOR

Aleksandrova cesta 40.

Prodamo

Najugodnejši nakup

moških oblačil nudi Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana.

Namočeno polenovko

dobite pri I. Buzzolini, delikatesa — Lingarjeva ulica, 1

Krompir

lep, zdrav, odbran, nudi, dokler traja zaloga — po 1.25 din za kg. A. Volk, Ljubljana, Resljeva c. 24

Ia sveža jajca

zajamčena, zaboj 720 komadov 800 din — franko voznina, razpošilja proti denarju vnaprej Drechsler G., Tuzla.

Trgovci!

Orehova jedra, ajdov in evetlični med kupite najceneje v Medarni, Ljubljana, Zldovska ulica 6.

Otroški voziček

skoraj nov, aerodinamična oblika, prodam. Oglejte se ga lahko vsako popoldne. — Simončič, Bezenškova ulica 30, Zelena jama.

Šivalne in pisalne stroje

radio aparate, bicikle in ventilatorje — prodajamo zelo poceni za gotovino in na odplačevanje po 100 din mesečno. Zahtevajte cenik. Iščemo zastopnike. — Blažek, Zeleni Venec 10, Beograd.

Dr. Havlička ČAJ ZA ŽELODEC

regulira prebavo, krvni pritisk, debelost, pospešuje izmenjavo tvarin, izločevanje pokvarjenih sokov itd. Zavitek Din 20.—. Poskusite takoj in pišite

GRADSKA LJEKARNA

Ogl. št. br. 1390/1395 ZAGREB, Gornji grad, Kamenita 11.

Zahtevajte povsod naš list!

Natečaj

Komanda voj. zrakoplovstva sprejme v službo tri civilne zdravnike kot pogodbeno vojne zdravnike z letno plačo 30.000 din, ki pa se po čl. 8 Uredbe o znižanju dohodkov državnih in samoupravnih uslužbencev, št. 37420/I, 17. septembra 1935 mora znižati za 6%.

Podrobni pogoji objavljenega natečaja se lahko vidijo v tekoči številki »Službenih novic« in »Službenega vojnega listca, zainteresiranci pa jih lahko dobe brezplačno za osebno rabo, če jih prosijo po pošti.

Skraini rok za prijavo je 11. januar 1940.

Pisarna Osebnega odseka Štaba voj. zrakoplovstva — Zemun.
V. Dž. št. 34245, z dne 11. decembra 1939.

+

Odšla je po plačilo k Bogu naša ljubljena soproga, dobra mama in tača, gospa

Marija Kotar roj. Bevc

Pogreb bo v petek, dne 15. t. m. ob štirih popoldne izpred mrtvašnice deželne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 13. decembra 1939.

Ignac Kotar, soprog; Nany Ploch, hčerka; Franjo Ploch, zet.

+

Umrle je naša ljubljena sestrčna in teča, gospodična

Antonija Šinkovec

zasebnica

v starosti 70 let.

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 14. decembra ob pol štirih popoldne iz hiše žalosti Šutna štev. 40 na pokopališče na Zale.

Priporoča se v molitev.

Kamnik, dne 12. decembra 1939.

Žalujoči sorodniki

Otroški koticek

SLON SAMBO

(187) »Jaz ne grem na noben hrib več,« je plaho omenil Filip, in Tukan je zahreščal: »Ne, na goro ne, tam je gorski duh! Brrrr!« Toda Ing jih je prepričal, da je to pot brez nevarnosti, in tako je mala družba krenila po skalnati stezi novim dogodkom naproti.

(188) Čim više so prihajali, tembolj mrzlo je bilo. Ing je razvezal svoj zveženj in ponudil fantoma odeje in tudi sam se je zavil v pisano ruto. Skoraj je začelo snežiti, in Ing je moral fanti bodriti, da nista obupala. »Kmalu bo zavila steza navzdol, potem bomo dospeli do koč, kjer bomo mogli prenočiti.« Filip je pritisnil Tukana k sebi, da bi ga ne zeblo, in korajžno so jemali pot pod noge.

Vsebinsko globok in pretresljiv film, vzeti iz dnevnega življenja, dovršeno igran in režiran, skratka umetnina za ljubitelje lepe umetnosti. — Glavne vloge najslavnejši francoski igralci sedanosti ter
Louis Jouvet
DALIO CLAUDE DAUPHIN, ODETTE JOYEUX in drugi

Kdor hoče viditi te lepe filme naj si ogleda — današnji program:
Zastrupljena mladost
Telefon 22-21 KINO UNION Predstave ob 18., 19. in 21. uri

LJUBLJANA

† Janku Novaku v slovo

Hoteli smo sicer ustreči zadnji želji pokojnika in ne bi hoteli pisati o njegovi smrti, toda čutimo, da smo dolžni zaradi povpraševanja njegovih prijateljev napisati nekaj besed v slovo. — V nedeljo so našli v Savi pri Renkah v bližini Zagorja Janko Novaka, laboranta umetnostno zgodovinskega seminarja na univerzi v Ljubljani. Pokojni Janko Novak je bil zadnje čase izredno živčno potrt ter se je že dalj časa zdravil. Bolezen pa ni popustila in tako je že pred štirimi tedni odšel od doma, ne da bi koga obvestil. Najbrž je v tem času hodil okrog in po vsem videzu je šele pred nekaj dnevi utonil v Savi. Duševna zmedenost ga je zapeljala v ta korak, saj ima doma ljubečo ženo in hčerko.

Pokojni Janko Novak je bil dolgoletni igralec na Ljudskem odru, kasneje pa na odru Rokodelskega doma. S svojo dobrodušnostjo, nedosegljivim humorjem in šegavostjo si je pridobil v vsej Ljubljani nešteto prijateljev, ki so se vedno razživali v njegovi družbi in ob njegovih domislicah. Mnogi, ki ga osebno niso poznali, niso skoraj nikdar zamudili priložnosti, če je nastopil na odru. Znan je bil po gostovanjih na podeželskih odrih po vsej Gorenjski, nešteto krat je razveseljeval bolnike na Golniku. Po radijski igralski družini, pri kateri je tudi sodeloval, pa je stopil v nevidno stiko z vsemi poslušalci radia, ki so ga vselej z veseljem poslušali. V svojem dolgoletnem delovanju kot režiser je vzgojil celo vrsto igralcev, ki so v njem videli svojega mentorja in učitelja in ki se ga danes vsi z ljubeznijo in spoštovanjem spominjajo. V nekaterih ljudskih igrah je ustvaril like, ki bodo ostali vsem neizbrisno v spominu. Večino svojega življenja je posvetil razveseljevanju svoje okolice, ki ga nikdar ne bo pozabila. Naj počiva v miru! Njegovi družini naše iskrene sožalje!

Turjaška palača

Turjaško palačo v Gosposki ulici št. 15, kjer je mestni muzej in več drugih mestnih uradov, smo doslej navadno imenovali Auerspergov palačo ali celo Auerspergov dvorec. Do imena »dvorec« to nekdaj domovanje grofov Auerspergov sploh ni imelo pravice, ker imajo dvorce šele knezi ter smo zato v Ljubljani zadnje čase poznali samo dvorec kneza in škofa ljubljanskega ter dvorec knezov Auerspergov, vojvod kočevskih. Na prostoru po potresu podrtega dvorca knezov Auerspergov, ki smo ga na kratko imenovali Knežji dvorec, stoji sedaj vseučiliška knjižnica. Za priimek Auersperg imamo pa lepo slovensko ime Turjak in pretehtati bo treba, če grofje niso dobili imena po hribu, ki se je po turih (Auerochas) imenoval Turjak. Gotovo je slovensko prebivalstvo dežele tako imenovalo hrib že tedaj, ko so tam živeli še turi, zato je pa verjetno, da so grofje, ko so se naselili na Turjaku in zgradili svoj grad, imenovali ta grad po hribu in vzeli tura v svoj grb ter si privzeli tudi priimek »Turjak« ali Turjaški. Plemiči so sploh navadno jemali imena po hribih in krajih, kjer so imeli svoje gradove, ne pa narobe, zato pa lahko računamo, da se je tako zgodilo tudi pri grofih in knezih Turjaških, ki so svoj slovenski priimek po tedanji splošni navadi pomenili, kakor so ga drugi večkrat tudi polatili. Zato je kulturni odbor mesta Ljubljane sklenil, da se to poslopje odslej imenuje samo še Turjaška palača.

— Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krči, utripanjem srca in glavobolom je naravna »Franz-Josefova« grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava »Franz-Josefova« voda milo učinkuje in sigurno odvarja, a vrhu tega tudi v zastarelih slucajih ne odreče.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

I Proslava 50-letnice otvoritve novega šolskega poslopja na Ledini. Šolska mladina in učiteljsko šole na Ledini bo proslavila 50-letnico otvoritve šolskega poslopja danes dopoldne ob 8 zjutraj s sveto mašo pri Sv. Petru. Po maši se vrnejo učenci k proslavi in k skromni pogostitvi v šolo. Ob 8 zvečer pa so vabljeni vsi tisti, ki se še spominjajo svojih šolskih let na Ledini, k večerni proslavi, pri kateri bodo tudi nekdanji učitelji. Proslava bo v šolski telovadnici in bo obsegala pisano in zanimivo akademijo. Začela se bo z državno himno, nato pa bo imel upravitelj šole g. Josip Vider slavnostni govor, v katerem bo na kratko očrtal najzanimivejša poglavja iz razvoja šole na Ledini. Solarji bodo z nadaljnjimi točkami pokazali, kaj so se naučili v šoli. S petjem, deklaracijami, igrokazom in izborni deklaracijo bodo prav gotovo napravili veliko veselja vsem navzočim.

1 Slovenske pravne starine je naslov predavanju, ki ga bo imel v petek 15. t. m. ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani dr. Josip Zontar iz Kranja. Na to predavanje posebno opozarjamo cenj. občinstvo, da se ga v čim večjem številu udeleži. Predavanje je prvo te vrste v Ljubljani, saj doslej še nihče ni zbiral zanimivo folklorno stvarino, ki obsega nekdajne prangerje, sramotilne odre, naše stare slovenske lipe, kjer so se vršila zborovanja in sodne obravnave, rovaše, posebna znamenja za razne obrti, za sejne in sl. Pri zbiranju te stvarine so sodelovala naša prosvetna društva. Na ta način bo Prosvetna zveza razširila med široke plasti naroda to, kar so naši znanstveniki ugotovili, katere so naše slovenske pravne starine. — Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7 ter v trgovini Stiličje za franč. cerkvi.

1 Izredna prilika za kupujoče občinstvo je za nakup božičnih daril letos na zlato nedeljo dne 17. decembra t. l. Zato obiščite ljubljanske trgovine, ki vam bodo nudile vsakršno praktično blago za božič. V nedeljo dne 24. t. m. bodo trgovine ves dan zaprte.

1 Poverjenišvo Kluba železničarjev JRZ Ljubljana ima svoj letni občni zbor v Rokodelskem domu dne 14. t. m. ob 8 zvečer. Vabljeni vsi člani in naši somišljeniki. Odbor.

1 Ustanova ljubljanskega mesta za učenje drž. tehniške srednje šole in za učenje ter učenje delovodske šole in ženske obrtne šole v Ljubljani je razpisana in bo oddanih 5 mest za učenje tehniške srednje šole in 2 mest za učenje in učenje delovodske moške in ženske obrtne šole v Ljubljani v znesku po 1.000 din na leto. Pogoji so razvidni iz razglašene na mestnih uradnih deskah in na šolski deski tehniške srednje šole.

1 Predsedstvo združenja zidarskih in stenskih mojstrov v Ljubljani javlja svojemu članstvu, da je umrl gospod Edvard Čerinič, član in dolgoletni odbornik združenja. Pogreb bo danes ob 16 iz hiše žalosti Dravljice št. 100 na pokopališču v Dravljah. Vabijo se gg. odborniki in člani, da se pogreba polnoštevilno udeležijo.

1 Državni osrednji zavod prireditelj v nedeljo dne 17. decembra razstavo najlepših ročnih del. Razstava traja do božiča. Odprta je vsak dan ob 8 zjutraj do 7 zvečer. Vstopnine ni.

1 Novo obzidje nunskega vrta ob bodoči Muzejski ulici bo kmalu dograjeno. Ko so le-

tos na jesen začeli graditi stanovanjski blok Pokojninskega zavoda na nunskem vrtu ob Nunki ulici in vzporedno z Bleiweisovo ulico ob bodoči Muzejski ulici, so podrl velik del obzidja nunskega vrta. Tudi sedaj še polagoma podirajo obzidje, ki bo napoti novemu bloku. Trem stanovanjskim hišam, ki so jih začeli graditi, so betonski temelji skoraj že dograjeni, čeprav morajo temelje ojačiti še z betonskimi piloti. Še hitreje pa gre izpod rokovo obzidje nunskega vrta, ki ga gradi Zidarska zadruga vsporedno z bodočo Muzejsko ulico. Ta zid bo priključen na obeh straneh na dosedanje obzidje nunskega vrta in bo na zunaj precej bolj ličen kakor staro obzidje. Za novo obzidje so porabili večine kar staro gradivo podrtega obzidja. Zato bo na zunaj zid precej grobo zložen iz kamena. V razmaku od enega metra pa je v vodoravni smeri obzidje vedno zaključeno z ravno črto, tako da vodoravne paralele na obzidju prav lepo učinkujejo. Na vrhu pa je kameniti zid okrašen s prizmatičnimi konsolami, na katerih slone betonski došani strešniki. Prav ta zaključek obzidja izredno povečuje živahnost vsega zidu. Priključki novega obzidja na staro zidovje pa bodo še prav posebno lepo izdelani. Ker z graditvijo zelo hitro, bodo najbrž že do božiča zid postavili.

1 Jersey obleke, Karničnik, Nebotičnik.

1 Slab živilski trg. Včerajšnji živilski trg je bil zelo klavren. Ljudje se pripravljajo za božične praznike in sedaj varčujejo z izdatki za trg. Od srednjih tržnih dnevi je bil drugače trg zaseden do zadnjega kotička, včeraj so bile tržne stojnice postavljene prav na redko. Na krompirjevem trgu je bilo vsega 6 voz krompirja, večidel pripeljanega iz raznih gorenjskih krajev. Slabo je bilo povpraševanje po njem. Zato so bile cene razmeroma nizke od 1.60 do 1.75 din kg. Neki kmet, ki je pripeljal do 1000 kg lepega gorenjskega krompirja, je voz, ki je videl, kako so cene padle, kar okrenil in pognal konjčke s trga. Vedno več je na trgu rozin, ki so letos po 10 do 14 din kg, in orehovi jedrci, ki so po 24 din kg. Na Pogačarjevem trgu prodajajo nekatere branjeve še lepe hruske, ki so po 6 do 7 din kg. Sezona za nje gre h koncu. Jabolka so na trgu 3 do 5 din kg. Sadni prostor ob Jugoslovanski knjigarni in semenišču je bil prazen. Cene zelenjavi in povrtnin so ostale neizpremenjene. Mnogo je sedaj na trgu že motovilca in radiča. Merica po 1 din.

MARIBOR

Pred izplačilom vojne škode

Maribor, 12. decembra.

Okrog 2000 vojnih oškodovancev je v naši domovini, ki so zaradi bojev na soški fronti in na Koroskem izgubili svojo imovino in mnogi so prišli zaradi tega naravnost na beraško palico. Največ teh oškodovancev je v Mariboru, od koder izhajajo tudi že sedaj 20 let številne akcije, da bi se to važno vprašanje končno uredilo ter bi dobili prizadeti izplačano vojno odškodnino, ki jim na podlagi tozadevnih naših zakonov pripada. Tudi v javnosti se je to vprašanje opetovano razpravljalo ter smo v »Slovenec« večkrat obveščali interese o stanju posredovalne akcije. Lansko poletje smo objavili veselo vest, da se končno po 20 letnem čakanju pripravlja ureditev tega vprašanja in da so že spisi dosegli iz ministrstva socialne politike na kr. bansko upravo v Ljubljani in svrhu ugotovitve in likvidacije škod. S tem je zadeva krenila v mirne točke, ker so se zavzeli za rešitev tega vprašanja z vso vno predsednik senata g. dr. Korošec in minister dr. Krek ter odločujoči činitelji banske uprave, veliko naklonjenost pa je pokazal tudi takratni minister za socialno politiko in sedanjí predsednik vlade g. Cvetkovič. Ker pa je bil potreben formalni predpis o postopku z zakonito močjo ter tudi zakonitost priznanja in izplačila teh škod, je zadeva zopet obšla. Odbora vojnih oškodovancev sta neumorno delovala ter sta poskušala z raznimi vplivnimi posredovanji doseči, da merodajni činitelji napravijo tudi zadnji odločilni korak. Veliko naklonjenost so spet pokazali člani vlade, posebno minister za socialno politiko, v katerega resorju so se prijave zbirale ter so se spisi do zadnjega časa nahajali. Skozi vsa leta pa je neumorno pomagal tudi dr. Krmpotič, kateremu gre v veliki meri za hvalo, da je zadeva vojnih škod prispela tako daleč. Danes zamoremo prizadeti vojne oškodovance obvestiti, da je že pripravljen in menda končno redigiran osnutek zakona, s katerim bo ministri svet rešil vprašanje plačila teh vojnih škod in seveda tudi določil vse potrebno formalnosti glede ugotavljanja in likvidacije teh škod potom posebne sodišča in glede rokov za naknadne prijave od strani zamudnikov in vse ostalo, kar bo potrebno. G. minister socialne politike dr. Budisavljevič je zagotovil zastopniku vojnih oškodovancev vso

pomoč in skorajšnjo ratifikacijo zakonskega osnutka.

m Mariborski zasebni nameštenci imajo drevi ob osmih v prostorih Delavske zbornice v Sodni ulici svoj sestanek, ki ga organizira podružnica zasebnih in trgovskih nameštencev. Vabimo k obilni udeležbi.

m Znanilci božičnih praznikov. Da se bliža božič, nam prvi oznanjajo mariborski trgovci s svojimi izložbami, katere sedaj pridno in okusno preurejajo. Včeraj pa so se pojavili na Slomškovem trgu tudi že prodajalci božičnih dreves. Stolnica je že obdana od svežega smrekovega zelenja ter je na Slomškovem trgu zavel prijeten duh po smoli, kakor v smrekovem gozdu.

m Narodno obrambno vprašanje in naš čas je naslov predavanju na nocojšnjem prosvetnem večeru v Zadrugi gospodarski banki. Mariborsko občinstvo vabimo, da se v čim večjem številu udeleži tega prosvetnega večera.

m Mariborsko članstvo FO in DK opozarjamo na nocojšnji prosvetni večer in ga vabimo, da se v čim večjem številu udeleži važnega predavanja o naši narodni obrambi. Meddruštveni odbor FO in DK.

m Prosvetno društvo v Krčevini je imelo te dni občni zbor. V vodstvu društva je ostalo po večini pri starem, le za blagajnika je bil izvoljen na novo Mirko Fras, Ribiško soto 5. Od sedaj se plačuje članarina in pogrebina vsako drugo nedeljo v mesecu in sicer samo v društveni dvorani. Zamudniki naj čimprej poravnajo zaostanke. Pri izplačevanju pogrebne se bo društvo v bodoče strogo držalo pravil pri onih, ki imajo zaostanke.

m Obnoveitev dijaških predstav. Svoječasno so bile v gledališču zelo priljubljene dijaške predstave. Letos jih bo gledališče zopet upeljalo ter se vrši prva taka predstava v nedeljo popoldne. V spomin 12-letnice smrti Ivana Groharja se bo privzoriel njegov dramatisirani »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Za dijaštvo veljajo dijaške cene, pa le pri vstopnicah, ki se kupijo pri dnevnih blagajni, za ostalo občinstvo pa so cene globoko znižane.

m Obiščite umetniško razstavo, ki je odprta vsak dan pred- in popoldne v mali dvorani Uniona na Aleksandrovi cesti.

m Ljudski oder ima drevi ob pol 8 važen sestanek na odru. Udeležba strogo obvezna.

m V Ljudski univerzi bo predaval jutri v petek ravnatelj Higijenskega zavoda v Ljubljani dr. Ivo Pirc o socialno-zdravstvenih problemih slovenske vasi.

m Sestanek absolventov delovodske šole. Te dni so imeli svoj sestanek absolventi delovodske šole v Ljubljani, ki so zaposleni v Mariboru in okolici. Na sestanku so razpravljali o pretečih zadevah absolventov, ki so zaposleni v državnih, samoupravnih ali v zasebnih službah. Mariborska organizacija teh absolventov ima svoj lasten lokal v prostorih Delavske zbornice, kjer se bo sedaj ustanovila še posebna strokovna knjižnica, ki bo poslovala vsak četrtek od 6 do 8 zvečer.

m Od doma izginil. V noči od 8. na 9. novembra je skrivnostno izginil od doma 47letni posestnik Jakob Visočnik z Meljskega hriba. Po enem mesecu ni še od njega nobenega glasu. Mož je 178 cm visok, ima sive lase ter rjave majhne brke in je bil pri odhodu oblečen v delovno obleko.

m Nov oddelek v tovarni bakra. Tovarnica bakrenih izdelkov Zugmayer in Gruber v Slovenski Bistrici se zadnja leta izredno naglo razvija. Sedaj bo svoj obrat spet povečala z novim oddelkom, v katerem bo izdelovala pletene bakrene vrvi.

m Nagrobnik zakopal v gozdu. Na pobeškem pokopališču je bil ukraden marmornati nagrobnik. Sedaj je tatvina pojasnjena ter so nagrobnik našli zakopan v strážunskem gozdu. Izledli pa

so tudi tatu, ki je nagrobnik odpeljal s pokopališča ter ga »shranil« v gozdu.

Gledališče

Četrtek, 14. decembra, ob 20: »Lepa Vida«. Red B.
Petek, 15. decembra: Zaprt.

Celjske novice

c Sprememba avtobusnega voznega reda na progi Celje-Mozirje ter zveza Celja z Vranskim in St. Pavlom. Da se omogoči nova jutranja in popoldanska zveza Celja z Vranskim in St. Pavlom, izpreminja »Avtobus mesta Celja« svoje vožnje na progi Celje-Mozirje v toliko, da odhaja avtobus od sobote, 16. decembra t. l. dalje iz Celja ob 11 ter prihaja v Mozirje ob 12.11. Ta avtobus ima ob 11.31 v Dobrčah vasi zvezo z avtobusom podjetja A. Jugočič, ki vozita od tam na Vransko in v St. Pavel. Popoldne se vrača voz »Avtobus mesta Celja« iz Mozirja ob 13.37 ter prihaja v Celje ob 14.50. Ta voz ima zvezo v Dobrčah vasi ob 14.20 z avtobusom podjetja Jugočič, ki pripelje iz St. Pavla. Tako bodo imeli prebivalci vse Savinjske doline kljub ukinitvi nekaterih vlakov na savinjski progi zopet hitro in udobno zvezo s Celjem in z vsemi vlaki na progi Maribor-Zidani most.

c Razstava slikarskih del slovenskih slikarjev: Didek Zoran, Klemenčič Dore in Stupica Gabriel je v mali dvorani Celjskega doma. Razstava bo odprta do 20. decembra od pol 9 zjutraj do 7 zvečer vsak dan.

c Celjane opozarjamo na zanimiv umetniški baletni večer, ki ga priredita dne 16. t. m. zvečer v mest. gledališču člani in solista ruskega baleta iz Monte-Carla Irena Litvinova in Max Kürbos. Baletni večer bo obsegal dela največjih glasbenih mojstrov. Predprodaja vstopnic v Slomškovi tisk. zadrugi.

c Katoliško prosvetno društvo priredi v ponedeljek, 18. decembra ob 8 zvečer v veliki dvorani Ljudske posojilnice prosvetni večer, na katerem bo govoril o svetovni razstavi v Newyorku spiritual g. Demšar iz Skofje Loke.

c Trdka »Elka« tekstilna tovarna v Celju (lastnik g. Kudiš Leo) bo 16. t. m. obdarila 70 revežev z lastnimi izdelki in poleg tega tudi vsakega od teh revežev z 2 kg moke. Celjska mestna občina izreka v svojem imenu in v imenu revežev za ta velikodušni dar najiskrenejšo zahvalo.

c Ljudsko vseučilišče v Celju priredi v ponedeljek, 18. t. m. ob 8 zvečer zanimivo predavanje g. inž. Mitja Sviglja iz Ljubljane o temi »1500 km po USA«.

c Senator g. Alojzij Mihelčič bo predaval v nedeljo po večernih v Čitalnici na Teharjih.

c Elektna loterija Godbenega društva poštne namestečencev bo 3. marca 1940 ob 3 popoldne. — 20 glavnih dobitkov. Srečke dobite v podružnici »Slovenca« v Celju.

c Drevi ob 8 bo v Salezijanskem mladinskem domu v Gaberjhi važno predavanje o komunističnem gibanju v današnjem času.

c Napredek našega kmetijstva. V šentjurski občini so v preteklem letu osušili z drenažnimi cevmi okrog 16 ha zemlje. Za to so uporabili 36.000 cevi. Letos je kr. banska uprava poslala v St. Jurij 35.000 cevi, s katerimi bodo osušili 13.5 ha zemlje. To je vsekakor lep napredek našega kmetijstva, saj bodo posestniki z osušenjem znatno zboljšali težko, močvirnato zemljo in tako na isti zemlji več pridelali. Kr. banska uprava prispeva polovico stroškov in pošlje tudi predelavca, ki pokaže, kako naj se ravna s cevmi. Priporočljivo bi bilo, da bi se tudi v celjskem okraju poslužili teh metod, saj imamo v okolici skoraj 100 ha močvirne zemlje. S tem bi posestniki mnogo pridobili. Prepričani smo, da bi kr. banska uprava in tudi mestna občina podprla to akcijo, ker gre za korist našega kmetijstva.

c Odslek Zveze Maistrovborcev v Celju poziva svoje člane, da poravnajo članarino za leto 1939 in morebitne zaostanke, ker bodo le tako prišli v poštev pri podelitvi spominske kolajne. V lastnem interesu naj vsi uredijo svojo člansko dolžnost čimprej, najkasneje pa do 20. dec. pri g. Primcu Ferdu, uradniku hranilnice dravske banovine v Celju.

Kamnik

Prosvetni večeri v društvu Kamnik so dobro obiskani. Na drugem prosvetnem večeru v četrtek 14. decembra bo predaval s sklopičnimi slikami g. dr. Snoj, vseuč. prof. iz Ljubljane o Sveti deželi ter tudi pojasnil sedanje boje med Zidi in Arabci.

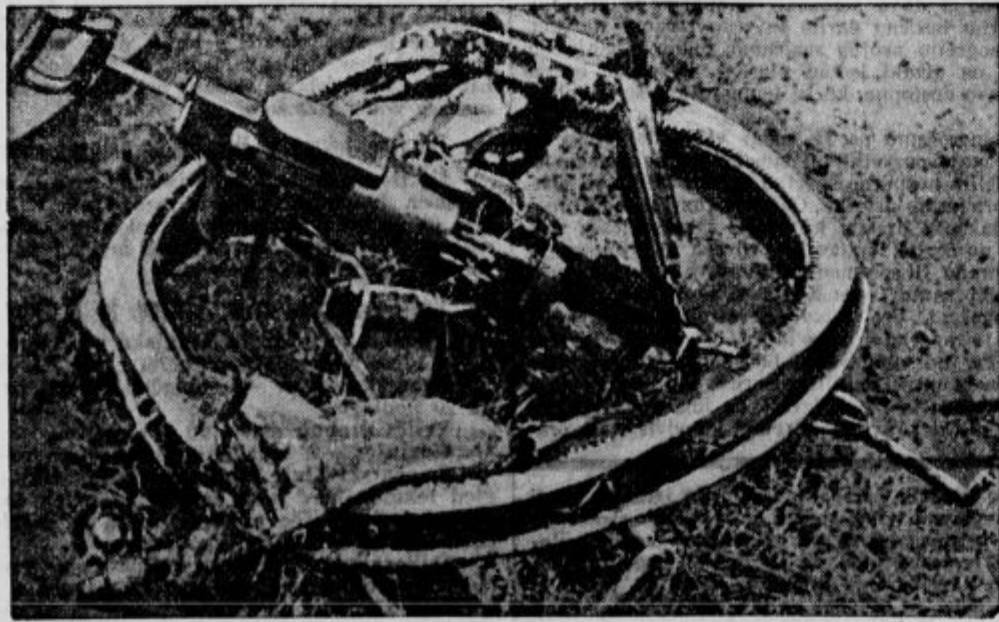
Okrajna organizacija JRZ je imela svoje zborovanje 12. decembra, na kateri je poročal delegat iz Ljubljane. Polna dvorana je pričala, kako si naši ljudje želijo dobrih političnih poročil in kako se zanimajo zlasti za zunanjo politiko.

Praznik Brezmadežne v Razkrižju

Po vsej slovenski zemlji so na praznik Brezmadežne veličastno zapeli zvonovi. Vesela srca so hitela pred Njen oltar.

Toda tukaj pri nas tega ni bilo. Le v Razkrižju na skrajnem koncu severnega dela Medurnja imamo našo lepo cerkev zaprt. Nimamo sv. maš. V bližji Lutomer je naša nedeljska pot. Tam najdemo tolažbo.

Mi ne klonemo pred tem. Zavedni Slovenci smo. Samo radi tega, ker čutimo, da je edina naša domovina Slovenija, nas blatijo. Hočejo nas pohrvatiti in to ljudje, kateri so si izbrali, da bodo med nami vršili božje poslanstvo. Nekaj Hrvatov je tukaj in ti bi radi nadvladali ogromni večini nas Slovencev. Sovražijo nas; zapri so nam cerkev, ker nočemo kloniti! Zato se pa zgriňamo okrog naše šole. Ponosni smo, da imamo tako učitelja. Tam čutimo, da je naš dom. Čeprav so naše borbe težke, ne bomo klonili! Povedo se borijo za vsakdanji kruh, a mi se moramo poleg tega žrtvovati in boriti se za vero. Praznik Brezmadežne je bil tako lep dokaz naše vdanosti, naše enotne miselnosti. Ne smemo v svojo cerkev. Zato pa o Fantovski odslek, Dekliški krožek in Prosvetno društvo priredili krasno uspešno prireditev. Naše matere, da celo naši očetje so tiho ihteli in briali solze. Krasen spomenik smo postavili v naših dušah Njej, ki nas tako ljubeče vodi. Zeleni bi, da bi si mnogi ogledali to našo akademijo, zlasti ti, ki nas toliko napadajo in hrvaških časopisih. Nikjer ni bilo toliko elavnostnega razpoloženja kot pri tej akademiji. Peeter in lepo je bil izbran naš prgoram. Nastopala so dekleta, mladci, šolska mladina, očet in pevski zbor Prosvetnega društva. Vsi smo doprineeli svoj delež. Tisti, ki so nam nudili svoje bogate glasbene, in tisti, ki smo s svojo prisotnostjo dokazali, da isto čutimo, da isto hočemo doseči. Slovenska pesem, slovenska misel in slovenska beseda so prepletali vso akademijo. Vse to je naša dragocenost, zato smo vse darovali Njej, čije praznik smo z navdušenjem obhajali.

Ostanki sovjetskega bombnika, ki ga je sestrelila finska protiletalska obramba

KULTURNI OBZORNIK

Samospievi Gojmira Kreka

Za prvimi tremi zvezki (op. 42, 48 in 53), ki so izšli letos spomladi, je dr. G. Krek pred kratkim izdal tretjo zvezko samospievov (op. 8, 34 in 36, od katerih ima slednji naslov »Pesmi o deci in za deco«). Tako nam skladatelj sedaj počasi odkriva sadove svojega dela, ki so zoreli v tišini vsa dolga leta, ko je bilo v našem glasbenem življenju ime dr. Kreka kar nekam pozabljeno in je ostal v povojni zmedeni najraznovrstnejši, križajoč se glasbeni smeri in struji le še spomin na njegovo izredno koristno mentorsko delo v dobi »Novih akordov«. Ze takrat so med objavljenimi skladbami Kreka zavzemali pretežno večino samospievov, pričujoče zbirke nam kažejo, da se je skladatelj tudi v poznejših letih s posebno ljubeznijo oklepal te glasbene forme.

V vseh samospievih se očituje posebna značilnost in obenem odlika skladatelja, to je tanek sluh za ritem in melodijo jezika. Njegova doslednost v prilagoditvi naravnemu toku govornice je tolikšna, da se besedni metrum večinoma krije z glasbenim ritmom in ker se skladatelj največkrat izogiba melizmom na posameznih zlogih, deklamatorni element po izrazitosti nekoliko prevladuje nad arioznim, celo tam, kjer deklamatorno načelo ni v celoti tako izpeljano kot je n. pr. v pesmi »Kako te ljubim«. Ponekod je zgrajena cela skladba na eni sami ritmični figuri, kot n. pr. v pesmi »Kaj mi to, če me z gorkimi gledaš očmi«, kjer daje dosledna uporaba punktiranih težkih dob v šest-osminkem taktu (kot ritmični ekvivalent anapesta) obenem z večjimi intervalnimi skoki pevski liniji že skoraj instrumentalno značaj. Sploh je ena osnovnih potez teh samospievov ritmična jasnost in enostavnost, ki daje melodični liniji kakor tudi instrumentalni spremljavi neko lahkotnost in prozornost. Le v »Molitvi naše male Danice« se mi zdi uporaba petčetrtnskega takta problematična; morda je čutil to skladatelj sam, ko v isti skladbi pozneje namesto skupine dveh petčetrtnskih taktov postavlja skupino šestčetrtnskega plus štirčetrtnskega takta.

Kakor sem že naznačil, je skladatelj besedni izraz skoraj važnejši od melodičnega; iz tega skladno izvira tudi njegovo načelo celotne gradbe. Melodija se pri njem ne pne v širokih lokih preko več govornih odstavkov (izjema je v tem pogledu pesem »Mrtvi«, ki je najbolj homogeno ariozna med pričujočimi samospievi); skladno posameznim verzom besedila se razčlenja v krajše dvo- ali štiraktne skupine, ki imajo po svoji simetričnosti in melodični strukturi izrazit značaj zastavkov in odgovorov glasbene fraze, v čemer

odgovarja vzoru zgodnje romantike. Iz takih skupin skladatelj rad zgradi večje komplekse z uporabo sekvenec in nepriljubljenih, a pester modulacij (»Ljubim, je rekel Jehova«, »Plamenčič«, »Pod tvojim oknom«, deloma tudi »Molitev naše male Danice«).

Kakor v melodiki, je enako v vlogi, ki jo ima klavirska spremljava v teh skladbah, skladatelj ostal — rekel bi — zvest svojim mladostnim vzorom in se ni dal zapeljati vplivu tako imenovane pozne romantike. Spremljava ima le bolj podrejen vlog, služi naj le v harmonsko oporo melodiji, čeprav je v poznejših opusih (prvih treh zvezkah) že precej bolj razgibana, ji vendar ni cilj ona samostojnost, kot jo je razvila pozna romantika (Strauss, Wolf) in kot jo je pri nas prvi uvedel Lajovic. Krek se ne plaši pred preprostostjo spremljave v razloženih akordih, ki se lepo prilaga značaju njegovih melodij. Le v enem primeru, pri Gregorčičevi »Mojo srčno kri škropilec« se mi zdi, da učinkuje skoraj že preskromno. V dramatičnejših mestih rad vodi skladatelj bas unisono v pevsko melodijo (»Kako te ljubim«, »Pod tvojim oknom«, enako v pesmi »Po gostiji«). — V harmonskem oziru z nekaj izjemami skoraj ni razlike med op. 8 in ostalima op. 34, 36; večje je opaziti med slednjima in opus prvih treh zvezkov (op. 42, 48, 53). V groteski »Po gostiji« je zmerno uporabljena tudi hromatika. V vseh delih pa se preliva harmonije pestro, brez trdot, in se s svojo barvo izredno lepo prilagaja značaju skladb. Vsa dela nosijo pečat večje umetniške roke.

Tako je že s temi zbirkami zavzel Krek po svoji plodovitosti eno prvih mest med našimi skladatelji samospievov. Upamo, da nam bo sčasoma odkril še marsikatero lepoto iz časa, ko se je njegova mladostna sila razvijala v umetniško dozorelost. Saj prečiščene lepote je v tej zbirki samospievov mnogo; naj navedem samo nekaj primerov: prelepo »Ljubim, je rekel Jehova«, šegavo »Kako te ljubim« (obe na Kettejev tekst), elegično »Pod cipresco«, »Mrtvi«, »Pesem kolonac«, idilično »Plamenčič«, živahno »Neznalice, lenivice« itd., ki pričajo o mnogostranosti avtorjeve glasbene fantazije in pomenijo za vse ljubitelje petja in izvajajoče umetnike lepo obogatitev domače literature.

Tudi v zunanji obliki se odlikuje ta zbirka po ličnosti in vestnosti izdelave (opagografiral Roman Pahor, izšlo v samozaložbi skladatelja).

dr. W.

Umetniška razstava v Celju

Brez vsiljive, kričave reklame je bila odprta preteklo nedeljo v mali dvorani Celjskega doma razstava del treh mladih slovenskih slikarjev: Zorana Didka, Doreta Klemenčiča in Gabrijele Stupice. Okrog 40 del — vsa, razen enega menda, so olja — razgrinjajo obiskovalcu razstave vpogled v umetniško tvornost treh likovnih umetnikov, izmed katerih sta dva tesno povezana s kulturnim ustvarjanjem Celja: Didek in Klemenčič.

Že površnemu laičnemu očesu ne more uiti ob pogledu na razstavljene slike dejstvo, da diha iz celotnega aranžmana odlična resnost ter dozorevača sila razstavljavcev, ki tvorijo, skoro bi dejal, neko notranjo celoto in medsebojno vsebinsko povezanost. Strokovna umetniška kritika bi se sicer v svoji oceni bržkone spustila v najskritejše finese likovne ustvarjalnosti in analitično razmotrila vse nevidne odnose za likovni umetniški svet bistvenih prvin ter odkrila niz nedostatkov in vrzeli. Ali treba je poudariti eno: razstavljena dela učinkujejo v pretežni večini tako neposredno in živo, da jih mora občutiti vsakdo, ki ima smisel za lepoto, kot umetnine in ne le zgolj likovne tehnične mojstrovine, ki so dostikrat vsebinsko docela odmaknjene od splošnega ljudskega pojmovanja, oblikovno pa prehajajo v svet, kamor običajni estetski okus ne zna potiti.

Dasi je umetnikova dejavnost večji del podvržena neprestanemu iskanju in razvoju, je videti, da so se Didek, Klemenčič in Stupica že povzpeli na tisto stopnjo, kjer je mogoče govoriti o precej jasni oblikovni usmerjenosti. Ta je pri vseh treh slikarjih zavzela pravec umirjenega realizma, ki je ljudskemu okusu in lepotnemu dojamu mnogo bližji kot v individualni svet zaprt ekspresionizem. Svež kolorit Didkovega »Rdečega plotu«, občutna, v največjezičnejši nianse oblikovnoma plastična motiva »V hlevu«, katerega avtor je Stupica, ter neposredna resničnost in mojstrska izdelanost Klemenčičevih portretov skladatelja Preglja in, žal, še nedovršena slikarjeva očeča, tvorijo nekako jedro razstave, ki jo odživlja sicer še vse polno pokrajinskih motivov, deloma zajetih iz neposredne okolice Celja, ter tihotitij in študij.

Vsekakor ni mogoče laičnemu opazovalcu soditi, kakšna cena gre razstavi v nizu razstav, ki jih prirejajo drugod, nedvomno pa je za Celje kulturni dogodek, ki zasluži vsesplošno pozornost in odziv.

F. e.

Zbornik finančnih zakonov 1919—1939

To obsežno delo (990 strani velikega osmerca), izdala sta profesor Ekonomsko-komercialne visoke šole v Beogradu dr. Lazo Kostić in šef oddelka za samoupravne finance v finančnem ministertvu Adam Maksimović. V zbirko so vnešeni popolni teksti vseh finančnih zakonov, zakonov o budžetskih dvanajstih in zakonov o izrednih in naknadnih kreditih. Vsi ti zakoni so urejeni v onem časovnem redu, v katerem so bili donešeni. Zbirki so dodani trije registri, s katerimi so vse odredbe finančnih zakonov od leta 1919 do danes sistematično povezane tako, da so pri vsakem geslu registra navedne vse strani zbirke in vsi členi odnosno paragrafi finančnih zakonov, ki govorijo o tej materiji. Na ta način vsakdo brez truda lahko ugotovi sedanjí tekst posameznega zakona, uredb ali pravilnika, ki je bil tekom časa menjen ali dopolnjen v finančnih zakonih. Takih pravnih predpisov nikakor ni malo; register jih vsebuje nič manj kakor 939. Znano je namreč, da so se v finančne zakone vedno vnašale odredbe, ki vanj sploh ne spadajo; s finančnimi zakoni je vsako leto menjana cela vrsta pravnih predpisov (zakonov, uredb, pravilnikov itd.) z vseh mogocih pravnih področij. Enkrat je bila sprememba oziroma dopolnilo vnešena kot posebna odredba (paragraf ali člen), drugič zopet kot sestavni del druge odredbe finančnega zakona; enkrat pod poglavjem »obče odredbe«, drugič med odredbe za posredna ministrstva itd., tako da je ugotovitev sedanjega teksta kakkega zakona ali uredb, ki je bil menjen

ali dopolnjen s finančnimi zakoni, predstavljala že kar cel problem.

V Kostićevi in Maksimovićevi zbirki je taka ugotovitev zelo lahko delo. Treba je samo v registru najti pravni predpis, ki nas zanima in pregledati tekst te odredbe na onih straneh zbirke, ki jih navaja register, pa smo lahko popolnoma sigurni, da imamo pravi zakonski tekst, to je oni, ki velja danes.

Registri so urejeni po abecednem redu in sicer register pravnih odredb, register zemljepisnih imen in stvarni register. Prvi vsebuje zakone, uredb in pravilnike, ki so od leta 1919 do danes bili menjani, dopolnjevani ali ukinjeni s finančnimi zakoni. Drugi register navaja 893 zemljepisnih imen vseh onih krajev, o katerih je bila kaka odredba v finančnih zakonih. Tretji, stvarni register, vsebuje 3336 gesel, to je označbe predmetov, ki so bili urejani v finančnih zakonih. Na ta način vsakdo brez truda lahko najde ono, kar mu je potrebno.

Delo se lahko toplo priporoča vsem, ki imajo posla z uporabljanjem pravnih predpisov. Cena je 250 din.

»Sestra Anunciata« na Rokodelskem odru. Prvih šest predstav letošnje sezone igralske družine Rokodelskega odra so bile preproste igre, ob katerih se je občinstvo zabavalo, igralci sami pa so se v njih pripravljali, da bi zmogli pozneje tudi pomembnejše vloge v resnih igrah. Prva taka igra je bila »Sestra Anunciata«, drama v štirih dejanjih s predigro, ki jo je po češkem originalu priredil za naše razmere J. Oblak. Igra je sodobna, zajeta iz življenja naših dni. V nekem trgu živi Borkova družina: oče, mati in dve hčerki, najstarejša je pa usmiljenka v neki bolnišnici. Hči Marica, ki je učiteljica, je sklenila iti za starejšo sestro. Ko izvede, da je s. Angela umrla kot žrtve poklica, se je Marica odločila in šla. To izvemo v predigri. V igri sami vidimo Marico kot s. Anunciato, kako je vsa požrtvovalna in kako so jo bolniki vzljubili. Tudi Lenčka, hči dr. Hartmana, jo ljubi kot mater. Dr. Hartman tega ne vidi rad, ker je svobodomiselnost usmerjen. Otroku ne more posvetiti sam posebne pozornosti, ker pripravlja »pantomino«, ki naj bi bil univerzalno sredstvo proti vsem boleznim. Ta čas je v bolnišnici tudi žena urednika »Odmeva«. Ko pride urednik Habjan, vidi, kako je s. Anunciata dala svoj zajtrk nekemu bolniku alkoholiku, a ta vrže skodelico s kavo na tla. Ta primer je urednik v svojem listu po svoje prikazal, kakor bi s. Anunciata zagnala bolniku v obraz in ga se pretepala. Namen članka: boj proti redovnicam v bolnišnici, kar je v sporazumu z dr. Hartmanom, ki naj bi pozneje postal upravnik. Primarij ukori s. Anunciato, ki vdano vse prenese in tudi potem z neznanjano požrtvovalnostjo streže bolnikom. Dr. Hartman se je posrečilo sestaviti »pantomino« in bi ga rad preizkusil. Prednica prinese v zdravniško sobo s. Anunciati kozarec vina, ki naj bi ga izpila. Ta čas jo kličejo in vino ostane nedotaknjeno. Medtem pride dr. Hartman, ki ve, komu je vino namenjeno, pa ga zastupi, nakar ga kličejo k bolniku. Ko ni nikogar v sobi, pride spet oni alkoholik in izpije polovico. Zastrupljen se odvrže iz sobe in v bolnišnici nastane splošna zmeda. Tudi dr. Toplak, ki se vrne od težke operacije žene urednika Habjana, kateri je s. Anunciata pri transfuziji dala svojo kri, izpije ježen ostanek zastrupljenega vina, meneč, da ga je pustila s. Anunciata. Nastopi policijski komisar, ki odvde s. Anunciato — zastrupljeno. Urednik Habjan kajpada tudi ta »škandale« izrabi in posledica je, da pridejo v bolnišnico laične strežnice. S. Anunciata je v zaporu in prav na dan njene obsodbe je hčerka dr. Hartmana tako bolna, da ji ni rešitve. Otroci želi videti še sestro, a ko telefonira oče po njo, je že prepozno: s. Anunciata je umrla. Tudi Lenčka umre. Tedaj dr. Hartman izpove svojo krivdo, v obupu uniči svoj pantomino, s katerim so rešili dr. Toplaka in alkoholika, sam pa se umori. Redovnice, ki so se že poslavljale, ostanejo, umrlo s. Anunciato pa nadomesti njena najmlajša sestra Ana.

Izmed vseh letošnjih iger na Rokodelskem odru je bila »Sestra Anunciata« preteklo nedeljo v

Boj zoper umazano čtivo na Filipinih

Po ameriškem zgledu so tudi katoličani na Filipinih začeli oster boj zoper umazano čtivo. Nastalo je veliko gibanje, prava »križarska vojna«, ki zbira člane v vseh krogih po otokih Filipinov in člani prevzamejo dokaj stroge dolžnosti, kako se bodo vsak v svojem delokrogu borili zoper tiskano umazanijo, ki na račun človekovih slabih strani skuša delati dobiček. Člani ob sprejemu položajo prisego, v kateri se zavežejo: »Obljubljam, da ne bom kupoval nobenih nenravnih časopisov in listov, ne bom jih bral ne doma ne v uradu, ne bom zahajal v trgovine, ki tak tisk prodajajo. Pripravljen sem, da bom, kolikor je v moji moči, vse nenravno slovostvo uničil in da bom pripravil svojim prijateljem, naj store isto.« To gibanje, ki ga oblasti prijazno gledajo, se skuša najprej usidрати v kotaliških zasebnih šolah in ustanovah za višjo izobrazbo. Po radiu in s predavanji in zborovanji med ljudstvom hočejo ideje tega gibanja razširiti čimbolj v svo javnost. Obenem pa so napeli tudi vse sile, da se utrdi in razširi katoliški tisk v vseh panogah, od slovostva do dnevnih časopisov.

Preveč tulipanov

Gojenje tulipanov, ki je bilo nekaj kot neka posebna pravica holandskih vrtnarjev, se je zadnja leta močno razširilo tudi po nekaterih pokrajinah Belgije. Toda vojna je prekrizala tudi njihove račune in sedaj, ko so si vzgajali cela skladišča teh plemenitih cvetlic, ne vedo, kam z njimi. Prometa ni, izvoz v inozemstvo je skoro popolnoma zastal in njihove lepe zaloge so bile v nevarnosti, da se bodo brez slehernega haska pokvarile in segnile. Slednjič so prišli na rešitev, ki sicer njih ne bo rešila izgube, pač pa tulipane propada. Na tisoče svojih lepih cvetlic so podarili županom podeželskih mest s prošnjo, da bi z njimi okrasili spomenike pred nekaj leti nenadoma v avtomobilski nesreči umrle kraljice Astrid. Tako je mesto Antwerpen prejelo v ta namen zastoj 20.000 tulipanov. Za vse spomenike kraljice Astride, ki jih je v Belgiji zelo veliko, pa so vrtnarji razposlali 100.000 tulipanov.

Anglija, zibelka društva za varstvo živali

Pravi naslov društva se glasi v Angliji takole: »Kraljevo društvo za preprečevanje mučenja živali«. Ustanovljeno je bilo leta 1824 in je tako najstarejše, a tudi največje društvo za varstvo živali na svetu. Ustanovniki so bili: Rev. Artur Broome, poslanec Richard Martin in njuni sodelavci. Prvi poskus ustanovitve društva je bil narejen že leta 1822, ko je izšel Martinov zakon o varstvu živali in ptic.

Sprva je društvo živočarilo, ker je imelo hu-

Take so mine, ki se polagajo v zemljo, da pod nogami sovražnika eksplodirajo. Zlasti veliko so jih položili Francozi na ozemlju, s katerega so se umaknili. Pa tudi Finci jih v velikem številu nastavlajo boljševiški vojski.

dega nasprotnika v brezbrzičnosti javnosti, tiska in parlamenta. Šele leta 1835, ko sta Kentska vojvodinja in kneginja Viktorija prevzeli pokroviteljstvo nad društvom, je društvo začelo napredovati. Ko je kneginja Viktorija zasedla angleški prestol, je obnovila svoje pokroviteljstvo nad društvom in ukazala, da se društvo imenuje kraljevsko. Zgledu kraljice so seveda sledili tudi drugi člani kraljeve družine in ostali odličniki, s čemer se je društvo povzpelo med prva najodličnejša društva Anglije. Vpliv društva na angleški narod se je pokazal kmalu v tem, da so postali ljudje v Angliji obzirni do živali, bile so odpravljene razne stare okrutnosti, izdane so bile postavbe ki so bile v korist milijonov bitij. Angleškemu primeru so sledili tudi po ostalem svetu, pri nas pa šele čez sto let in nekaj čez, ker je Slovensko društvo za varstvo živali bilo ustanovljeno šele 1. septembra 1929. Društvo bo najlepše proslavilo svojo desetletnico, če bo javnost pokazala zanimanje zanj in ga vsestransko podprla.

Namen angleškega društva je gojiti dobro srčnost in preprečevati okrutnosti, kar društvo dosega z ljudsko vzgojo z opomini in svarili, a po potrebi s sodnijsko kaznijo, dasi poslednja mera ne prihaja toliko v poštev. Tako je n. pr. v letu 1935 bilo izdanih 19.362 opominov, a kazni 1644. Na vprašanje, koliko pa je bilo pri nas izdanih opominov in kazni, kar bi bilo nujno potrebno, bo nekoliko težko odgovoriti.

ŠPORT

Športni drobci

Naša odlična drsalca v umetnem drsanju in državna prekinja gđ. Silva Palme je nastopila na Dunaju o priliki velike drsalne prireditve pri Engelmanu, kjer so nastopili najboljši nemški mojstri in prvakinje. Pred 7000 gledalci je Palmeto zaplesala Gotovčev kolo v hrvatski narodni noši in žela za svoj prvi nastop veliko odobravanje dunajskega občinstva, ki je v drsalnem športu prav gotovo bolj razvujeno kakor kateri koli drugi narod na svetu. Dunajski listi so polni pohvale. Na našo prvakinjo v umetnem drsanju smo ponosni tudi mi in ji iskreno čestitamo k njenemu uspehu. Za božič jo bomo pa imeli priliko videti v Ljubljani na drsalšču Ilirije.

SK Ljubljana išče nogometnega trenerja, ki naj bi vežbal naše reprezentativne nogometaše in njegov naraščaj. Nastopil naj bi svoje mesto s 1. januarjem 1940. Upajmo, da se bo Ljubljani posrečilo dobiti primernega trenerja, da bi tako tudi naš nogomet prišel na stopnjo, na kateri bi mi Slovenci v nogometu igrali drugačno vlogo kakor doslej.

Ameriški listi predlagajo, da bi se namesto na Finskem vršila prihodnje leto olimpiada v New Yorku; kajti — tako pravijo — Finska spriču vojnega stanja z Rusijo teh iger ne bo mogla organizirati.

Ameriški plavalci odidejo na turnejo v Brazilijo in Argentino. Sodelovalo bo moštvo, katero bodo sestavljale tri plavalke in osem plavalcev, ki bodo nastopili na šestih prireditvah. Američani pojejo na pot 15. decembra in se vrnejo 19. februarja prihodnjega leta.

Mike Jacobs je izjavil, da bo 9. februarja prihodnjega leta borba med Louisom in Godoyom za naslov absolutnega svetovnega prvaka.

Mitič, naš teniški mojster, je odpotoval v Indijo, kamor bo dospel v petnajstih dneh. Tam se bo sestel s Punčcem in Kukuljevičem ter bodo vsi trije sodelovali na raznih turnirjih v deželi maharadže. Kdaj se bodo vrnili, se pa še ne ve.

Pred pričetkom drsalne sezone

Na drsalšču SK Ilirije se že vršijo običajne vsakoletne priprave za otvoritev tega našega edinstvenega zimskega športnega zabavišča. Od danes naprej se dobe v predprodaji pri drsalšču blagajni od 3 do 5 sezonske vstopnice, ki so prav primerno božično darilo in priporočamo starišem, da omogočijo svojim malčkom redno gibanje na zraku na gladki ledeni ploskvi. Drsalšču bo za občinstvo dostopno, ko se temperatura še nekoliko zniža.

Priporočamo pa že sedaj vsem tistim, ki se nameravajo posvetiti tej zimskošportni panogi, da si omislijo primerno športno opremo, h kateri spadajo predvsem drsalke. Odavetujemo že sedaj uporabo takšnih drsal, ki se od časa do časa privijejo na čevlje. Veliko bolj zdrava in primernejša je uporaba fiksno montiranih drsal, pri katerih so padci zaradi popuščanja vijakov že v naprej onemogočeni. Vsa tozadevna strokovna pojasnila dobite v specialni trgovini J. Gorec na Tyrševi cesti. Pa tudi obutev naj bo športu primerna. Ne gre, da bi otroci nosili gozlerice, kajti za drsanje je prikladen le lahek čevlji, da ima noga v njem občutek. Od pravilne opreme je odvisen v pre-

režiji g. Čekute najboljša. Igralci in igralk, zlasti nosilci glavnih vlog, so bili prav dobri, stranskim pa se je poznalo, da so na odru še novinci. Pohvaliti je treba tudi, da so to pot opustili staro navado zavlačevanja pričetka. Začeli so točno in tudi odmoru so bili kar se je dalo kratki. — Kakor vedno, je tudi pri tej predstavi bila dvorana polna. — Igra v nedeljo ob 8 zvečer ponovijo.

Gozdni tek smučarjev

Smučarski klub Ljubljana priredi v nedeljo, dne 17. t. m. medklubski gozdni tek za smučarje, in sicer za naraščajočo 16. leta na progi 2 km, za juniorje od 16. do 18 leta na progi 3 km in za seniorje na progi 5 km. Start ob 9.30 pred gostilno »Strelšče« pod Rožnikom. Prijave do 9. ure pri vodstvu tekme.

Ustanovni občni zbor slov. table-tenis zveze

V nedeljo 3. decembra se je vršil ustanovni občni zbor v prostorih Mladike: Vodstvo občnega zbora je prevzel predsednik pripravljalnega odbora g. Ogorelec Albin. Sledilo je čitanje odprta SITZ. Z malimi spremembami so bila soglasno sprejeta. Po par minutnem odmoru so sledile volitve novega odbora. Novi odbor je bil formuliran sledeče:

Predsednik: g. Ogorelec Albin, učitelj. I. podpredsednik: g. Djinovski Vojislav, stud. kem. II. podpredsednik: g. Lakner Alfred, student. I. tajnik: g. Kocmur Alojzij, student. II. tajnik: g. Žerjal, privatnik. Blagajnik: g. Krečič Dušan, stud. jur. Odborniki: g. Hribar Jože, Perharič Jože in Zornada Albert. Revijski odbor: Rozman Tone, stud. jur., Latino- vič Nikola, Borštnik.

Pri predlogih je bilo sklenjeno, da bo novi odbor skušal organizirati vse Slov. klube, ki goje table-tenis. Bilo je izraženih še več dobrih predlogov glede organizacije tega športa in glede našega stališča napram vrhovni tabli-tenis zvezi v Zagrebu. Z novoustanovljeno zvezo upamo, da bomo v Sloveniji pričeli novo dobo tega športa!

Zamora je nogometni trener v Madridu

V novopovzvljenem španskem športu se polaga posebna važnost na nogomet. Madridski nogometni šport se je zelo okrepil a fuzijo obeh madridskih športnih klubov Athletic Madrid in Aviacion Nacional. Novi klub dobi za trenerja nekdanjega svetovno-znanega vratarja Zamora.

Drsalne tekme v Nemčiji v polnem obsegu

Na Dunaju bodo 3. in 4. januarja 1940 tekme v umetnem drsanju za moške in pare, 13. in 14. januarja pa se bodo pomerile v Monakovem ženske za naslove državnih prvakinj. V obeh krajih bodo tekmovali tudi juniorji in juniorke.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Vremenske vesti. Iz Kranjske gore smo dobili sledeča vremenska poročila z dne 13. dec.: Kranjska gora: —5, oblačno, 10 cm pršica na 20 podlage.

Vršič: drobno meled, 50 cm pršica.

Gorjuše: —2, oblačno, mirno, 20 cm pršice.

Smučarski klub Ljubljana. Zdravniški pregled tekmovalcev je v četrtek in petek 14. in 15. t. m. Zbirališče obkraj ob 16 na Miklošičevi cesti nasproti sodišča. Točno!

Odborniki »Slovenske table-tenis zveze« obveščam, da bo seja upravnega odbora v petek, dne 15. t. m. ob 19.30 v prostorih SK Mladike. Vse gg. odbornike prosim, da se iste sigurno udeležijo! Predsednik.